

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY DOBRA NA LATA 2016-2023

WERSJA DO KONSULTACJI

Z DN. 30.08.2016 R.

Dobra 2016

WPROWADZENIE	4
I. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	6
A. POŁOŻENIE OBSZARU GMINY	6
B. BUDOWA GEOLOGICZNA.....	7
C. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	8
D. DZIEDZICTWO KULTUROWE I JEGO OCHRONA PRAWNA	9
E. DEMOGRAFIA I RYNEK PRACY	16
II. DOKUMENTY PLANISTYCZNE – ANALIZA W KONTEKŚCIE ZDIAGNOZOWANIA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH GMINY DOBRA	19
A. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2011-2020.....	19
B. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020.....	20
C. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2014-2020	21
D. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE (KSRR)	22
E. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030 (KPZK).....	23
F. STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOBRA NA LATA 2014-2024	24
G. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	30
H. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DOBRA.....	33
III. DIAGNOZA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH NIEZBĘDNYCH DO WYZNACZENIA OBSZARÓW NA TERENIE GMINY DOBRA REKOMENDOWANYCH DO REWITALIZACJI	35
A. ANALIZA WSKAŹNIKÓW ILOŚCIOWYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH I PRZESTRZENNYCH W WYMIARZE LOKALNYM I REGIONALNYM	35
B. ROZKŁAD PRZESTRZENNY ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W GMINIE DOBRA W PODZIALE NA SOŁECTWA	48
C. ANALIZA WYNIKÓW ANKIET NT. OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH	68
IV. WYZNACZANIE SYNTETYCZNEGO WSKAŹNIKA DEGRADACJI DLA OBSZARU GMINY DOBRA	72
V. WYZNACZENIE GRANIC OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	77
VI. WIZJA, MISJA I CELE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	88
A. WIZJA.....	88
B. MISJA.....	88
C. CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE REWITALIZACJI DLA GMINY DOBRA NA LATA 2016-2023	88
VII. IDENTYFIKACJA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	90
VIII. ZARZĄDZANIE I SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	92
IX. MONITORING I EWALUACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA.....	94
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA	96
A. ZAGRANICZNE ŚRODKI PUBLICZNE	96
B. KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE.....	99
C. ŚRODKI PRYWATNE	100
XI. LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI	101
A. PROJEKTY KLUCZOWE.....	101
B. PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE.....	110

XII.	PRZESTRZENNE KIERUNKI ZMIAN W OBSZARACH REWITALIZACJI	118
XIII.	MECHANIZM INTEGROWANIA CELÓW REWITALIZACJI ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	121
XIV.	WYZNACZANIE SPECJALNEJ STREFY REWITALIZACJI	131
XV.	OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH DO PRZEPROWADZENIA ZMIAN W UCHWAŁACH GMINY DOBRA.....	132
XVI.	REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	133
	SPIS ANEKSÓW	138

WPROWADZENIE

Zadania i cel opracowania

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji prezentuje wyniki analizy i diagnozy pod kątem identyfikacji i określenia skali problemów, których rozwiązaniu służyć ma proces rewitalizacji gminy Dobra. Wyznaczono w nim granice przestrzenne obszaru rewitalizacji na terenie Gminy jako obszaru kryzysowego, na którym kumulują się problemy społeczne, gospodarcze i przestrzenne, a także wskazano kierunki rewitalizacji wraz ze sztandarowymi projektami w tym zakresie. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Dobra (GPR) stanowi program rewitalizacji w myśl zasad przygotowywania tego typu programów w oparciu o ustawę o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1777). GPR Dobra na lata 2016-2023 stanowić będzie podstawę ustaleń samorządu gminy z władzami Województwa Małopolskiego w zakresie wsparcia procesu rewitalizacji ze środków RPO WM.

Program rewitalizacji to dokument mający na celu głównie przeciwdziałanie fragmentaryzacji przestrzeni gminy, a także działania w celu wyprowadzenia wyznaczonych obszarów z sytuacji kryzysowej. Program rewitalizacji dla gminy Dobra wprost ma prowadzić do spadku intensywności zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym, jak również zmniejszenia się obszarów kryzysowych na terenie gminy Dobra. Zakłada również uzyskanie poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej także poza wyznaczonymi terenami zdegradowanymi oraz obszarami rewitalizacji przy założeniu, że działania rewitalizacyjne rodzą nadzieję na rozwój na obszarach kluczowych z gospodarczego punktu widzenia. Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Dobra jest przynajmniej w części odpowiedzią na zidentyfikowane problemy społeczne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Wizja wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego oraz cele rewitalizacji na lata 2016-2023 mają wskazywać kierunki działań władz gminy oraz kluczowych interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych pozwalających na przeprowadzenie procesu rewitalizacji i uzyskanie spójności przestrzennej, społecznej i gospodarczej. GPR dla gminy Dobra wskazywać ma najbardziej efektywne narzędzia mające na celu przywrócenie spójności społecznej i zrównoważenie procesów rozwojowych. Działania te, zgodnie z wnioskami z diagnozy zjawisk problemowych w gminie Dobra mają dotyczyć przede wszystkim poprawy warunków życia, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i aktywizacji zawodowej mieszkańców, wyrównania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, aktywizacji gospodarczej obszaru, wzmocnienia zasobów endogennych gminy, w tym wykorzystanie cech swoistych. Wizję tę zrealizować pozwolą cele główne i szczegółowe opisane w niniejszym Programie.

Autorzy Założeń

Założenia GPR opracowane zostały przez firmę HMR Consulting – Doradztwo Strategiczne s.c. na zlecenie Urzędu Gminy Dobra przez zespół autorski w składzie:

- dr Michał Kudłacz – kierownik tematu,
- dr inż. arch. Dorota Jopek – główny konsultant,
- mgr inż. arch. krajobrazu Laura Klimczak,
- dr inż. Marcin Czyż,
- mgr Marek Oramus.

W pracach konsultacyjnych uczestniczył prof. dr hab. Aleksander Noworól oraz prof. UEK dr hab. Stanisław Mazur.

Metody pracy

Poniżej autorzy dokonali analizy stanu faktycznego gminy Dobra w zakresie potencjału gospodarczego, społecznego, przestrzennego, a także kulturowego i środowiskowego. Analizowane są przede wszystkim te elementy, które stanowią o słabości gminy w podanych powyżej obszarach funkcjonowania. Ważna jest siła, charakter oraz kierunek zjawisk, które zostały zdiagnozowane jako negatywne (dysfunkcjonalne). Wspomniany „kierunek” dotyczy przestrzennego rozmieszczenia zjawisk, które są kluczowe przy delimitacji obszaru zdegradowanego. W diagnozie czynników i uwarunkowań społeczno-gospodarczych, przestrzennych, technicznych oraz kulturowych potencjału rozwojowego gminy Dobra, wykorzystano obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań, a także wynikające z dostępności danych. Przyjęty kształt diagnozy oraz zastosowane metody analizy, mają na celu potwierdzenie spełnienia przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczania, o czym mowa w art. 11 ustawy o rewitalizacji z października 2015 r. Poniższa diagnoza obejmuje analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie gminy Dobra.

Analiza diagnostyczna składa się z trzech części:

- **Ogólnej charakterystyki gminy Dobra:** Określenie cech swoistych, uwarunkowań kontekstowych, stanowiących podstawę do dalszych analiz.
- **Analiza danych ilościowych na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.** Wzięto pod uwagę wskaźniki określające potencjał w odniesieniu do obszarów wspomnianych powyżej. Poszukiwano w ramach niniejszego badania częściowej odpowiedzi na dwie kluczowe kwestie: jak plasuje się gmina Dobra wśród innych gmin powiatu limanowskiego, a także w odniesieniu do wartości wskaźników dla Małopolski oraz kraju;
- **Analiza rozkładu przestrzennego barier rozwojowych wewnątrz gminy Dobra.** Autorzy niniejszej diagnozy starali się wskazać na poziomie sołectw miejsca, które wyróżniają się ponadprzeciętną intensywnością negatywnych zjawisk o charakterze gospodarczym, społecznym, przestrzennym, kulturowym czy też środowiskowym. Analizy przestrzenne, wykonane przy użyciu narzędzi GIS, zostały wykonane na podstawie danych otrzymanych m.in. z Urzędu Gminy Dobra czy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Szczegółowość pozyskanych danych była określona na poziomie punktów adresowych lub na poziomie sołectwa. Dlatego też przyjęto, że podział administracyjny gminy Dobra jest tożsamy z przyjętym podziałem analizowanych jednostek mieszkaniowych. Dodatkowym materiałem źródłowym dla wykonanych analiz były dokumenty dotyczące stanu i jakości infrastruktury technicznej i tkanki budowlanej gminy Dobra oraz wykonane badania terenowe w formie inwentaryzacji obszarów poszczególnych sołectw i dokumentacji fotograficznej.

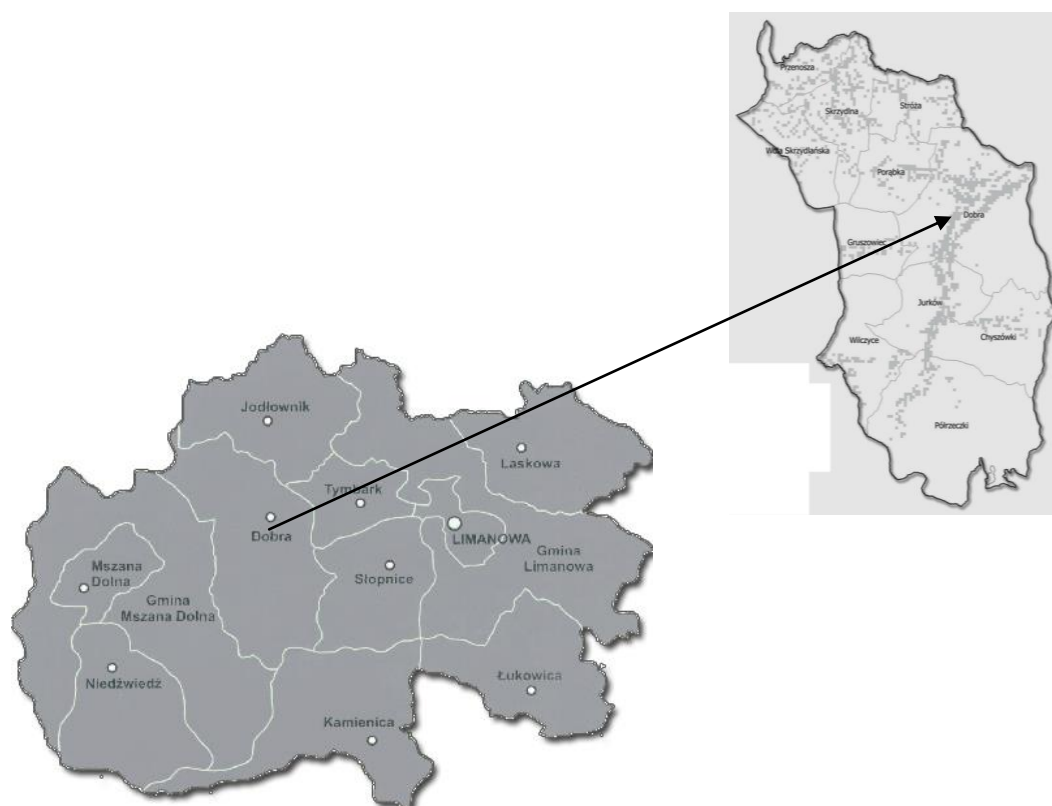
Kompilacja wniosków z każdej z części pozwoliła na wyznaczenie obszaru zdegradowanego, który w formie propozycji-projektu był przedmiotem konsultacji społecznych z liderami społeczności lokalnej gminy Dobra oraz w ramach spotkań otwartych.

I. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

A. Położenie obszaru gminy

Gmina Dobra położona jest w województwie małopolskim, w powiecie limanowskim, w granicach Beskidu Wyspowego oraz Beskidu Sądeckiego. Charakteryzuje się atrakcyjnym położeniem geograficznym, walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, co stanowi potencjał do rozwoju turystyki. Na dzień 31 grudnia 2014 r. gminę Dobra zamieszkiwało 9 855 osób. Powierzchnia gminy wynosi 109,05 km². Gmina składa się z następujących sołectw:

- Chyszówki,
- Dobra (siedziba gminy),
- Gruszowiec,
- Jurków,
- Porąbka,
- Pórzeczki,
- Przenosza,
- Skrzydlna,
- Stróża,
- Wilczyce,
- Wola Skrzydlańska.

Rys. 1. Położenie gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne.

Opisując gminę Dobra pod względem geograficzno-przyrodniczym, wyjść należy od jej morfologicznego usytuowania. Jest ona położona w obrębie Beskidu Wyspowego – część południowa i zachodnia – oraz Pogórza Wiślickiego w jego południowym fragmencie. Należy wspomnieć, że Beskid Wyspowy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym przedstawia odrębną grupę pasma górskiego w polskiej części Karpat. Zasadniczo składa się z pojedynczych szczytów wznoszących się z wyrównanego górzystego krajobrazu. Wśród najwyższych szczytów występują: Mogielica, Śnieżnica, Łopień, Ćwilin. Teren Beskidu Wyspowego i Pogórza Wiślickiego porozcinany jest licznymi charakterystycznymi dla tego terenu dolinami potoków i strumieni górskich. Do znaczących należą doliny: Łososinki, Stradomki i Chyszówki.

B. Budowa geologiczna

Środowisko naturalne Gminy Dobra jest czyste i zdrowe, gdyż nie ma tu żadnego większego przemysłu, a jej obszar nie jest jeszcze masowo penetrowany. Można organizować piękne widokowo piesze wycieczki na okoliczne szczyty Beskidu Wyspowego. Cały teren Gminy, leżący w zasięgu uregulowanych rzek Łososiny i Stradomki z licznymi dopływami, daje możliwość zażywania kąpieli rzecznych i wędkarstwa. Przez Dobrą przebiegają szlaki górskie, a także ścieżki rowerowe na otaczające góry: Łopień, Mogielicę, Śnieżnicę i Ćwilin. Bliskość gór doskonale sprzyja jednodniowym wycieczkom nie tylko na wcześniej wymienione szczyty, ale także na pobliskie Paproć, Zęzów i Kostrzę, praktycznie bez potrzeby dojazdu. Z wszystkich gór otaczających Dobrą można podziwiać krajobraz, lecz najpiękniejszymi szczytami są Łopień ze swoimi polanami oraz jaskiniami i najwyższy szczyt Beskidu Wyspowego – Mogielica (1170 m n.p.m.). Wzniesienia Beskidu Wyspowego mogą poszczycić się pięknymi polanami, a do najpiękniejszych z nich należą: na Łopieniu, Jasieniu, Ćwilinie, Mogielicy oraz ciąg polan na Sałaszu i Jaworzu. Gmina Dobra znajduje się w obszarach projektowanych parków krajobrazowych i kulturowych, obszarów najcenniejszych ekologicznie, w strefie ochrony zasobów wodnych, otulinie parków narodowych i krajobrazowych¹.

W ramach dominujących form skalnych na terenie gminy występują skały miękkie, tj. piaskowce mikowe, łupki, margle i piaskowce inoceramowe oraz bardzo odporne (twarde) piaskowce magurskie przewarstwione łupkami. Górskie zbocza są zazwyczaj łagodne, a wzniesienia pokrywa warstwa zwietrzliny skalnej w formie gliny. Dna dolin rzecznych wypełnione są materiałem skalnym powstałym na bazie akumulacji rzecznej i rzeczno-lodowcowej. Występuje on w formie kompleksu otoczków, żwirów, piasków i pospółek przykrytych warstwą mad gliniastych. Wskazane surowce skalne wykorzystuje się jako surowiec budowlany w przemyśle budowlanym i drogowym. Na terenie gminy zinventaryzowano 239 osuwisk o łącznej powierzchni 23,26 km² i 4 obszary zagrożone ruchami masowymi, co daje ok. 2,19 osuwiska na 1 km² (5 kategoria osuwiskowości). Według powyższych materiałów na obszarze gminy zidentyfikowano: 20 aktywnych, 105 okresowo aktywnych, 97 nieaktywnych oraz 17 o złożonej aktywności. Z przeprowadzonych badań wynika, że ich rozmieszczenie w znacznym stopniu uwarunkowane jest budową geologiczną i morfologią terenu².

¹ <http://www.dobra.powiat.limanowa.pl> [data dostępu: 12.06.2016 r.]

² *Prognoza oddziaływania na środowisko do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra*, Instytut Rozwoju Miast, 04/2016, s. 29.

C. Środowisko przyrodnicze

Bogactwem tej krainy są przede wszystkim wspaniałe lasy, w których przeważa świerk, buki i jodły. Rzadziej występują: wiąz, sosna, modrzew, jesion i brzoza. W lasach, na polanach i łąkach rośnie wiele roślin rzadko gdzie indziej spotykanych i prawnie chronionych. Wiosną kwitną śnieżyczki, krokusy i sasanki, później spotkać można lilię złotogłów, rosiczkę okrągłolistną, podkolana białego, pełnika siedmiogrodzkiego, przetacznika górskiego, paprotnicę górską, storczyki, zimowita jesiennego i wiele innych rzadkich roślin. Szczególnie dekoracyjny jest przyozdabiający jesienne polany oset - dziewięciśń beżłodygowy, który stał się symbolem roślinności tych okolic. Faunę reprezentuje przede wszystkim zwierzyna leśna - sarny lisy dziki, zające, kuny, łasice i borsuki, spotkać można także jelenia, wilka, a rzadziej rysia, tchórza czy gronostaja. Do często spotykanych ptaków należą bażanty łowne, gołębie siniaki, dzięcioły czarne. Wśród ptaków nocnych w masywie Mogielicy spotkać można rzadkiego już puchacza. Świat owadów to prawie 3 tysiące gatunków motyli i także sama liczba chrząszczy. Najpiękniejszym spotykanym tu motylem jest paź żeglarz, do rzadziej występujących należą: podbójka rakuska, miniak stróżnik, krasa poziomówka, wstęgówka jesionka i niepylak mnemozyna³.

Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy Dobra spowodowały, że północną część gminy, w rejonie Stróży i Skrzydlnej, obejmuje Sieć ekologiczna ECONET-PL. Dotyczy to obszaru Pogórza Ciężkowickiego – 31K. Jest to obszar o powierzchni 883 km², w obrębie którego znajdują się 4 rezerwy i 2 parki krajobrazowe.

W gminie Dobra występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Po pierwsze przez obszar gminy Dobra przebiega Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu (POChK). Powierzchnia obszaru wynosi 364 176 ha i obejmuje południową część gminy Dobra. Chodzi o czynną ochronę ekosystemów leśnych (utrzymywanie i rozwijanie ekosystemów leśnych ze względu na różnorodne role) i nieleśnych (w odniesieniu do łąk, torfowisk, oczek wodnych, pastwisk, siedlisk chronionych np. fauny i flory itp.), a także ekosystemów wodnych.

Na terenie gminy Dobra znajdują się częściowo 3 specjalne obszary ochrony Natura 2000 o zdecydowanie zróżnicowanych warunkach ekologicznych. Obszar „Ostoja Gorczańska” (PLH120018) zajmuje powierzchnię 17 997,89 ha i obejmuje głównie pasmo Gorców położone poza terenem gminy. Natomiast w granicach gminy Dobra obejmuje on rozległy zwarty kompleks lasów porastających pasmo Mogielicy i Jasienia. Obszar „Uroczysko Łopień” (PLH120078) zajmuje łączną powierzchnię 44,63 ha. Składa się z dwóch rozłącznych fragmentów terenu położonych w lasach porastających masyw Łopienia. Obszar Natura 2000 utworzono tu głównie dla ochrony nietoperzy⁴.

Na terenie gminy Dobra są położone również rezerwy przyrody. Pierwszym z nich jest rezerwat „Śnieżnica” – o powierzchni 24,92 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, krajobrazowych i naukowych naturalnego fragmentu buczyny karpackiej. W skład rezerwatu wchodzi obszar części działek ewidencyjnych: nr 919 (oddział 74 a, b, c, linia oddziałowa) o powierzchni 12,33 ha i nr 920 (oddział 74 k, l, m) o powierzchni 12,59 ha, położony w jednostce ewidencyjnej Dobra, w obrębie Porąbka. Drugim jest faunistyczny rezerwat „Mogielica” – o powierzchni 50,44 ha. W skład rezerwatu wchodzi: część działki ewidencyjnej nr 2918 (oddział 126: wydzielienia „d, f, g”) o powierzchni 16,00 ha, położonej w gminie Dobra, w obrębie ewidencyjnym Chyszówki, część działek

³ <http://www.dobra.powiat.limanowa.pl> [data dostępu: 12.06.2016 r.]

⁴ Ibidem, s. 54.

ewidencyjnych nr: 2317 (oddział 129: wydzielienia „a, g”) o powierzchni 6,37 ha oraz 2334 (oddział 221: wydzielienie „a”, część wydzielienia „b”) o powierzchni 2,68 ha, położonych w gminie Dobra, w obrębie ewidencyjnym Pótrzcзки, część działek ewidencyjnych nr: 9003 (oddział 207: część wydzielienia „a”) o powierzchni 1,27 ha, 9014 (oddział 112: część wydzielienia „g”) o powierzchni 2,23 ha, 56 oraz 9017 (oddział 113: część wydzieleń „c, d, f”) o powierzchni 21,89 ha, położonych w Gminie Słupnice, w obrębie ewidencyjnym Słupnice Królewskie. W gminie Dobra występują także pomniki przyrody, obszary i tereny górnicze (wydobywane są kamienie drogowe i budowlane oraz piaskowce) oraz linie wysokiego napięcia, dla których zabezpieczono rezerwę terenową⁵.

D. Dziedzictwo kulturowe i jego ochrona prawna

Dziedzictwo kulturowe na terenie gminy Dobra reprezentują obiekty zabytkowe chronione prawem. Na omawianym obszarze zlokalizowanych jest 5 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz 80 ujętych w ewidencji zabytków.

Lista obiektów wpisanych do rejestru zabytków⁶:

- Dobra gm. Dobra – kościół parafialny pw. św. Szymona i Judy, otoczenie, drzewostan, ogrodzenie z bramkami, A-303 z 13.10.1971;
- Jurków gm. Dobra – kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy, A-163/M z 17.02.2009;
- Skrzydlna gm. Dobra – kościół parafialny pw. św. Mikołaja, otoczenie, starodrzew, A-177 z 23.12.1961;
- Skrzydlna gm. Dobra – dwór, A-603 z 08.12.1989 (NSz);
- Skrzydlna gm. Dobra – ogród podworski, A-301 z 26.06.1982 (NSz).

Krótką charakterystyka obiektów rejestrowych:

W miejscowości Dobra znajduje się **zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Szymona i Judy Tadeusza**. Kościół otoczony jest kamiennym murem z ok. 1800 r., z trzema bramami i kapliczkami, a w jego bliskim sąsiedztwie znajduje się cenny drzewostan. Zabytkowa świątynia wpisana jest na listę obiektów Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej. Ufundował ją podkomorzy koronny, Jerzy Dominik Lubomirski, w końcu XVII w. na miejscu starego kościoła z 1361 r., który spłonął w 1678 r. Dostawiona do nawy kaplica MB Szkaplerznej pochodzi z 1760 r. W latach 1865-67 świątynia została gruntownie przebudowana i odnowiona. Dobrzańska świątynia jest budowlą o konstrukcji zrębowej, składa się z trzech części: prezbiterium, szerszej nawy i wieży o konstrukcji słupowej z nadwieszoną izbicą. W dolnej części wieża jest obudowana, nakryta dachem namiotowym. Do nawy przylega kaplica oraz kruchta. Prezbiterium ma płaski strop, nawa nakryta jest pozornym sklepieniem kolebkowym. Jednokalenicowy dach posiada wieżyczkę z sygnaturą. Wnętrze ma barokową polichromię figuralno-ornamentalną z 1760 r. Uwagę zwracają wizerunki dwunastu apostołów. Polichromia pokrywa też strop prezbiterium oraz kolebkowe sklepienie nawy. Występująca w kaplicy przedstawia litanie do Matki Boskiej

⁵ Ibidem, s. 56-59.

⁶ Na podstawie wykazu Rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego, stan na kwiecień 2016 r. http://www.wuoz.malopolska.pl/images/file/Rejestr%20powiaty_aktualne22.pdf

Loretańskiej. Na podporach wieży znajdują się portrety Kazimierza Wielkiego i Kazimierza Jagiellończyka. Poza zakrystią na piętrze (empora) znajduje się dawna loża kolatorska, w której niegdyś zasiadali fundatorzy, właściciele dóbr i inne ważne osobistości. Do najcenniejszych elementów wyposażenia należą: rokokowy ołtarz (świętynia ma ich sześć) główny z XVII-wieczną balustradą żeliwną z herbem Szreniawa Lubomirskich, rokokowe ołtarze boczne z wieloma XVIII i XIX-wiecznymi obrazami, rokokowa ambona, klasycystyczne ławy kolatorskie z 1788 r., drewniana barokowa chrzcielnica z XVIII w., feretrony, obrazy i rzeźby z XVII-XIX w. Wśród obrazów na szczególne wyróżnienie zasługują siedemnastowieczne dzieła: „Ecco homo” i Matka Boska Szkaplerzna (zapewne z 1692 r.) w ołtarzu kaplicy (przeniesiony do ołtarza głównego nowej świątyni pw. Matki Boskiej Szkaplerznej w dniu jej konsekracji, 16 lipca 1991 r.) oraz ikona Przemienienia Pańskiego w Prezbiterium (z dawnej cerkwi zniszczonej przez powódź).

Fot. 1. Kościół par.
p.w. św. Szymona
i Judy, otoczenie,
drzewostan,
ogrodzenie
z bramkami.

Źródło: il. L. Klimczak.

W miejscowości Jurków znajduje się **kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy**. Budowę kościoła parafialnego rozpoczęto w 1913 r. pod przewodnictwem ks. Jana Nagórskiego, organizatora wspólnoty parafialnej. Autorem projektu świątyni był Jan Tarczałowicz. Budynek kościoła jest zbudowany na kształt krzyża łacińskiego z wąskimi nawami bocznymi o charakterze bazylikowym oraz kolebkowym sklepieniem w nawie głównej. Kościół o konstrukcji zrębowo-słupowej oszalowany wewnątrz deskami, ozdobiony polichromią. Posiada wieżę wykonaną z naturalnego kamienia. Posiada dach siodłowy i pulpitowy, z którego wyrasta wieżyczka na sygnaturkę z ośmiokątną latarnią. Świątynia nie reprezentuje konkretnego stylu, jednak konstrukcja zrębowo-słupowa, nawiązująca do miejscowej architektury czyni ją unikatowym zabytkiem, prawdziwą perłą i wizytówką regionu. Również wewnątrz świątyni posiada bogate wyposażenie. Ołtarz główny został wykonany w stylu neoromańskim przez Franciszka Adamka w 1920 r. Umieszczono w nim obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Ołtarze boczne, w tym samym stylu, były wykonane przez Antoniego Wróbla w 1932 r. W lewej nawie znajduje się ołtarz Serca Jezusowego z figurą Jezusa, który ozdabiają figury św. Piotra i św. Pawła. W prawej zaś ołtarz z kopią obrazu Jezusa Przemienionego

(oryginał przechowywany jest w kościele w Dobrej). Jak mówi podanie obraz ten przynieśli pasterze wołoscy, którzy w XV w. zbudowali tu niewielką cerkiew. W późniejszym czasie została ona przekształcona w kaplicę, ale niestety zniszczyła ją powódź. Do wyposażenia kościoła należą również: kamienna chrzcielnica zwieńczona pokrywą ozdobioną gołębicą symbolizującą Ducha Świętego wykonana w 1932 r. oraz ambona ozdobiona płaskorzeźbami przedstawiającymi Chrystusa Dobrego Pasterza i Ewangelistów.

Ściany kościoła zdobi ornamentalna i figuralna polichromia nawiązująca do sztuki wschodniej, wykonana w 1966 r. przez Teresę Stankiewicz i Witolda Domasiewicza. Do najciekawszych jej elementów należą: Stworzenie Świata - na sklepieniu nawy głównej, Chrystus Pantokrator – wzorowany na bizantyjskich ikonach, Droga Krzyżowa oraz tajemnice różańca świętego. Na placu przed kościołem stoi strzelista dzwonnica, wybudowana w 1970 r., na której znajdują się trzy dzwony wykonane w latach 1935-1959. Budynek kościoła wielokrotnie był odnawiany i modernizowany, między innymi w latach 1953, 1956, 1966 oraz 1980. W 1980 r. w miejscu zniszczonej wzniesiono nową wieżę, nawiązującą do stylu świątyni. Generalny remont podjętą w latach 2007-2012. Dokonano renowacji fundamentów, odwodnienia, izolacji, instalacji odgromowej. Wymieniono zniszczoną, drewnianą elewację na nową. Zmieniono w całości dach kościoła oraz wieżyczkę sygnaturki z pokrycia eternitem na blachę miedzianą. We wnętrzu dokonano renowacji ołtarzy, wykonano nową posadzkę oraz ogrzewanie. Na zewnątrz kościoła wybudowano dwa parkingi oraz ogrodzenie z kamienia i oświetlono świątynię⁷.

Najstarszym zabytkiem na terenie Gminy, jest szesnastowieczny drewniany **kościół parafialny pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa** w Skrzydlnej, ufundowany przez Prokopa Pieniążka. Świątynia ta została wpisana na listę Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej. Jednonawowy kościół o zrębowej

⁷ Informacje ze strony parafii. Źródło: <http://www.parafiajurkowmbnp.ns48.pl/?historia,1>

konstrukcji posiada murowane, kamienne prezbiterium i zakrystię, dobudowane do drewnianej, starszej nawy. Legenda głosi jednak, że fundator pragnął wznieść okazałą budowlę murowaną, lecz po jego tragicznej śmierci (zabity przez spadającą z rusztowania siekierę) zabrakło funduszy i dobudowano część drewnianą. Wieża i przylegająca do kościoła kaplica są również drewniane. Kościół był przebudowany w 1787 r. (m.in. wprowadzono sklepienie pozorne). W 1838 r. wzniesiono wieżę i kaplicę południową. Prezbiterium, zamknięte ścianą prostą wspartą na czterech potężnych szarpach, reprezentuje tzw. neogotyck z około 1600 r. – chociaż zbudowano je w epoce renesansu, nawiązuje do wcześniejszej architektury. Nawę przykrywa jednokalenicowy dach z wieżyczką na sygnaturkę. Na wieży znajduje się izbica i hełm barokowy. Wyposażenie wewnętrzne jest głównie barokowe. Najcenniejszymi elementami kościoła są: renesansowy nagrobek z piaskowca Prokopa Pieniążka w boku głównego ołtarza (przedstawiający zmarłego w zbroi) z 1587 r. , barokowy ołtarz główny z XVII/XVIII w. oraz XIV-wieczny krucyfik na belce tęczowej. Pozostałe rzeźby i obrazy pochodzą głównie z XVI i XVII stulecia. Najcenniejszy z nich, późnogotycki obraz MB ze św. Stanisławem i Mikołajem, pochodzący z XVI w. znajdował się w ołtarzu głównym. Został on skradziony, a po odzyskaniu nie wrócił już do kościoła. We wschodniej części prezbiterium znajduje się kamienne sakramentarium, obecnie przestonięte barokowym ołtarzem. Ściany świątyni zdobi XX-wieczna polichromia ukazująca polskich świętych: Jadwigę, Stanisława Biskupa, Jacka, Kazimierza, Maksymiliana Kolbego i Stanisława Kostkę. Na uwagę zasługują też feretrony powstałe w XVII-XVIII w. Obok kościoła znajduje się wolnostojąca dzwonnica. Przy murze kościelnym zachowały się piękne okazy starych dębów – pomników przyrody. Obecnie prowadzone są prace przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Programu *Dziedzictwo kulturowe priorytet 1 Ochrona zabytków – pt. Wzmocnienie posadowienia kościoła oraz prace przy skrypcie pod prezbiterium kościoła p. w. św. Mikołaja Biskupa*. Poddasze świątyni jest schronieniem kolonii podkowca małego jednego z najbardziej zagrożonych gatunków nietoperzy w Europie. Obiekt zachowany jest w złym stanie technicznym.

Fot. 3. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej.
Źródło: Klimczak

Dwór w Skrzydlnej wzniesiony został w II poł. XVI w., być może z wykorzystaniem elementów budowli wcześniejszej – jako murowana siedziba obronna, usytuowana w zakolu potoku na wysokim naturalnym tarasie. Przebudowany i rozbudowany w XVIII w., stosownie do wymogów wygody i reprezentacji, w XIX w. był modernizowany. Korpus dworu jest murowany z kamienia i częściowo z cegły, piętrowy, na rzucie

prostokąta. W XVIII w. otrzymał w nowej, osiowo skomponowanej elewacji frontowej wydatny ryzalit zwieńczony tympanonem. Pozostałe elewacje zachowały pierwotny, nieregularny układ. W części podziemnej dworu znajdują się doskonale zachowane renesansowe piwnice, ukazujące pierwotny układ dworu z bocznymi ryzalitami w elewacji wschodniej, piwnice owe przesklepione, murowane w całości z kamienia, a w nich kamienne portale i obramienia okienne. W poziomie parteru zachowały się sklepienia, a na piętrze częściowo wystrój kaplicy oraz części pomieszczeń. Budynek dworu podlega ochronie w zakresie jego substancji budowlanych, bryły obiektu, detalu architektonicznego i elementów wystroju wewnątrz. Obiekt jest w złym stanie technicznym.

Fot. 4. Dwór w Skrzydłej

Źródło:<http://eksploratorzy.com.pl/viewtopic.php?t=14871>

Fot. 5. Dwór w Skrzydłej

Źródło:<http://eksploratorzy.com.pl/viewtopic.php?t=14871>

Park - **ogród podworski** z XIX w., w miejscowości Skrzydlna, gmina Dobra, położony jest na północnym skraju wsi nad potokiem. Teren jest częściowo płaski, urozmaicony, obecny użytkownik – Marzena Cieślak. Ogród ma kształt trapezu, a zachowane grupy starodrzewu stwarzają szereg wewnątrz ogrodowych. Drzewostan urozmaicony, najczęściej występujące drzewa to: lipy, graby, buki, dęby, brzozy, sosny, jesiony i kasztanowce – wiele drzew stuletnich. Ochronie konserwatorskiej podlega ogród w dotychczasowych granicach. Dobrze zachowany jest układ dawnego ogrodu dworskiego.

W gminnej ewidencji zabytków ujętych zostało 80 obiektów. Są to przede wszystkim domy mieszkalne – drewniane chałupy z XIX i XX w., stodoły oraz niewielkie budowle kultowe – kapliczki, lokalizowane głównie przy drogach. Znalazły się tam również obiekty takie jak dwór murowany w Stróży czy dzwonnica w Skrzydłej. Na analizowanym obszarze brak jest obiektów z Listy Dóbr Kultury Współczesnej.

Lista obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:

– sołectwo Chyszówki:

- kapliczka murowana z 1816 r., dz.ew. 1180
- kapliczka murowana z k. XIX w., przy rozwidleniu dróg Pótrzeczeki i Wilczyce
- chałupa z 1925 r. Chyszówki 176/ dz.ew. 1172
- chałupa z 1920 r., Chyszówki 39/dz.ew. 1992/1967
- chałupa z pocz. XX w., Chyszówki 40/dz.ew. 1511/1

- figurka kamienna, Chyszówki 95/dz.ew.465/2,
- pomnik kamienny, dz.ew. 1342/2
- kapliczka kamienna, dz.ew. 848/1

– sołectwo Dobra:

- chałupa, Dobra 46/dz.ew. 2194
- chałupa, Dobra 60/dz.ew. 3698/1
- chałupa, Dobra 61/dz.ew. 2712
- chałupa, Dobra 81/dz.ew.3693 i 2694/4
- stodoła i piwnica, dz.ew.3693
- chałupa, Dobra 93/dz.ew.2309
- chałupa, Dobra 126/dz.ew. 1558
- chałupa, Dobra 127/dz.ew. 2720
- piwnica kamienna, Dobra 127/dz.ew. 2721
- chałupa, Dobra 144/dz.ew. 1919/8
- chałupa, Dobra 333/dz.ew. 89/3
- chałupa, Dobra 342/dz.ew. 1207
- chałupa, Dobra 406/dz.ew 1214
- chałupa, Dobra 407/dz.ew. 5176/4
- chałupa, Dobra 428/dz.ew. 2667/1
- chałupa, Dobra 444/dz.ew. 3043/1
- chałupa, Dobra 469/dz.ew. 5628
- chałupa, Dobra 472/dz.ew. 2724
- chałupa, Dobra 522/dz.ew 1514
- chałupa, Dobra 281/dz.ew. 1491
- kapliczka matki boskiej z dzieciątkiem, dz.ew. 2198/15
- kapliczka matki boskiej, dz.ew 5056/1
- kapliczka słupowa drewniana
- plebania murowana, Dobra 99/dz.ew. 2198/15
- kaplica cmentarna, dz.ew. 2200
- kapliczka matki boskiej nieustającej pomocy, dz.ew. 2194

– sołectwo Gruszowiec:

- kapliczka Narodzenia Pana Jezusa, dz.ew. 1539/1
- chałupa, Nr 28/dz.ew 408/3
- chałupa, Nr 66/dz.ew. 434

– sołectwo Jurków:

- kościół p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy, Jurków 128/dz.ew. 2055/1
- dzwonnica kamienna, dz.ew. 2055/1
- Kapliczka Matki Bożej z Dzieciątkiem, dz.ew. 796/1
- kapliczka p.w. Matki Boskiej
- kapliczka p.w. Matki Boskiej, dz.ew. 1881

- kapliczka murowana, dz.ew. 3050
- chałupa, Jurków 4/dz.ew. 796/1
- chałupa, Jurków 22/dz.ew. 2991/4
- chałupa, Jurków 107/dz.ew.2041/1
- chałupa, Jurków 112/dz.ew. 2009/1
- chałupa, Jurków 34/dz.ew. 2071
- chałupa, Jurków 133/dz.ew. 3048/1
- chałupa, Jurków 126/dz.ew. 2568

– sołectwo Przenosza:

- chałupa i spichlerz nr 18, Przenosza 18/dz.ew. 222/3
- chałupa, Przenosza 31/dz.ew. 208
- chałupa, Przenosza 32/dz.ew. 478

– sołectwo Porąbka:

- kapliczka p.w św. Rodziny, Porąbka 8/dz.ew. 596
- kapliczka p.w. Matki Boskiej, Porąbka (koło kamieniołomu)
- kapliczka "Piechówki"
- chałupa, Porąbka 19/dz.ew. 487

– sołectwo Wola Skrzydlańska:

- chałupa, Wola Skrzydlańska 14/dz.ew. 105/1
- chałupa, Wola Skrzydlańska 15/dz.ew. 173/1
- chałupa i piwnica nr 26, Wola Skrzydlańska 26/dz.ew. 79/5
- chałupa, Wola Skrzydlańska 44/dz.ew. 40

– sołectwo Skrzydlina:

- chałupa nr 68 i spichlerz, Skrzydlina 68/dz.ew. 85
- kapliczka p.w. św. BARBARY, dz.ew. 173
- kapliczka Jezusa Chrystusa, dz.ew. 441/2
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej, dz.ew. 340
- dzwonnica drewniana, dz.ew. 393
- chałupa, Skrzydlina 4/dz.ew. 302
- chałupa, Skrzydlina 4/dz.ew. 302
- chałupa, Skrzydlina 4/dz.ew. 302
- chałupa, Skrzydlina 124/dz.ew. 411
- wikarówka, dz.ew. 407

– sołectwo Wilczyce:

- chałupa, Nr 38/dz.ew. 1090/1

– sołectwo Stróża:

- dwór murowany, Nr 1/dz.ew. 216
- chałupa i spichlerz, Nr 14/dz.ew. 221
- chałupa, Nr 18/dz.ew. 74
- chałupa, Nr 33/dz.ew. 73
- chałupa, Nr 85/dz.ew. 201
- kapliczka kamienna, Nr 92/dz.ew. 428

– sołectwo Pótrzezki:

- chałupa, Pótrzezki Nr 85/dz.ew. 201
- chałupa, Dobra, Nr 85/dz.ew. 201.

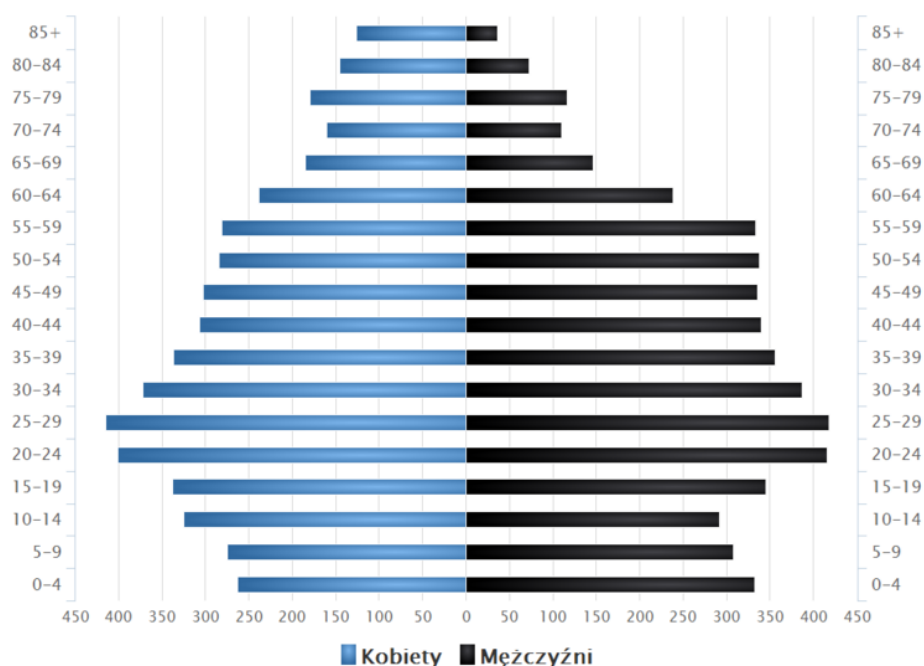
E. Demografia i rynek pracy

Gmina Dobra – podobnie jak wiele gmin powiatu limanowskiego, a także sądeckiego i gorlickiego, posiadające wspólne, subregionalne determinanty rozwoju (ukszałtowanie terenu, zasoby naturalne, klimat, gleby, ale również strukturę rynku pracy, infrastrukturę, zasoby ludzkie) – borykają się z problemami dotyczącymi aspektów demograficznych. Ujemne saldo migracji – w szczególności wśród ludzi młodych, poszukujących możliwości pracy, lub kształcenia się poza gminą – powoduje sukcesywne pogarszanie się struktury wiekowej gminy.

Tabela 1. Dane ilościowe zawierające ogólne wskaźniki na temat gminy Dobra w ujęciu dynamicznym

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	2012	2013	2014	Powiat 2014
Ludność	9726	9796	9855	129073
Ludność na 1 km ²	88	89	90	136
Kobiety na 100 mężczyzn	100	100	100	100
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,7	60,9	60,8	62,6
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	2923	3151	4007	3538
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3078	3264	3891	3622
Turystyczne obiekty noclegowe ^a	2	3	4	35
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	4	4	4	4
Lesistość w %	46,9	46,8	46,8	38,6
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	22	30	34	31
Pracujący ^b na 1000 ludności	74	74	80	123
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	12,0	11,7	9,9	11,1
Ludność - w % ogółu ludności - korzystająca z instalacji ^c :				
wodociągowej	38,6	38,7	39,9	50,7
kanalizacyjnej	17,5	18,3	19,3	33,0
gazowej	42,5	42,9	43,3	50,0
Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	972	954	971	1176

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Rys. 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Dobra na dzień 31 grudnia 2014 r.

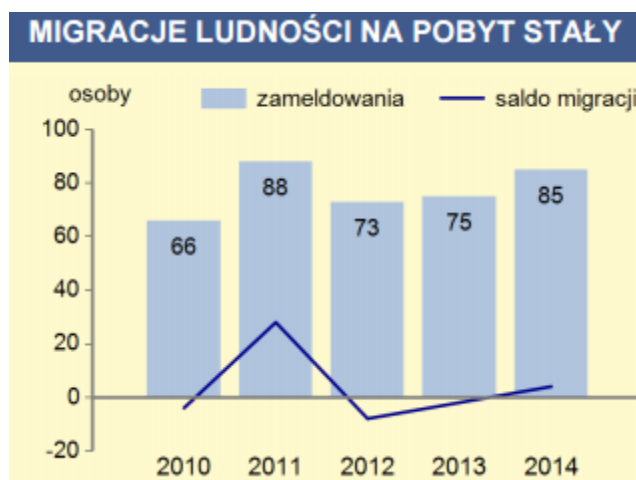
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Gmina Dobra ma względnie stabilną liczbę ludności oraz saldo migracji, pomimo położenia poza obszarem funkcjonalnym metropolii krakowskiej. Wskaźniki obrazujące stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do produkcyjnego jest również stabilny. Osobną kwestią, wymagającą zbadania w dalszej części diagnozy jest rozkład przestrzenny tego zjawiska. Uwagę zwraca wzrastająca liczba osób oficjalnie pracujących, wzrost liczby zameldowań począwszy od roku 2012, a także sukcesywnie poprawiające się dane określające potencjał demograficzny oraz w zakresie rynku pracy w stosunku do średnich danych dla powiatu limanowskiego. Istnieje jednak duże prawdopodobieństwo, że rosnący potencjał społeczno-gospodarczy ma nierównomierny rozkład przestrzenny i dotyczy przede wszystkim obszarów najbardziej zurbanizowanych. Co więcej, w takiej sytuacji wysoce prawdopodobne jest, że skala zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym również ma nierównomierny rozkład przestrzenny.

Tabela 2. Dane ilościowe obrazujące potencjał demograficzny gminy Dobra

WYBRANE DANE DEMOGRAFICZNE W 2014 R.			
	Powiat	Gmina	Powiat=100
Ludność	129073	9855	7,6
w tym kobiety	64504	4935	7,7
Urodzenia żywe	1660	130	7,8
Zgony	1049	90	8,6
Przyrost naturalny	611	40	x
Saldo migracji ogółem	-93	4	x
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	31090	2197	7,1
produkcyjnym	79398	6127	7,7
poprodukcyjnym	18585	1531	8,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Rys. 3. Saldo migracji dla gminy Dobra w ujęciu dynamicznym

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Jak w przypadku znacznej części gmin wiejskich w Polsce, gmina Dobra zmagają się z problemami dotyczącymi wysokiego wskaźnika bezrobocia, szczególnie wśród zmarginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne bądź uzależnione mają nieporównywalnie gorszą sytuację na rynku pracy, aniżeli pozostała część społeczeństwa w wieku produkcyjnym. Dodatkowo, w ośrodkach wiejskich elastyczność rynku pracy jest dużo mniejsza w porównaniu do miast, co powoduje dodatkowe problemy związane z pozyskiwaniem nowych miejsc pracy. Polityka zatrudnienia prowadzona przez publiczne służby zatrudnienia oraz inne podmioty administracji publicznej różnego szczebla w niewystarczającym stopniu uzupełnia niedostatki powstałe poprzez oddziaływanie wolnego rynku. Na terenie gminy zlokalizowana jest znaczna liczba małych i średnich przedsiębiorstw.

Tabela 3. Wybrane dane o rynku pracy w gminie Dobra za 2014 r.

	Powiat	Gmina
Pracujący ^b	15821	790
Bezrobotni zarejestrowani	8815	606
w tym kobiety w %	55,6	55,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	11,1	9,9
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	13,3	11,9

Stan w dniu 31 XII. ^b Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Podsumowując gmina Dobra posiada stabilną sytuację zarówno demograficzną jak i w obszarze rynku pracy, choć konstatacja ta wynika z analizy wskaźników ogólnogminnych. Ważną będzie poczyniona w dalszej części analiza w podziale na sołectwa.

II. DOKUMENTY PLANISTYCZNE – ANALIZA W KONTEKŚCIE ZDIAGNOZOWANIA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH GMINY DOBRA

Poniżej dokonano analizy najważniejszych dokumentów planistycznych szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego. Analiza w przypadku każdego z dokumentów szczebla centralnego i regionalnego miała na celu wykazać ewentualne sprzeczności z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra. W przypadku każdego z dokumentów zamieszczono kluczowe informacje, które dowodzą zgodności planowanych kierunków działań w gminie Dobra w ramach programu rewitalizacji oraz, co więcej, że planowane działania wpisują się w założenia poczynione w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego 2014-2020, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Dodatkowo, analizowano dokumenty gminne pod kątem ewentualnej sprzeczności z zapisami GPR dla gminy Dobra, ale również analizowano zapisy w częściach diagnostycznych tych dokumentów (Strategia Rozwoju gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych) pod kątem ujawnienia zjawisk dysfunkcyjnych, stanowiących słabe strony gminy Dobra z gospodarczego, społecznego, technicznego czy też kulturowego punktu widzenia. Stanowi to podstawę do dalszych analiz przestrzennych, które zostały przeprowadzone na potrzeby niniejszego dokumentu.

A. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego jest jednym z najistotniejszych dokumentów uchwalanych przez wojewódzki samorząd regionalny, który swoimi zapisami określa obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni regionalnej. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego została przyjęta Uchwałą Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 r. i stanowi ona aktualizację założeń dotychczasowej polityki, która została zredefiniowana i rozwinięta. Po analizie obecnej sytuacji władze województwa małopolskiego w kategorii wyzwań stawiają zagadnienia związane m.in. z kapitałem intelektualnym i gospodarką wiedzy, dziedzictwem regionalnym, kulturą i turystyką, infrastrukturą komunikacyjną, obszarami funkcjonalnymi na poziomie regionalnym, małymi i średnimi miastami oraz obszarami wiejskimi, bezpieczeństwem i zarządzaniem rozwojem województwa. Określona została też wizja Małopolski w 2020 r., aby stała się „atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnymi wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracją swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącymi szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki”. Cel główny strategii został z kolei zdefiniowany, jako „efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim”. Ma być on realizowany w takich obszarach, jak:

1. Gospodarka wiedzy i aktywności.
2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego.
3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej.
4. Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony.
5. Rozwój miast i terenów wiejskich.

6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.
7. Zarządzanie rozwojem województwa.

Szczególnie istotne dla rozwoju gminy Dobra jest działanie w Obszarze 5., gdyż zakłada ono wsparcie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Według diagnozy zawartej w omawianym poniżej KSRR, jednym z najpoważniejszych problemów dotyczących przestrzeni regionalną jest polaryzacja potencjału społeczno-gospodarczego, która oznacza rozwijanie się silnych gospodarczo ośrodków miejskich kosztem obszarów wiejskich. Przejawia się to przede wszystkim poprzez erozję zasobów ludzkich, która wprost prowadzi do osłabiania bazy podatkowej. Mniejsze wpływy do budżetów gmin skutkują z kolei mniejszą aktywnością inwestycyjną w szczególności w zakresie budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury komunalnej, a negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze pogłębiają rozmaite dysfunkcje, na które odpowiedzią są między innymi działania rewitalizacyjne.

B. Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Program, który jest jednym z głównych zakładanych źródeł finansowania GPR, stanowi realizację Strategii „Europa 2020” oraz Umowy Partnerstwa. Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego składa się z dwunastu osi priorytetowych, gdzie każda posiada swój cel główny:

1. Gospodarka Wiedzy

Cel: „wzrost innowacyjności gospodarki regionalnej, wyrażający się głównie zwiększeniem nakładów na działalność badawczo-rozwojową”.

2. Cyfrowa Małopolska

Cel: „zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie udostępniania zasobów i realizacji zadań publicznych”.

3. Przedsiębiorcza Małopolska

Cel: „budowanie i wzmacnianie pozycji konkurencyjnej sektora MŚP”.

4. Regionalna Polityka Energetyczna

Cel: „stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju w regionie uwzględniającego aspekty nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu miejskiego, zapewniającego bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców regionu oraz poprawę jakości ich życia, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska”.

5. Ochrona środowiska

Cel: „wzmocnienie stanu bezpieczeństwa ekologicznego regionu z zachowaniem zasad równowagi pomiędzy poprawą stanu środowiska, racjonalnym użytkowaniem zasobów naturalnych oraz minimalizowaniem niekorzystnych oddziaływań na środowisko i jego zasoby”.

6. Dziedzictwo regionalne

Cel: „podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionalnego”.

7. Infrastruktura transportowa

Cel: „tworzenie nowoczesnego systemu transportowego efektywnie zaspokajającego potrzeby rozwoju gospodarczego oraz adekwatnego do potrzeb mobilnego społeczeństwa, poprzez rozwój infrastruktury transportowej sprzyjającej konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej regionu, przyczyniającej się do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko”.

8. Rynek Pracy

Cel: „szeroko rozumiane wsparcie zatrudnienia na regionalnym rynku pracy”.

9. Region Spójny Społecznie

Cel: „wzrost spójności wewnątrzregionalnej w wymiarze społecznym i zdrowotnym”.

10. Wiedza i kompetencje

Cel: „rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców jako podstawa budowania silnej pozycji regionu”.

11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej

Cel: „ograniczenie problemów społecznych w miastach i na obszarach wiejskich”.

12. Infrastruktura społeczna

Cel: „zwiększona dostępność do wybranych usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia i edukacji”.

13. Pomoc techniczna (EFS)

Cel: „zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020”.

W opisywanym dokumencie procesowi rewitalizacji została poświęcona cała oś 11. Zakłada ona, że istnieją tereny w jakiś sposób zniszczone, zaniedbane, w których często można zaobserwować zjawisko wykluczenia społecznego. Dlatego przewiduje się przeprowadzanie kompleksowej odnowy społecznej, gospodarczej i przestrzennej w oparciu właśnie o lokalne programy rewitalizacji. Wsparcie ma zostać udzielone z dwóch funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki z obu funduszy zapewnią wsparcie m.in. projektów miękkich, związanych ze społeczeństwem, ale też na działania związane z gospodarką i przestrzenią. W ramach innych osi priorytetowych tego programu, możliwe będzie wsparcie działań o charakterze rewitalizacyjnym, finansowanych ze środków EFRR, szczególnie, jeżeli chodzi o tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej, lokowanych na terenach typu *brownfield*, wzrost efektywności energetycznej budynków, rekultywację terenów zniszczonych i przekształcenie ich na cele środowiskowe. Działania w danym obszarze będą obejmować realizację projektów dotyczących przestrzeni publicznej, obiektów użyteczności publicznej, aktywności mających na celu ożywienie gospodarcze odnawianych obszarów, zabudowy mieszkaniowej ze szczególnym uwzględnieniem części wspólnych i modernizacji energetycznej budynków, lokalnej infrastruktury społecznej, inwestycji drogowych.

C. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020) został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu *„Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”* z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie⁸:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawę konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawę organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

W odniesieniu do GPR Dobra, szczególnego znaczenia nabierają działania wynikające z dwóch ostatnich Priorytetów, których operacjonalizacja może również dotyczyć działań o charakterze rewitalizacyjnym. W kontekście rewitalizacji w ogóle, bez odnoszenia do konkretnego przypadku, istotne wydają się być działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez inwestycję w infrastrukturę ograniczającą emisję szkodliwych substancji do atmosfery. Po drugie w ramach PROW, istnieją możliwe do podjęcia działania zmierzające do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej poprzez projekty działające na rzecz ograniczenia zjawisk gospodarczo niekorzystnych wynikających z utrwalania się zjawisk dysfunkcyjnych: bezrobocia, biedy, przestępczości, etc. Jednocześnie PROW wspiera rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, co wpisuje się w założenia GPR Dobra. Warto w tym miejscu zauważyć, że w pozostałych fragmentach GPR Dobra oraz PROW mają charakter niesprzeczny. Wynika to poniekąd z rozłączności analizowanych treści. Podsumowując, biorąc pod uwagę działania określone poprzez priorytet 5 i 6 warto zaznaczyć, że analizowane dokumenty są spójne

D. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 roku. Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.

Układ celów polityki regionalnej zawarty w KSRR uwzględnia szanse i zagrożenia wynikające z przestrzennego charakteru procesów rozwojowych zidentyfikowanych w części diagnostycznej i jest odpowiedzią na zdefiniowane wcześniej wyzwania:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”).

⁸ <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020> [data dostępu: 23.07.2016]

2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Istotnego znaczenia w kontekście GPR Dobra nabierają działania zaplanowane w ramach Celu 1 KSRR. Zawarto w nim takie cele szczegółowe jak: wspieranie rozwoju obszarów wiejskich (1.2.3.), wspieranie działań na rzecz specjalizacji terytorialnej (1.2.4), a także podnoszenie jakości infrastruktury komunikacyjnej (1.2.1). Wszystkie te działania mają pozytywny związek z działaniami planowanymi do realizacji w gminie Dobra w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Jak wskazano w wyzwaniach polityki regionalnej, w Polsce znajduje się wiele obszarów, które, pomimo znacznej na tle innych jednostek terytorialnych zamożności, utraciły w ostatnich latach na skutek zmian społeczno-gospodarczych możliwości wzrostu i kreowania zatrudnienia. Stało się w nich tak z powodu upadku tradycyjnego przemysłu, gwałtownej zmiany koniunktury na wytwarzane produkty i usługi, degradacji środowiska przyrodniczego czy też powiązanej z tymi procesami degradacji infrastruktury, w tym mieszkaniowej, a także dużego odpływu ludności.

E. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

Przyjęta przez Radę Ministrów w grudniu 2011 r. KPZK jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Koncepcja ta jest również częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski. Oznacza to, że KPZK 2030 wraz z długo- i średniookresową Strategią Rozwoju Kraju oraz z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi mają prezentować spójną wizję rozwoju Polski.

W KPZK zawarto następujące cele:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Analizując zarówno powyższe cele, jak i poniższe zapisy z KPZK widać spójność koncepcji tam zawartej z planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi w ramach GPR Dobra:

W ramach polityki przestrzennego zagospodarowania i polityki regionalnej restrukturyzacja obszarów wiejskich ma podstawowe znaczenie dla Polski. Niezbędne jest wzmacnianie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich (także w wymiarze lokalnym: gminnym, powiatowym i subregionalnym) i rozszerzanie oferty lokalnych rynków pracy, z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych. Obszary wiejskie pełnią wiele funkcji o zasadniczym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju kraju zarówno w sferze produkcji (rolniczej i pozarolniczej), konsumpcji, jak i dostarczania dóbr publicznych; są miejscem życia, pracy i wypoczynku większości społeczeństwa. Jednocześnie na obszarach tych znajduje się zdecydowana większość form ochrony przyrody oraz prowadzone są różne rodzaje aktywności gospodarczej, z których najbardziej powszechne i charakterystyczne jest rolnictwo. Dlatego szczególnie istotne jest wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystywaniem ich potencjału endogenicznego [...]. Konieczne jest ułatwienie mieszkańcom dostosowania się do zmian strukturalnych poprzez wykorzystanie innych walorów tych obszarów (np. w zakresie ekologii, rozwoju turystyki, produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców) i zwiększenie możliwości znalezienia zatrudnienia w bardziej produktywnych sektorach gospodarki. Nastąpi to dzięki wsparciu rozwoju zasobów ludzkich, kapitału społecznego oraz inwestycji w infrastrukturę techniczną (transportową, telekomunikacyjną, energetyczną oraz ochrony środowiska) i społeczną. Ważnym elementem działań restrukturyzacyjnych są te ukierunkowane na wzrost roli i jakości działania instytucji publicznych (w tym administracji), obsługujących procesy restrukturyzacyjne oraz służące pobudzaniu aktywności i budowaniu partnerstwa pomiędzy różnymi grupami społecznymi⁹.

F. Strategia rozwoju gminy Dobra na lata 2014-2024

Strategia rozwoju gminy Dobra została uchwalona w dniu 7 listopada 2014 r. W toku analizy części diagnostycznej strategii rozwoju, jak i analizy SWOT, zdiagnozowano następujące bariery rozwoju społeczno-gospodarczego:

Problemy społeczne

- 1) duże znaczenie emigracji zarobkowej (Europa Zachodnia) w tym młodych ludzi z dziećmi (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 2) duży udział rodzin z niezarobkowymi źródłami dochodów (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 3) funkcjonowanie w tzw. *szarej strefie* – ograniczanie legalnego zatrudnienia w lokalnych firmach (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 4) przypadki zakłócania spokoju i porządku publicznego wraz z niszczeniem mienia publicznego (przeważnie w miejscach, gdzie odbywają się wydarzenia kulturalne);

⁹ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Załącznik do Uchwały Rady Ministrów nr 239 z dnia 13 grudnia 2011.

- 5) występujące przypadki i zagrożenia związane z niedożywaniem dzieci i osób dorosłych (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 6) wzrastająca liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 7) niewystarczające działania związane z krzewieniem kultury i tradycji ludowych wśród dzieci i młodzieży (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 8) niewystarczające uznanie dla osób aktywnych na rzecz własnego środowiska (np. ze strony władz);
- 9) niepełna integracja pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w Gminie;
- 10) niska aktywność części organizacji pozarządowych (najbardziej aktywne są: OSP, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, kluby turystyczne, NGO realizujące swoją misję w obszarze pomocy społecznej);
- 11) niska aktywność mieszkańców w zakresie zapewniania/pozyskiwania dochodów (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 12) wzrastająca liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 13) przypadki wyłudzenia świadczeń z tyt. pomocy społecznej (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 14) niewiara mieszkańców w to, że można coś zrobić, osiągnąć (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 15) niski poziom wykształcenia ludności 50+ (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 16) brak lokalnych organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób niepełnosprawnych oraz osobami uzależnionymi od alkoholu (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 17) niewielka oferta pracy dla osób wykluczonych społecznie (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 18) niż demograficzny (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 19) wysoki poziom bezrobocia, zwłaszcza wśród kobiet (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 20) obserwowana ilość zjawisk marginalizacji niektórych grup społecznych (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 21) zjawisko wykluczenia cyfrowego (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 22) prognozowany wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego, który już teraz jest nieznacznie wyższy od średniej dla PL i wynosi 60,9;
- 23) spadek liczby zawieranych małżeństw;
- 24) spadek liczby urodzeń;
- 25) ujemne saldo migracji w 2012 r.;
- 26) dość niski poziom kapitału ludzkiego – stosunkowo niskie wyniki egzaminu po szkole podstawowej i gimnazjalnego;
- 27) niższy standard zamieszkania od średniej krajowej mierzony liczbą m²/os. oraz liczby os./1 mieszkanie;
- 28) znaczny wzrost liczby i kwot wypłacanych dodatków mieszkaniowych;
- 29) nieznacznie niższy od średniej wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 ludności (17);

- 30) wysokie wskaźniki bezrobocia, w tym długotrwałego;
- 31) Gmina Dobra znajduje się na obszarze o średnim w Polsce zagrożeniu ubóstwem;
- 32) Udział procentowy osób korzystających z pomocy do ogólnej liczby osób ukazuje tendencję wzrostową; 6,8% ludności Gminy Dobra pozostaje trwale w złej sytuacji materialnej;
- 33) wzrost przestępczości kryminalnej w latach 2010-2013 – 8,56%/1000 mieszk.;
- 34) najwięcej wypadków i kolizji drogowych przy drodze K 28 /osiedla Rola, Krzyżowa i miejscowość Gruszowiec/;

Problemy gospodarcze

- 1) ograniczanie legalnego zatrudnienia w lokalnych firmach;
- 2) wskaźnik G (iloraz dochodów podatkowych gminy i liczby jej mieszkańców) o ok. połowę niższy niż średnia w regionie;
- 3) brak rozpoznawalności Gminy pod względem produktów/branży (np. stolarstwo);
- 4) niska kultura prowadzenia biznesu – kłopoty firm podwykonawców;
- 5) niska aktywność mieszkańców w zakresie zapewniania/pozyskiwania dochodów;
- 6) niewykorzystany potencjał produkcji ekologicznej;
- 7) niezbyt korzystna struktura wydatków i dochodów gminy (niski udział dochodów własnych i wydatków majątkowych);
- 8) ograniczone możliwości rozwoju przedsiębiorstw na dużą skalę ze względu na lokalizację (komunikacja, ukształtowanie terenu, brak przygotowanych terenów inwestycyjnych);
- 9) wzrastająca liczba osób zatrudnionych nielegalnie;
- 10) niewystarczający nadzór inwestorski nad inwestycjami gminnymi (w ocenie mieszkańców);
- 11) niski wskaźnik średniego wynagrodzenia w pow. limanowskim (75,2% śred. krajowej) i niska dynamika wzrostu;
- 12) bardzo wysoka stopa bezrobocia – pow. limanowski 17,9% w IV 2014 r.;
- 13) Wskaźnik liczebności firm (dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Dobra ma wartość niższą od notowanej w gminach wiejskich województwa małopolskiego i dla kraju;
- 14) brak dużych przedsiębiorstw – 95,52% mikroprzedsiębiorstw;
- 15) na terenie gminy brak jest usług pralniczych, szewskich i krawieckich.

Problemy środowiskowe

- 1) zagrożenie wylewaniem potoków związane z gwałtownymi opadami;
- 2) wzrost populacji bobrów i innych dzikich zwierząt (słabe zagospodarowanie brzegów rzek i użytków zielonych) – klęska ekologii;
- 3) zagrożenia ze strony bezpańskich psów;
- 4) okresowe braki wody pitnej w ujęciach prywatnych;
- 5) obniżający się poziom wód gruntowych;
- 6) zanieczyszczenie wód powierzchniowych ściekami bytowymi;
- 7) niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- 8) ograniczone możliwości rozwoju sieci kanalizacyjnej;
- 9) brak możliwości budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (nieprzepuszczalne gleby);

- 10) zanieczyszczenie powietrza (niska emisja, ruch komunikacyjny, uwarunkowania lokalizacyjne – dolina);
- 11) ostoje nietoperzy Beskidu Wyspowego (11 enklaw głównie w kościołach) – potencjalne utrudnienia przy remontach;
- 12) głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza w Gminie Dobra są źródła rozproszone z sektora komunalno- bytowego, a także sektor tzw. „niskiej” emisji ze źródeł małych i niezorganizowanych, do których zalicza się głównie paleniska domowe, małe kotłownie, obiekty rzemieślniczo-usługowe oraz transport;
- 13) szczególnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest brak systemu odprowadzania ścieków zakończonego sprawną oczyszczalnią.; głównym źródłem zanieczyszczeń bakteriologicznych jest wadliwa lokalizacja i brak właściwego zabezpieczenia gnojowic na terenach gospodarstw; poważnym zagrożeniem jest odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do gleby i do wód powierzchniowych;
- 14) zanieczyszczenia gleby – pyłowe pochodzące z palenisk domowych, komunikacji, oraz odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bytowych bezpośrednio do gleb, a także rolnictwo z wykorzystaniem mechanicznych maszyn rolniczych;
- 15) zagrożenie pożarowe w Gminie Dobra stwarzają kompleksy leśne, budynki pałcówek oświatowych w gminie, obiekty kościelne, zakłady stolarskie;
- 16) na terenie Gminy Dobra występują ciekłe wodne zagrażające powodzią, do których zaliczają się nieuregulowane potoki górskie, dopływy Łososiny, a są to:
 - a. miejscowość Pólrzeczki: potoki – Tromiska, Krzysztonów, dopływ Krzysztonowa spod Mogielicy, Siciarze (bez nazwy spod Łostówki),
 - b. miejscowość Jurków: potoki – Ćwilin , Rubasie – Urbasie, Zawady-Folwark, Judy – Czyrki, oś. Potok, Szyszenie – Pólkówka , Wróblówka
 - c. miejscowość Chyszówki : potok Chyszówki , Krawce – Lachy.
 - d. miejscowość Dobra – potok Gruszowiec, Madziarówka, Porąbka, Zimny Potok, Chochołowski.
 - e. zagrożenie stwarza również nieuregulowana Stradomka i jej dopływy tj. Potok Przenosza, Czarny Potok, potok Stróża. Wyżej wymienione potoki są w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej i Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.
- 17) najczęściej przyczyną powodzi są gwałtowne ulewy, a w mniejszym stopniu długotrwałe opady deszczu, które powodują niszczenie dróg dojazdowych, zamulenie przepustów, uszkodzenia mostów, podmycia brzegów potoków – na terenie gminy nie ma terenów zalewowych z brakiem możliwości odpływu wody;
- 18) niekorzystne warunki do rozwoju elektrowni wiatrowych;

Problemy przestrzenno-funkcjonalne

- 1) brak lokali socjalnych i chronionych;
- 2) ograniczona dostępność niektórych miejsc na terenie gminy dla prowadzenia akcji ratowniczych (wąskie drogi);
- 3) ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej (specjalistyczna itp. pediatra oraz po godz. 15);
- 4) ograniczona dostępność opieki przedszkolnej ze względu na niewystarczającą ilość miejsc w przedszkolach i brak żłobków;

- 5) bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych oraz w podeszłym wieku w obiektach i przestrzeniach publicznych;
- 6) brak centralnej, zagospodarowanej i wyposażonej przestrzeni w gminie do organizacji imprez sportowo-rekreacyjnej;
- 7) brak miejsc do integracji mieszkańców (m. in. międzypokoleniowej);
- 8) brak ścieżek rowerowych;
- 9) niewykorzystany w pełni lokalny potencjał dziedzictwa kulturowego;
- 10) brak działań zmierzających do zachowania dorobku kultury materialnej regionu – brak budynku muzeum lub izby regionalnej;
- 11) brak odpowiedniej infrastruktury dla organizacji imprez kulturalnych (koncerty);
- 12) brak miejsc aktywnego wypoczynku dla młodzieży, brakuje infrastruktury typu skatepark, ścieżka rowerowa wzdłuż rzeki Łososiny;
- 13) utrudniony, chaotyczny transport publiczny pomiędzy miejscowościami w Gminie i poza nią (brak koordynacji rozkładów jazdy różnych przewoźników, przewoźnicy nie chcą udostępniać rozkładów jazdy – bardzo ograniczona dostępność informacji o kursach);
- 14) brak centrum usług wspólnych – centrum administracyjnego;
- 15) brak wielofunkcyjnego obiektu o charakterze sportowo-rekreacyjnym i dla organizacji dużych imprez „pod dachem”;
- 16) zbyt wąskie drogi gminne;
- 17) większość dróg gminnych nieutwardzona;
- 18) nieuporządkowany system oświetlenia ulicznego na terenie gminy;
- 19) niewystarczający standard części parkingów i placów publicznych;
- 20) niewykorzystane powierzchnie budynków komunalnych (itp. szkoła w Pórzeczkach, Remiza w Jurkowie, Ośrodek zdrowia w Jurkowie itp.);
- 21) gmina nie jest właścicielem terenów inwestycyjnych;
- 22) nieuporządkowana/rozproszona zabudowa mieszkaniowa;
- 23) brak posterunku Policji na terenie gminy – długi czas reakcji Policji, rzadkie patrole;
- 24) zła opinia o SOR;
- 25) brak zagospodarowania brzegów rzeki,
- 26) słabe zabezpieczenie przeciwpowodziowe;
- 27) brak żłobka;
- 28) brak koordynacji rozkładów jazdy różnych przewoźników, przewoźnicy nie chcą udostępniać rozkładów jazdy – bardzo ograniczona dostępność informacji o kursach;
- 29) nieuregulowany stan prawny działek przy drogach;
- 30) zbyt mało strażaków w poszczególnych jednostkach OSP mogących wziąć udział w akcji;
- 31) zbyt mało aptek – 1/4863 mieszk. (s. 34);
- 32) potrzeby rodziców w zakresie opieki nad dziećmi obejmują:
 - a. zwiększenie dostępności zinstytucjonalizowanych usług opiekuńczych, zarówno w sensie przestrzennym jak i kosztowym;
 - b. zapewnienie bezpieczeństwa oraz godnego zaufania w odniesieniu do poziomu i jakości oferowanych usług edukacyjnych i nadzoru pedagogicznego (nauka i wychowanie);
 - c. uelastycznienie pracy placówek (wydłużenie godzin pracy placówek, powiązanie opłaty z liczbą godzin jaką dziecko przebywa w placówce przy zachowaniu pewnej opłaty stałej, zorganizowanie sieci współpracujących placówek opieki nad dzieckiem, otwarcie

- placówek w soboty i/lub niedziele, możliwość pozostawienia dziecka w placówce na noc w bardzo wyjątkowych sytuacjach);
- d. niewielki niedobór wolnych miejsc w przedszkolu funkcjonującym w Zespole Placówek Oświatowych w Skrzydlnej (3-5 dzieci);
- 33) stale wzrasta ilość miejscowych zagrożeń, które wymagają interwencji jednostki OSP tj. usuwanie skutków powodzi, udzielani pomocy w wypadkach drogowych, czyszczenie i wypompowywanie wody ze studni, itp.;
- 34) boisko sportowe w miejscowości Skrzydlna wymaga doposażenia m.in. w pomieszczenia szatni, doprowadzenie wody, utwardzenie drogi, trybuny;
- 35) wymagające renowacji zabytki zlokalizowane w gminie Dobra wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 36) przez gminę nie przebiega żadna czynna linia kolejowa;
- 37) gmina nie prowadzi gminnego transportu publicznego
- 38) brak mieszkań socjalnych.

Problemy techniczne

- 1) ograniczona dostępność do mediów sieciowych (kanalizacja 20%, wodociągi 20%);
- 2) ograniczona dostępność internetu szerokopasmowego poza Dobrą i Jurkowem (poniżej 30%);
- 3) brak sygnału telefonii komórkowej w niektórych częściach miejscowości gminy;
- 4) niezadowalający stan techniczny części obiektów administracyjnych (konieczność remontów, w tym termomodernizacji części obiektów);
- 5) brak lub niewystarczające zaplecze (szatnie itp.) przy obiektach sportowych;
- 6) zły stan techniczny niektórych mostów;
- 7) zły stan techniczny części obiektów komunalnych (mieszkania/Dom nauczyciela w Skrzydlnej, ośrodek zdrowia w Skrzydlnej);
- 8) niepełne przygotowanie (wyposażenie, infrastruktura techniczna) niektórych jednostek OSP;
- 9) zły stan techniczny część obiektów zabytkowych;
- 10) remiza OSP w Skrzydlnej w złym stanie technicznym, niedostosowana do potrzeb;
- 11) niszczące lub zaniedbane kapliczki (własność prywatna);
- 12) zły stan techniczny kościoła i dworu w Skrzydlnej.
- 13) niewystarczająca liczba pracowni komputerowych i komputerów, w tym z dostępem do internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach;
- 14) analiza stanu technicznego szkół wraz ze wskazaniem braków;
 - a. Zespół Szkół Ogólnokształcących w Dobrej – sala gimnastyczna do generalnego remontu; budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
 - b. Zespół Placówek Oświatowych Jurków – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
 - c. Szkoła filialna w Pórzeczkach – połowa budynku niedokończona;
 - d. Szkoła Podstawowa w Chyszówkach – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
 - e. Szkoła Podstawowa w Wilczycach – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
 - f. Zespół Placówek Oświatowych w Skrzydlnej – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;

- g. Szkoła Podstawowa Stróża – brak Sali gimnastycznej, budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
 - h. Gminne Przedszkole w Dobrej – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
 - i. Szkoła Muzyczna I Stopnia w Dobrej – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
- 15) Gminny Ośrodek Kultury w Dobrej – sala gimnastyczna wymaga dostosowania do wymagań jakie są niezbędne dla sal widowiskowych – wyciszenia, klimatyzacji, wyposażenia w scenę ruchomą lub stałą oraz krzesła;
 - 16) Urząd Gminy Dobra mieszczący się pod adresem: 34-642 Dobra 233 – Układ pomieszczeń nie sprzyja komfortowi pracy ani pracowników, ani też interesantów. Duże pomieszczenia w układzie amfiladowym nie zapewniają intymności niezbędnej do zachowania ochrony danych osobowych. Pomieszczenia biurowe umieszczone na I piętrze niedostosowane są dla potrzeb niepełnosprawnych ruchowo, brak windy lub schodolazu, który nie może być zamontowany z powodu ograniczeń klatki schodowej. Od roku 1996 Urząd Gminy przygotował 3-krotnie projekty rozbudowy i remontu kapitalnego lecz ze względu na inne ważniejsze dla ogółu mieszkańców gminy zadania nie zostały one zrealizowane. Wymiana stolarki okiennej, ocieplenie budynku i wykonanie elewacji – adaptacja i remont kapitalny parteru to najpilniejsze prace do remontu kapitalnego. Punkt obsługi klienta oraz wygospodarowanie pomieszczeń dla archiwum zakładowego na parterze jest zadaniem priorytetowym;
 - 17) budynek administracyjny trzykondygnacyjny 34-642 Dobra 38 – budynek ten podobnie jak Urzędu Gminy jest niedostępny dla osób niepełnosprawnych z powodu braku windy lub chociażby schodolazu. Pomieszczenia biurowe w układzie amfiladowym – szczególnie w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, znajdujące się na piętrze budynku są nieprzydatne do obsługi interesantów w sprawach niejednokrotnie wrażliwych;
 - 18) na terenie gminy Dobra czynna sieć wodociągowa według stanu na koniec 2012 r. ma długość 50,3 km i korzysta z niej ponad 38,6% ogółu mieszkańców gminy, podczas gdy na obszarach wiejskich województwa małopolskiego 56,1 %, a w kraju 76,3%;
 - 19) stan techniczny mienia komunalnego: obiekt mieszkalny z wydzielonymi czterema lokalami – samodzielnymi mieszkalnymi, wymaga kapitalnego remontu.
 - 20) budynek, w którym się mieści ośrodek zdrowia w miejscowości Skrzydlina wymaga kapitalnego remontu i modernizacji, natomiast budynki, w których się mieści ośrodek zdrowia w miejscowościach Dobra i Jurków posiadają nie wykończone poddasza, które można przeznaczyć na cele służby zdrowia ewentualnie adaptację na mieszkania.

G. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Gminna Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Dobra została uchwalona w dniu 17 stycznia 2014 r. W toku analiz diagnozy stanu faktycznego, zwrócono uwagę na następujące bariery rozwoju społecznego gminy Dobra:

Problemy społeczne

- 1) konieczne działania z zakresu stomatologii – stan uzębienia populacji poprawił się, ale nadal potrzebne są działania w tym kierunku;
- 2) duży procent zachorowań na choroby układu krążenia ok. 33 %, nadciśnienie tętnicze około 56 %, choroby układu kostno-stawowego 25 %; 40% dzieci posiada wady postawy;
- 3) zbyt mało pracowników socjalnych – 4 na 11 rejonów;
- 4) najczęstsze powody przyznawania pomocy rodzinom:
 - a. ubóstwo – objętych pomocą zostało odpowiednio: 225 rodzin w 2010 r., 251 rodzin rok później i w 2012 r. – 230 rodzin;
 - b. długotrwała lub ciężka choroba – przyznanie pomocy: 194 rodzinom w 2010 r., 196 rodzinom w 2011 r. i 193 rodzinom w 2012 r.;
 - c. niepełnosprawność – przyznanie pomocy 144 rodzinom w 2010 r., 149 rodzinom w 2011 r. i 146 rodzinom w 2012 r.;
 - d. bezrobocie – w 2010 r. pomoc otrzymało 99 rodzin, rok później 109 rodzin, a w 2012 r. 122 rodziny; wyraźnie wzrasta liczba bezrobotnych;
- 5) wzrost liczby zgłoszeń przemocy w rodzinie i założonych niebieskich kart;
- 6) ranking potrzeb społecznych zgłaszanych przez mieszkańców (badanie ankietowe);

Tabela 4. Najważniejsze działania niezbędne do podjęcia celem rozwiązywania problemów społecznych gminy

Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	6,63
Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	6,53
Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	6,14
Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych	5,83
Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	5,79
Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	4,74
Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	4,62
Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	4,6
Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	4,57
Założenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	4,3
Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	4,26
Założenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych	3,94
Założenie wolontariatu	3,8
Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	3,7
Mieszkania chronione, lokale socjalne	3,63
Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	3,55
Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	3,51
Dzienny Dom Pomocy Społecznej	3,24
Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	2,81
Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	2,54

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobra.

- 7) główne problemy społeczne dzieci i młodzieży: brak pozytywnych wzorców i autorytetów, alkohol i papierosy, chuligaństwo;
- 8) główne problemy społeczne rodzin: bezrobocie, ubóstwo;
- 9) główne problemy społeczne osób starszych: izolacja rodzinna (odrzućenie);
- 10) główne problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej: długi okres oczekiwania na usługi medyczne, mała liczba lekarzy specjalistów;
- 11) główne problemy społeczne w obszarze edukacji: niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- 12) główne problemy społeczne w obszarze sportu i kultury: nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu, brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową.
- 13) Analiza SWOT – słabe strony:
 - a. ubóstwo
 - i. obciążenie stanowisk pracy OPS, ciągła zmiana przepisów prawa,
 - ii. nowe zadania wprowadzane systematycznie jako zadania własne gminy, skierowane do realizacji przez GOPS,
 - iii. dużo dokumentacji, a za mało czasu na pracę socjalną,
 - iv. roszczeniowość postaw i wyuczona bezradność klientów pomocy społecznej,
 - v. - zaniżony wskaźnik zatrudnienia w stosunku do liczby mieszkańców tj. 1 pracownik socjalny na 2000 tyś mieszkańców
 - b. bezrobocie
 - i. wysoki poziom bezrobocia,
 - ii. brak na terenie gminy małych i dużych przedsiębiorstw,
 - iii. słaba baza pod rozwój działalności gospodarczej,
 - iv. niewystarczająca liczba ofert pracy,
 - v. szara strefa bezrobocia (bezrobocie ukryte,
 - vi. występowanie długotrwałego bezrobocia wśród kobiet i mężczyzn,
 - vii. niski poziom wykształcenia ludności 50+
 - c. niepełnosprawność i starość
 - i. w sferze niepełnosprawności nie funkcjonują organizacje pozarządowe,
 - ii. na terenie gminy istnieją bariery architektoniczne,
 - iii. udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
 - iv. oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi nie jest wystarczająca,
 - v. brak dokładnych danych o liczbie wszystkich osób niepełnosprawnych w gminie
 - d. uzależnienia
 - i. przyzwolenie społeczne, mity i stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie,
 - ii. niewielka oferta pracy dla osób z wykluczenia społecznego,
 - iii. brak organizacji pozarządowych, zajmujących się osobami uzależnionymi od alkoholu,
 - iv. brak w okolicy izby wytrzeźwień,
 - v. opieszła procedura sądowa w stosunku do osób nadużywających alkoholu
 - e. edukacja
 - i. zmniejszenie liczby szkół,
 - ii. doposażenie szkół,
 - iii. trudności w nauce i problemy emocjonalne,

- iv. niska motywacja uczniów do udziału w zajęciach pozalekcyjnych,
- v. wsparcie uzdolnionych uczniów z rodzin w trudnej sytuacji materialnej,
- vi. brak wiedzy rodziców w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
- vii. zbyt mała ilość pomocy dydaktycznych,
- viii. brak Sali gimnastycznej, brak przedszkola na wsi,
- ix. brak świetlicy środowiskowej w szkole w Wilczycach,
- x. za mała ilość zajęć pozalekcyjnych,
- xi. ograniczona możliwość dostępu do dóbr kultury (kina, teatru, muza).

Problemy gospodarcze

- 1) spadek w latach 2010-2012 liczby przedsiębiorców z 507 do 456.

H. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dobra jest podstawowym dokumentem planistycznym określającym kierunki rozwoju przestrzennego gminy. W szczególności dokument ten określa sposoby wykorzystania nieużytków, wskazuje tereny wymagające ochrony ze względu na ponadprzeciętne walory krajobrazowe, kulturowe, historyczne lub np. zasoby naturalne. Przede wszystkim wskazuje on jednak kierunki zagospodarowania przestrzennego tak, aby gmina Dobra rozwijała się w sposób harmonijny zarówno z punktu widzenia pełnionych funkcji, jak i biorąc pod uwagę aspekty czysto morfologiczne. Dokument ten ma charakter koncepcyjny, którego uszczegółowienie stanowić powinny Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Ze względu na specyfikę GPR gminy Dobra, poniżej dokonano analizy przede wszystkim aspektów gospodarczych i społecznych, mających znaczenie w kontekście delimitacji obszarów zdegradowanych. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że poniższe analizy mają naprowadzić autorów na obszary zdegradowane w sposób bezpośredni lub pośredni – specyfika gminy w danym aspekcie prowadzi do tworzenia dalszych, pogłębionych badań określających obszary zdegradowane ze względu na konkretne kryteria.

- 1) Górski charakter środowiska uniemożliwia swobodne rozprzestrzenianie się zabudowy i narzuca konieczność jej skupienia w tzw. niszach osadniczych, nawiązujących do istniejących przysiółków;
- 2) erozyjno-osuwiskowy charakter stoków wymusza podjęcie działań w zakresie zwiększenia zalesień i zadrzewień ochronnych w obrębie wszelkich stromizn, koryt rzecznych i wylesionych stoków osuwiskowych;
- 3) źródliskowy charakter około 2/3 obszaru gminy, przy jednoczesnym deficytowym pod względem zasobów wodnych charakterze zlewni łososiny wskazują na to, że gospodarka wodna jest jednym z wyzwań – w kontekście możliwości występowania deficytu dostępu do wody pitnej w szczególności w okresie suszy;
- 4) istnieje ustawowe ograniczenie przeznaczania lasów na cele nieleśne i obowiązek ciążyący na posiadaczach do trwałego utrzymania lasów i zapewnienia ich ciągłości użytkowania – wynika

z tego ograniczenie możliwości swobodnego eksploatowania lasów, które mogłoby prowadzić do zachwiania istniejącej, trwałej, struktury drzewostanów;

- 5) występuje słabej jakości infrastruktura turystyczna, dlatego też w gminie Dobra dominuje turystyka jednodniowa;
- 6) społecznym problemem gminy Dobra jest ujemne saldo migracji oraz wysoki wskaźnik bezrobocia – wartości liczbowe obrazujące to zjawisko nie są wyższe od wartości podobnych zjawisk w gminach sąsiadujących z Dobrą, jednak nadal należy uznać je za wysokie, a negatywne zjawiska z roku na rok intensyfikują się;
- 7) problemem gminy jest brak szybkich połączeń transportowych z Krakowem, co powoduje w dłuższym okresie czasu wspomniane już ujemne saldo migracji, erozję podatkową, a także brak ekspansji w zakresie przedsiębiorczości;
- 8) tradycja w zakresie opalania drewnem i węglem w domostwach wraz z górskim krajobrazem, tworzą niekorzystne warunki w odniesieniu do powietrza atmosferycznego;
- 9) brak jest dużych terenów pod inwestycje i pomimo chęci władz samorządowych jest to przeszkoda w działaniach na rzecz podnoszenia wskaźnika przedsiębiorczości w gminie.

III. DIAGNOZA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH NIEZBĘDNYCH DO WYZNACZENIA OBSZARÓW NA TERENIE GMINY DOBRA REKOMENDOWANYCH DO REWITALIZACJI

A. Analiza wskaźników ilościowych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych w wymiarze lokalnym i regionalnym

Poniżej dokonano analizy danych ilościowych w ujęciu dynamicznym, obrazującym zmiany wielkości zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych w gminie Dobra na przestrzeni lat. Pozwoli to na uchwycenie kluczowych zjawisk, których rosnąca siła może powodować negatywne skutki dla potencjału gminy. Będzie to ważna wskazówka dla kierunków kolejnych, pogłębionych analiz już w podziale na sołectwa. Dane ilościowe zamieszczone są w podziale na gminy ze względu na brak informacji dla sołectw. Poczynione analizy stanowią punkt wyjścia do dalszych, bardziej szczegółowych badań nad rozkładem przestrzennym zjawisk wewnątrz gminy. Przeprowadzone analizy mają jeszcze jeden istotny walor: możliwe jest przeprowadzanie analiz porównawczych gmin powiatu limanowskiego, a także odniesienie danych do średniej dla województwa małopolskiego oraz całego kraju. Można zatem stwierdzić czy zdiagnozowane dysfunkcje wyróżniają gminę Dobra, a także odwołać się do charakteru, kierunku i dynamiki zmian w zakresie pojedynczego zjawiska.

Tabela 5. Budynki mieszkalne

Nazwa	ogółem						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	5 751 174	5 820 763	5 869 959	6 006 608	6 063 721	6 123 726	6 182 136
MAŁOPOLSKIE	586 076	592 796	599 190	611 195	617 155	623 685	630 469
Powiat limanowski	27 841	28 101	28 547	28 922	29 128	29 463	29 825
Limanowa (1)	2 492	2 530	2 548	2 605	2 631	2 667	2 706
Mszana Dolna (1)	1 704	1 724	1 790	1 748	1 751	1 758	1 767
Dobra (2)	2 398	2 406	2 608	2 588	2 599	2 615	2 641
Jodłownik (2)	2 079	2 091	2 076	2 080	2 090	2 109	2 134
Kamienica (2)	1 838	1 848	1 816	1 869	1 876	1 889	1 900
Laskowa (2)	1 770	1 779	1 802	1 796	1 812	1 840	1 864
Limanowa (2)	5 489	5 571	5 627	5 726	5 827	5 914	6 017
Łukowica (2)	2 192	2 220	2 235	2 258	2 286	2 321	2 361
Mszana Dolna (2)	3 835	3 858	3 919	4 039	4 009	4 047	4 076
Niedźwiedź (2)	1 511	1 516	1 534	1 612	1 617	1 630	1 644
Słopnice (2)	1 204	1 221	1 241	1 238	1 256	1 281	1 306
Tymbark (2)	1 329	1 337	1 351	1 363	1 374	1 392	1 409

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W gminie Dobra przybywa budynków mieszkalnych. Ma to związek przede wszystkim z dynamicznym rozwojem budynków jednorodzinnych. Przeważają budynki nowe i wyremontowane z wyjątkiem 2011 r., w którym zanotowano ich spadek. Generalnie, na podstawie wielu analiz, należy odnotować wzrost liczby budynków nowych i odremontowanych. Ma to związek z tradycjami rzemiosła budowlanego, cechów murarstwa i stolarstwa, a także doświadczenia w budowlanym fachu zdobywanego przez mieszkańców gminy Dobra i mieszkańców innych gmin powiatu limanowskiego. W tabeli 5 zwraca uwagę fakt, iż tylko Limanowa i Mszana Dolna mają wartości wskaźników powyżej średniej dla Małopolski¹⁰ (3202). Średnia dla Polski wynosi (2320) i gmina Dobra jest nieznacznie powyżej średniej. Nie ma mowy o liczbie budynków wymagających remontu, a także kontekstu społeczno-gospodarczego związanego z przywracaniem funkcji mieszkalnych.

Tabela 6. Remonty w budynkach gminnych

Nazwa	roboty remontowe - remont dachu mieszkania					
	2003	2005	2007	2009	2011	2013
POLSKA	84 539	36 654	33 884	29 433	33 875	27 489
MAŁOPOLSKIE	3 612	433	621	406	718	554
Powiat limanowski	35	6	9	6	11	21
Limanowa (1)	32	0	0	0	0	8
Mszana Dolna (1)	0	0	0	0	0	0
Dobra (2)	0	0	0	0	11	9
Jodłownik (2)	1	0	3	3	0	0
Kamienica (2)	2	0	0	0	0	0
Laskowa (2)	0	0	0	0	0	0
Limanowa (2)	0	0	0	3	0	1
Łukowica (2)	0	0	0	0	0	0
Mszana Dolna (2)	0	0	0	0	0	3
Niedźwiedź (2)	0	6	6	0	0	0
Słopnice (2)	0	0	0	0	0	0
Tymbark (2)	0	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 7. Roboty remontowe - wymiana stolarki budowlanej

Nazwa	roboty remontowe – wymiana stolarki budowlanej mieszkania					
	2003	2005	2007	2009	2011	2013
POLSKA	240 203	114 575	82 765	84 878	81 326	53 955
MAŁOPOLSKIE	6 081	1 666	2 018	2 150	2 220	1 404

¹⁰ Średnia dla Małopolski i Polski oznacza średnią liczbę budynków mieszkalnych w gminie.

Powiat limanowski	400	16	19	9	0	7
Limanowa (1)	382	0	6	5	0	0
Mszana Dolna (1)	0	0	0	0	0	0
Dobra (2)	9	0	0	4	0	7
Jodłownik (2)	0	6	0	0	0	0
Kamienica (2)	0	0	3	0	0	0
Laskowa (2)	0	0	0	0	0	0
Limanowa (2)	3	0	0	0	0	0
Łukowica (2)	2	0	0	0	0	0
Mszana Dolna (2)	4	0	0	0	0	0
Niedźwiedź (2)	0	10	10	0	0	0
Słopnice (2)	0	0	0	0	0	0
Tymbark (2)	0	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Budynki gminne w gminie Dobra były dość regularnie remontowane, choć najbardziej intensywnie od 2011 r. W ostatnim czasie ilość działań w tym kierunku zmalała. Oznacza to, że istnieją poważne podstawy do przeprowadzenia pogłębionej analizy rozkładu przestrzennego infrastruktury mieszkalnej w kontekście przyszłych potrzeb rewitalizacyjnych, co będzie przedmiotem rozważań w kolejnej części diagnozy. Warto również zauważyć, że wskaźniki związane z potrzebami przeprowadzenia remontów w budynkach są szczególnie podatne na dezaktualizację.

Tabela 8. Pracujący na 1000 ludności

Nazwa	ogółem								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	211	220	226	223	223	224	223	226	230
MAŁOPOLSKIE	193	201	208	207	209	211	211	215	220
Powiat limanowski	108	112	118	116	121	119	118	120	123
Limanowa (1)	425	436	441	436	451	447	435	439	457
Mszana Dolna (1)	186	199	216	224	252	219	225	221	215
Dobra (2)	61	71	79	78	73	77	74	74	80
Jodłownik (2)	50	55	65	62	74	72	83	93	102
Kamienica (2)	61	59	65	72	72	71	60	56	58
Laskowa (2)	58	57	67	64	73	68	61	67	69
Limanowa (2)	31	34	44	41	46	47	46	45	45
Łukowica (2)	37	38	37	32	34	37	39	42	41
Mszana Dolna (2)	39	37	35	35	36	34	41	48	47
Niedźwiedź (2)	73	70	69	61	61	62	63	65	66
Słopnice (2)	39	43	44	47	55	56	55	55	53
Tymbark (2)	213	220	239	220	203	207	214	216	220

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 9. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (w %)

Nazwa	ogółem												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	13,2	12,4	11,4	9,4	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5
MAŁOPOLSKIE	10,4	9,5	8,7	7,0	5,4	4,7	6,2	6,7	6,8	7,6	7,8	6,6	5,7
Powiat limanowski	16,8	16,1	14,3	12,1	10,2	9,6	11,9	12,4	13,1	13,3	13,4	11,1	9,5
Limanowa (1)	15,2	14,9	13,3	11,0	8,9	9,3	11,9	11,2	12,3	12,9	13,1	10,5	10,0
Mszana Dolna (1)	14,1	13,7	12,6	11,4	8,7	8,8	11,8	12,0	12,2	12,1	12,4	11,0	9,6
Dobra (2)	14,9	13,9	11,9	10,0	8,1	7,0	8,8	10,1	11,1	12,0	11,7	9,9	8,2
Jodłownik (2)	15,7	14,9	11,8	10,6	8,4	7,5	9,9	10,6	10,6	11,7	12,2	10,4	7,8
Kamienica (2)	20,2	20,3	17,9	14,8	12,9	12,9	14,1	14,4	15,5	16,2	16,3	13,9	11,8
Laskowa (2)	15,4	15,1	12,8	10,3	8,2	7,6	9,3	10,2	10,9	10,9	11,1	7,6	6,4
Limanowa (2)	19,7	19,0	17,1	14,1	12,2	10,9	13,5	13,9	15,0	15,0	14,9	12,0	10,2
Łukowica (2)	20,0	19,8	17,5	15,1	12,3	10,9	12,9	13,5	14,4	14,8	15,3	13,3	10,7
Mszana Dolna (2)	14,6	13,2	12,6	10,5	9,2	9,0	10,8	11,8	12,0	12,0	12,2	10,5	9,2
Niedzwiedź (2)	14,5	14,0	11,7	10,5	9,2	9,0	11,0	12,3	12,8	13,1	12,9	11,2	8,8
Słupnice (2)	18,9	17,2	14,9	13,9	12,2	10,1	13,7	14,5	14,0	14,4	13,2	10,9	8,9
Tymbark (2)	18,5	16,1	14,9	13,1	11,4	11,3	14,3	14,7	15,0	14,2	14,2	11,4	10,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Podstawową analizę zasobów rynku pracy przeprowadzono w rozdziale charakteryzującym podstawowe zasoby rozwojowe gminy Dobra. Analizując dane w porównaniu do innych gmin powiatu limanowskiego należy stwierdzić, iż rynek pracy w gminie Dobra jest raczej jednorodny, choć czynniki i uwarunkowania wpływające na jego strukturę i pojemność są kwestią złożoną: należy wspomnieć o ujemnym saldzie migracji, w szczególności osób w wieku 19-24 lat, które wyjeżdżają do większych ośrodków miejskich w poszukiwaniu pracy, wiedzy i certyfikatów poświadczających nabyte umiejętności i doświadczenie. Po drugie, spory odsetek osób wyjeżdża do pracy za granicę, często nie rejestrując się jako formalnie posiadający zatrudnienie. Duże zainteresowanie pracownikami pochodzącymi między innymi z powiatu limanowskiego zapewniają wysokie kompetencje w specyficznych branżach, w których wysoko wykwalifikowani pracownicy są pożądanymi, w szczególności w krajach Europy Zachodniej (budowlańcy, stolarze, cieśle, dekarze, elektrycy, spawacze itp.). Powoduje to, że z jednej strony mamy do czynienia ze spadkiem bezrobocia, ale z drugiej strony z odpływem kapitału ludzkiego. Co warto zauważyć, osoby wyjeżdżające z Dobrej, nierzadko czują emocjonalną więź z gminą, z której pochodzą, decydując się na powrót po zakończeniu zawodowej aktywności lub poszukując pracy w pobliżu miejsca pochodzenia (w zasięgu możliwości codziennego dojazdu)¹¹.

¹¹ Zob. Kudłacz M. (red.), *Analiza potencjału gmin Dobra i Mszana Dolna w zakresie przedsiębiorczości społecznej*, wyd. Fundacja GAP, Kraków, 2012.

Tabela 10. Osoby korzystające z pomocy społecznej

Nazwa	ogółem					
	ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	3 463 031	3 338 703	3 103 832	3 111 054	3 204 830	2 953 964
MAŁOPOLSKIE	240 117	234 718	220 474	223 456	226 215	215 447
Powiat limanowski	17 869	16 894	16 597	16 424	16 660	16 238
Limanowa (1)	1 294	1 346	1 272	1 381	1 433	1 365
Mszana Dolna (1)	987	982	482	578	568	524
Dobra (2)	1 368	1 288	1 334	1 291	1 344	1 568
Jodłownik (2)	1 580	1 221	1 217	1 199	1 223	1 184
Kamienica (2)	1 785	1 628	1 717	1 683	1 649	1 575
Laskowa (2)	1 415	1 373	1 185	1 231	1 436	1 323
Limanowa (2)	2 625	2 498	2 719	2 704	2 630	2 439
Łukowica (2)	2 033	1 997	2 011	2 072	2 105	2 052
Mszana Dolna (2)	1 375	1 255	1 388	1 268	1 276	1 248
Niedźwiedź (2)	1 072	1 087	1 221	1 305	1 270	1 157
Słupnice (2)	1 378	1 211	1 264	942	965	1 077
Tymbark (2)	957	1 008	787	770	761	726

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 11. Osoby korzystające z pomocy społecznej będące poniżej kryterium dochodowego

Nazwa	poniżej kryterium dochodowego					
	ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	2 267 289	2 134 852	1 944 680	2 248 823	2 299 796	2 048 461
MAŁOPOLSKIE	152 559	144 776	132 453	157 608	158 930	141 372
Powiat limanowski	12 669	11 200	11 184	12 825	13 028	12 005
Limanowa (1)	715	734	699	943	1 044	941
Mszana Dolna (1)	584	649	324	425	410	374
Dobra (2)	981	872	882	996	1 032	1 028
Jodłownik (2)	1 108	764	774	922	877	836
Kamienica (2)	1 483	1 227	1 310	1 474	1 434	1 286
Laskowa (2)	1 043	849	765	986	1 144	1 016
Limanowa (2)	1 801	1 624	1 778	2 009	2 072	1 834
Łukowica (2)	1 638	1 496	1 513	1 712	1 724	1 637
Mszana Dolna (2)	1 013	877	959	1 004	976	954
Niedźwiedź (2)	793	788	856	1 038	1 014	890
Słupnice (2)	979	862	923	777	798	809
Tymbark (2)	531	458	401	539	503	400

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 12. Osoby korzystające z pomocy społecznej będące powyżej kryterium dochodowego

Nazwa	powyżej kryterium dochodowego					
	ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	1 195 746	1 203 854	1 159 152	862 252	905 033	905 503
MAŁOPOLSKIE	87 558	89 943	88 021	65 852	67 284	74 075
Powiat limanowski	5 200	5 694	5 413	3 599	3 632	4 233
Limanowa (1)	579	612	573	438	389	424
Mszana Dolna (1)	403	333	158	153	158	150
Dobra (2)	387	416	452	295	312	540
Jodłownik (2)	472	457	443	277	346	348
Kamienica (2)	302	401	407	209	215	289
Laskowa (2)	372	524	420	245	292	307
Limanowa (2)	824	874	941	695	558	605
Łukowica (2)	395	501	498	360	381	415
Mszana Dolna (2)	362	378	429	264	300	294
Niedźwiedź (2)	279	299	365	267	256	267
Słupnice (2)	399	349	341	165	167	268
Tymbark (2)	426	550	386	231	258	326

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W 2014 r. wyraźnie wzrosła liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Dobra w porównaniu do poprzednich lat. Podobnego trendu nie zaobserwowano w innych gminach powiatu limanowskiego, Małopolsce czy w odniesieniu do danych dla całego kraju. Jest to niepokojący trend, który wymusza pogłębioną analizę w tym zakresie. Jak pokazują przeprowadzane przez Bank Światowy i OECD badania dotyczące europejskich populacji wiejskich, mamy do czynienia z generalną tendencją polegającą na polaryzacji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich. Ta społeczna stratyfikacja jest wynikiem globalnych przemian, z których żadne terytorium nie jest wyłączone. Osoby życiowo zaradne mają możliwość rozwoju zawodowego niezależnie od wykształcenia oraz wyuczonego zawodu. Jednakże istnieje szereg elementów powodujących powstawanie rozmaitych dysfunkcji społeczno-gospodarczych, sprzyjających również powiększaniu się tzw. „społecznych grup ryzyka”: osoby 65+, wielokrotnie i wtórnie bezrobotnych, alkoholików, odsiadujący wyroki w więzieniach, mniejszości etniczne, jak również kobiety. Według specjalistycznej literatury do „społecznych grup ryzyka” należą również mieszkańcy obszarów wiejskich. Istotną kwestią jest relacja gminy wiejskiej do silnych gospodarczo miast o randze co najmniej regionalnej. Jeżeli nie jest możliwe codzienne korzystanie z zasobów miasta przy jednoczesnym mieszkaniu na wsi, istnieje potrzeba przeprowadzki, a tym samym osłabia się potencjał wsi na rzecz ośrodków miejskich. Jeżeli gmina należy do tzw. obszaru funkcjonalnego miasta-rdzienia, to mamy do czynienia z rosnącymi wartościami wskaźników obrazujących potencjał gospodarczy gminy. Rosnąca liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej świadczy o powiększaniu się liczby zmarginalizowanych, bądź wykluczonych społecznie, którzy wymagać będą działań wspierających. Istotną kwestią jest rozkład

przestrzenny mieszkańców gminy Dobra z ponadprzeciętnie wysokimi wartościami wskaźników obrazującymi społeczne dysfunkcje.

Jak pokazuje tabela 13, dochody własne gminy Dobra po pierwsze należą do dolnej części średnich dochodów w powiecie limanowskim, a po drugie, mają charakter cykliczny. Wahania występujące praktycznie co roku od początku okresu pomiarowego (2007) nie są zjawiskiem odosobnionym. W innych gminach również mamy do czynienia z podobnymi odchyleniami. Ma to związek przede wszystkim ze zmiennymi uwarunkowaniami: korzystaniem z zewnętrznych narzędzi finansowania przedsięwzięć gminnych, wpływów z podatków, saldem migracji czy działaniami o charakterze inwestycyjnym. W kontekście obszarów do rewitalizacji gminy Dobra, powyższa tabela nie wskazuje dodatkowych działań o charakterze inwestycyjnym.

W odniesieniu do danych zawartych w tabeli 14, sieć kanalizacyjna w gminach powiatu limanowskiego nie rozwija się dynamicznie. W gminie Dobra sieć kanalizacyjna według statystyk była najdłuższa w 2006 r. Wynikają z tego dwa rodzaje wniosków w kontekście dalszych badań diagnostycznych, polegających na tworzeniu rozkładów przestrzennych zjawisk społeczno-gospodarczych w gminie Dobra na poziomie sołectw: dotychczasowa infrastruktura może wymagać podjęcia działań naprawczych. Niezbędne jest sprawdzenie potrzeb związanych z rozbudową tejże infrastruktury.

Tabela 15 obrazuje długość sieci gazowej w gminie Dobra. Od 2006 r. przybyło poniżej 2% sieci gazowej, co jest wynikiem na poziomie innych gmin powiatu limanowskiego. Z drugiej jednak strony, należy podkreślić niską dynamikę przyrostu infrastruktury do przesyłu gazu ziemnego, co nie musi jednak oznaczać dysfunkcji, gdyż może wynikać z niewielkiego przyrostu zapotrzebowania na tego typu infrastrukturę. Z metodologicznego punktu widzenia, niski przyrost infrastruktury technicznej (komunalnej) nie idzie jednak w parze z jakością świadczonych usług publicznych, a także dynamiką rozwoju gospodarczego. Wygląda na to, że brak rozwoju tego typu infrastruktury wynika z niskiej dynamiki przyrostu wskaźnika przedsiębiorczości, który jest dźwignią rozwoju gospodarczego każdej z gmin. Dlatego też kwestia infrastruktury technicznej będzie przedmiotem pogłębionej analizy rozkładu przestrzennego zjawisk społeczno-gospodarczych w gminie Dobra.

W zakresie sieci wodociągowej, analiza ilościowa nie potwierdza dotychczasowych wniosków dotyczących przyrostu infrastruktury komunalnej (tabela 16). Największy przyrost sieci miał miejsce pomiędzy latami 2005-2007. Aktualnie mamy w gminie Dobra niemal 50 km sieci wodociągowej, co pozwala na ulokowanie gminy mniej więcej w połowie rankingu gmin powiatu limanowskiego. Niemniej jednak należy dodać do tego informację o złej jakości wód podziemnych (nie zanieczyszczenie wody, ale rzadkość jej występowania, co w okresie suszy zaburza gospodarkę wodną gmin powiatu limanowskiego). Oznacza to potrzebę wnikliwej analizy rozkładu przestrzennego infrastruktury sieci wodociągowej w gminie Dobra. Rosnąca długość infrastruktury wodociągowej to dobry symptom w kontekście podnoszenia jakości życia oraz zapewniania potrzeb interesariuszy zewnętrznych (przedsiębiorcy, turyści), jednakże należy sprawdzić czy i na ile gmina Dobra wymaga działań rewitalizacyjnych w obszarze infrastruktury wodociągowej.

Tabela 13. Dochody własne gmin (w zł)

Nazwa	ogółem							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	8 827 414 443,69	8 393 266 465,86	8 924 408 927,55	13 416 990 703,51	14 599 026 507,54	15 482 496 818,94	13 962 710 896,68	14 836 693 977,11
MAŁOPOLSKIE	587 779 292,38	505 657 069,29	726 622 884,55	1 159 419 493,17	1 237 019 465,87	1 099 517 249,02	913 588 639,99	997 619 774,51
Powiat limanowski	17 547 633,67	19 513 772,73	34 405 181,96	49 334 439,00	56 495 186,62	44 331 587,00	35 810 653,74	54 201 239,35
Limanowa (1)	3 573 115,03	1 436 392,38	6 974 250,04	2 910 277,84	2 322 287,63	3 893 815,58	4 094 426,06	7 145 728,13
Mszana Dolna (1)	1 469 666,75	1 725 252,40	5 675 201,15	2 933 615,09	11 534 209,81	4 842 296,25	5 774 956,77	3 318 206,78
Dobra (2)	1 140 089,57	551 452,54	5 085 923,58	2 300 865,29	4 002 792,77	2 088 850,08	3 814 226,46	9 221 496,13
Jodłownik (2)	1 128 562,64	2 563 444,67	1 322 588,77	6 264 948,94	8 469 220,32	9 168 476,51	3 694 034,73	7 300 792,17
Kamienica (2)	478 900,00	2 642 225,30	521 208,00	1 474 823,00	2 915 688,00	3 312 978,74	1 293 287,75	5 948 660,71
Laskowa (2)	1 900 218,50	1 040 882,00	2 692 332,06	5 709 282,22	7 796 739,70	2 892 931,09	2 945 529,71	691 247,31
Limanowa (2)	1 789 625,63	2 301 837,97	3 577 719,58	13 528 609,10	9 348 196,90	8 108 581,20	3 667 967,27	1 174 830,04
Łukowica (2)	328 404,82	770 000,00	927 898,00	3 680 664,59	2 488 201,92	1 135 445,93	1 110 364,45	4 080 030,70
Mszana Dolna (2)	2 394 223,28	2 268 194,19	3 850 382,06	3 823 818,37	1 356 402,23	3 843 652,65	2 387 921,58	9 784 036,20
Niedźwiedź (2)	2 049 594,58	1 351 535,54	1 795 139,78	1 369 958,10	2 452 677,73	1 458 362,17	2 890 010,53	2 372 630,19
Słupnice (2)	28 780,00	153 446,34	1 287 220,00	2 998 689,89	1 556 342,05	2 244 409,87	3 130 730,50	1 292 730,00
Tymbark (2)	1 266 452,87	2 709 109,40	695 318,94	2 338 886,57	2 252 427,56	1 341 786,93	1 007 197,93	1 870 850,99

Tabela 14. Długość sieci kanalizacyjnej (w km)

Nazwa	ogółem											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
MAŁOPOLSKIE	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Powiat limanowski	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,9	0,9	0,9	0,9
Limanowa (1)	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Mszana Dolna (1)	2,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	2,3	1,7	1,3	1,3	1,5
Dobra (2)	1,1	1,0	1,0	1,0	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7
Jodłownik (2)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4
Kamienica (2)	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	1,0	1,2	1,4	1,4	1,4	1,2
Laskowa (2)	0,4	0,4	0,6	0,4	0,4	1,0	1,0	1,0	2,3	2,7	2,9	2,3
Limanowa (2)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Łukowica (2)	0,8	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,8	2,6	2,6	2,4	2,8	3,0
Mszana Dolna (2)	1,5	1,0	2,8	2,8	2,8	3,1	4,8	2,2	8,1	11,5	11,5	12,9
Niedzwiedź (2)	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2	1,0	1,0	1,0	0,7
Słopnice (2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2
Tymbark (2)	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Tabela 15. Długość czynnej sieci gazowej (w m)

Nazwa	ogółem								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	125 065 154	127 809 389	129 582 847	131 538 085	133 127 361	135 121 313	137 371 365	139 797 094	142 412 027
MAŁOPOLSKIE	21 609 692	21 785 151	21 902 666	22 032 232	22 123 104	22 227 891	22 351 856	22 571 078	22 749 341
Powiat limanowski	1 193 421	1 220 085	1 222 602	1 227 092	1 233 218	1 237 472	1 241 504	1 252 890	1 263 321
Limanowa (1)	94 322	98 319	98 775	100 258	103 756	104 018	104 980	105 759	106 717
Mszana Dolna (1)	93 004	93 131	93 115	93 374	93 616	93 687	93 874	94 273	94 834
Dobra (2)	133 035	133 063	133 063	133 452	133 707	134 604	134 921	134 979	135 216
Jodłownik (2)	131 909	132 088	132 126	132 322	132 448	132 553	133 031	133 514	134 091
Kamienica (2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Laskowa (2)	97 042	99 959	100 049	100 049	100 083	100 093	100 590	105 320	105 513
Limanowa (2)	234 637	246 205	246 838	248 347	249 593	251 469	251 891	255 030	261 603
Łukowica (2)	780	780	780	780	780	780	780	780	780
Mszana Dolna (2)	208 316	208 589	208 848	209 368	209 536	209 798	210 391	210 978	211 621
Niedźwiedź (2)	73 172	73 172	73 172	73 172	73 172	73 172	73 245	73 763	74 116
Słopnice (2)	68 659	74 862	75 315	75 449	75 878	76 257	76 760	76 954	77 048
Tymbark (2)	58 545	59 917	60 521	60 521	60 649	61 041	61 041	61 540	61 782

Tabela 16. Długość sieci wodociągowej (w km)

Nazwa	ogółem										
	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
POLSKA	155 493,1	183 223,6	203 465,8	218 098,0	232 310,4	245 600,8	257 060,0	267 332,1	278 300,4	287 651,3	292 455,7
MAŁOPOLSKIE	10 348,5	12 012,3	13 674,7	14 577,4	15 141,6	15 720,7	16 371,9	17 324,2	17 697,9	18 508,4	19 006,1
Powiat limanowski	284,1	292,3	304,2	336,7	369,0	423,6	507,3	623,7	587,7	615,0	673,9
Limanowa (1)	20,2	20,3	21,2	29,2	31,0	55,7	64,1	72,5	82,5	83,4	84,5
Mszana Dolna (1)	5,6	7,1	8,6	8,6	8,5	14,7	14,7	14,9	21,0	27,5	27,6
Dobra (2)	9,8	12,1	12,1	12,2	12,2	13,2	48,2	48,8	48,8	50,3	64,0
Jodłownik (2)	26,6	41,2	41,2	41,2	19,5	19,5	23,0	82,7	48,9	48,9	48,9
Kamienica (2)	31,0	31,0	31,0	31,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	55,5
Laskowa (2)	21,3	24,3	24,3	24,8	18,4	18,4	18,4	18,0	18,0	16,5	20,9
Limanowa (2)	67,5	72,5	77,8	109,1	126,0	130,1	136,4	155,7	141,8	160,3	172,6
Łukowica (2)	9,8	9,8	12,6	12,6	12,5	12,6	12,6	12,6	12,6	14,4	14,4
Mszana Dolna (2)	12,6	15,8	15,8	15,8	18,6	28,1	28,7	35,0	15,0	10,5	10,5
Niedźwiedz (2)	9,4	9,4	10,2	10,8	17,6	26,6	26,6	26,6	35,9	35,9	53,9
Słopnice (2)	-	15,0	15,0	7,0	7,0	7,0	35,3	57,6	63,9	68,0	69,8
Tymbark (2)	70,3	33,8	34,4	34,4	49,7	49,7	51,3	51,3	51,3	51,3	51,3

Tabela 17. Wielkość obszarów prawnie chronionych

Nazwa	ogółem									
	1999 [ha]	2001 [ha]	2003 [ha]	2005 [ha]	2007 [ha]	2009 [ha]	2011 [ha]	2013 [ha]	2014 [ha]	
POLSKA	10 158 810,1	10 313 810,8	10 173 238,7	10 175 896,7	10 101 478,6	10 103 727,1	10 146 264,1	10 164 813,60	10 165 112,01	
MAŁOPOLSKIE	881 679,9	878 553,8	886 302,1	894 385,2	790 332,6	790 351,8	790 342,8	790 766,43	790 794,92	
Powiat limanowski	89 607,7	89 606,7	89 607,6	95 191,7	61 938,4	61 938,4	61 938,2	65 135,58	65 135,58	
Limanowa (1)	1 864,0	1 864,0	1 864,0	1 864,0	103,5	103,5	103,5	221,00	221,00	
Mszana Dolna (1)	2 710,0	2 710,0	2 710,0	2 710,0	997,6	997,6	997,6	1 075,00	1 075,00	
Dobra (2)	10 906,8	10 905,0	10 905,0	10 906,7	6 791,6	6 791,6	6 791,6	7 157,60	7 157,60	
Jodłownik (2)	7 243,0	7 243,0	7 243,0	7 243,0	34,5	34,5	34,5	34,50	34,50	
Kamienica (2)	8 907,8	8 907,8	8 908,5	9 611,0	9 768,4	9 768,4	9 768,4	9 517,98	9 517,98	
Laskowa (2)	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	6 999,50	6 999,50	
Limanowa (2)	15 239,0	15 239,0	15 239,0	15 239,0	6 110,2	6 110,2	6 110,2	8 070,06	8 070,06	
Łukowica (2)	6 971,0	6 971,0	6 971,0	6 971,0	6 004,2	6 004,2	6 004,2	6 937,80	6 937,80	
Mszana Dolna (2)	14 995,6	14 996,4	14 996,4	16 983,0	12 730,7	12 730,7	12 730,8	12 775,42	12 775,42	
Niedźwiedź (2)	4 550,5	4 550,5	4 550,7	7 444,0	5 861,5	5 861,5	5 861,3	5 941,92	5 941,92	
Słopnice (2)	5 674,0	5 674,0	5 674,0	5 674,0	5 344,8	5 344,8	5 344,7	5 403,50	5 403,50	
Tymbark (2)	3 264,0	3 264,0	3 264,0	3 264,0	909,4	909,4	909,4	1 001,30	1 001,30	

Tabela 18. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Nazwa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]
POLSKA	907	938	937	948	954	967	985	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071	1 089
MAŁOPOLSKIE	859	885	886	887	885	896	917	952	993	991	1 024	1 045	1 059	1 079
Powiat limanowski	516	527	510	521	540	563	599	642	681	677	686	696	724	742
Limanowa (1)	941	918	931	942	956	977	1 020	1 061	1 089	1 087	1 133	1 131	1 158	1 153
Mszana Dolna (1)	785	803	821	830	862	854	896	943	978	956	984	988	1 030	1 044
Dobra (2)	419	444	427	426	446	466	517	563	621	596	605	593	604	638
Jodłownik (2)	509	529	492	481	503	532	547	569	610	657	629	636	670	678
Kamienica (2)	432	417	418	463	481	483	523	584	599	590	602	635	676	691
Laskowa (2)	461	460	404	397	431	479	515	560	590	574	601	597	632	664
Limanowa (2)	393	413	393	399	411	446	475	522	556	548	559	574	612	632
Łukowica (2)	367	367	335	349	375	401	440	466	503	496	490	501	501	523
Mszana Dolna (2)	445	466	454	476	504	520	557	599	655	649	648	659	683	712
Niedźwiedź (2)	493	512	488	499	498	511	530	535	576	587	569	602	631	668
Słopnice (2)	350	362	308	320	367	411	464	558	608	621	618	632	656	674
Tymbark (2)	552	580	564	596	588	596	648	696	739	735	755	775	803	795

Istnieje generalna tendencja do zawężania korytarzy ekologicznych, w powiecie limanowskim, co ma przede wszystkim związek z dość liberalną ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przeznaczaniu nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz inwestycje. Zmniejszająca się liczba terenów zielonych nie musi być zjawiskiem negatywnym pod warunkiem, że nie wiąże się z degradacją krajobrazu, harmonii przestrzeni oraz cech funkcjonalnych gminy. Za szczególnie ryzykowne uważa się zjawisko „szatkowania przestrzeni” (*scatterization*), które polega na intensywnej zabudowie najbardziej atrakcyjnych miejsc np. ze względu na unikalny widok i „zawłaszczanie” unikalnej przestrzeni, jak również „amorficzny rozrost” (*sprawl*), polegający na nieciągłym użytkowaniu przestrzeni, co ma związek z faktem, iż występuje ogólnie w Polsce nadpodaż terenów budowlanych oraz duża popularność wznoszenia budynków w oparciu o tzw. warunki zabudowy.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 18, rośnie liczba podmiotów gospodarczych w gminie Dobra. Zdecydowanie przeważają mikro- i małe przedsiębiorstwa. Dominujące branże powiązane są przede wszystkim z lokalnymi tradycjami (turystyka), a także rzemiosłem i wytwórczością (przemysł drzewny, budownictwo oraz usługi). Rosnąca liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON jest dobrym sygnałem, świadczącym o powolnym, ale sukcesywnym wzroście znaczenia lokalnej gospodarki. Należy pamiętać, że część zarejestrowanych podmiotów zgodnie ze statystykami przechodzi w stan nieaktywności, a w konsekwencji dochodzi do ich rozwiązania. Występują również okresy, w których liczba podmiotów gospodarczych nieznacznie malała (2011, 2013), jednakże należy podkreślić względnie stabilną sytuację gospodarczą gminy Dobra szacowaną w oparciu o liczbę podmiotów gospodarczych. Zjawisko to wpisuje się w ogólną tendencję zaobserwowaną w zdecydowanej większości gmin powiatu limanowskiego. Należy jednak zwrócić uwagę na przestrzenny rozkład zjawisk gospodarczych wewnątrz gminy Dobra tak, aby można było dokonać delimitacji obszarów zdegradowanych według tego kryterium.

B. Rozkład przestrzenny zjawisk społeczno-gospodarczych w gminie Dobra w podziale na sołectwa

B1. Struktura przestrzenno-funkcjonalna gminy Dobra

W gminie Dobra można wyznaczyć trzy najważniejsze ośrodki usługowe: główny w Dobrej oraz wspomagające w Skrzydlnej i w Jurkowie. Dobra to najważniejsza jednostka osadnicza gminy skupiająca obok podstawowych funkcji mieszkaniowej i usługowej, funkcje administracyjne i usług publicznych (m.in. Urząd Gminy, biblioteka gminna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Placówek Oświatowych wraz z ośrodkiem szkolno-wychowawczym oraz ośrodek zdrowia. Ponadto można w Dobrej wyróżnić: funkcje kultury i obiektów sakralnych, funkcje przemysłowe, handlowe oraz usługowe wraz z usługami gastronomicznymi.

Rys. 4. Struktura funkcjonalna wg MPZP

Źródło: <http://dobra.e-mpzp.pl/> (20.06.2016)

Skrzydlna i Jurków to wspomagające jednostki urbanistyczne w zakresie usług w stosunku do głównej jednostki w Dobrej. Skrzydlna pełni tę funkcję dla części północnej gminy, natomiast Jurków dla południowej – chociaż bezpośrednio sąsiedztwo z jednostką główną umniejsza jego rangę. W gminie Dobra występuje wyraźny podział obszaru na część bardziej zurbanizowaną północną i mniej zurbanizowaną południową – co wynika z warunków geograficznych charakterystycznych dla tych obszarów. W Skrzydlniej najważniejszymi budynkami użyteczności publicznej są: Zespół Placówek Oświatowych, Dom Nauczyciela, remiza OSP, obiekty sakralne, ośrodek zdrowia, poczta. Wśród obiektów handlu i usług można wymienić: dom towarowy, bank, sklepy i punkty usługowe, lokale gastronomiczne. W Skrzydlniej znajdują się również obiekty produkcyjne i magazynowe. W Jurkowie natomiast działają następujące instytucje i zakłady, w których znajdują zatrudnienie mieszkańcy: Zespół Placówek Oświatowych (gimnazjum, szkoła podstawowa, przedszkole, biblioteka), Urząd Pocztowy, Wiejski Ośrodek Zdrowia, Punkt Skupu Owoców i Warzyw, Punkt Apteczny, Punkt Kasowy Banku Spółdzielczego, kilka

sklepów spożywczych i spożywczo przemysłowych, dwie placówki gastronomiczne, zakład produkcji ziemi kwiatowej, kilka zakładów stolarskich, firm transportowych i budowlanych¹².

Na obszarze gminy Dobra obserwowana jest tendencja rozwoju przestrzennego zabudowy mieszkaniowej wraz z przekształcaniem terenów zabudowy letniskowej w tereny zabudowy mieszkaniowej jak również tendencję intensyfikacji i wielofunkcyjnego użytkowania terenów przeznaczonych do zabudowy. Intensyfikacja ta (jak wspomniano wyżej) jest najsilniejsza wzdłuż głównych ciągów drogowych.

B2. Analiza przestrzenna zjawisk gospodarczych, społecznych i technicznych gminy Dobra

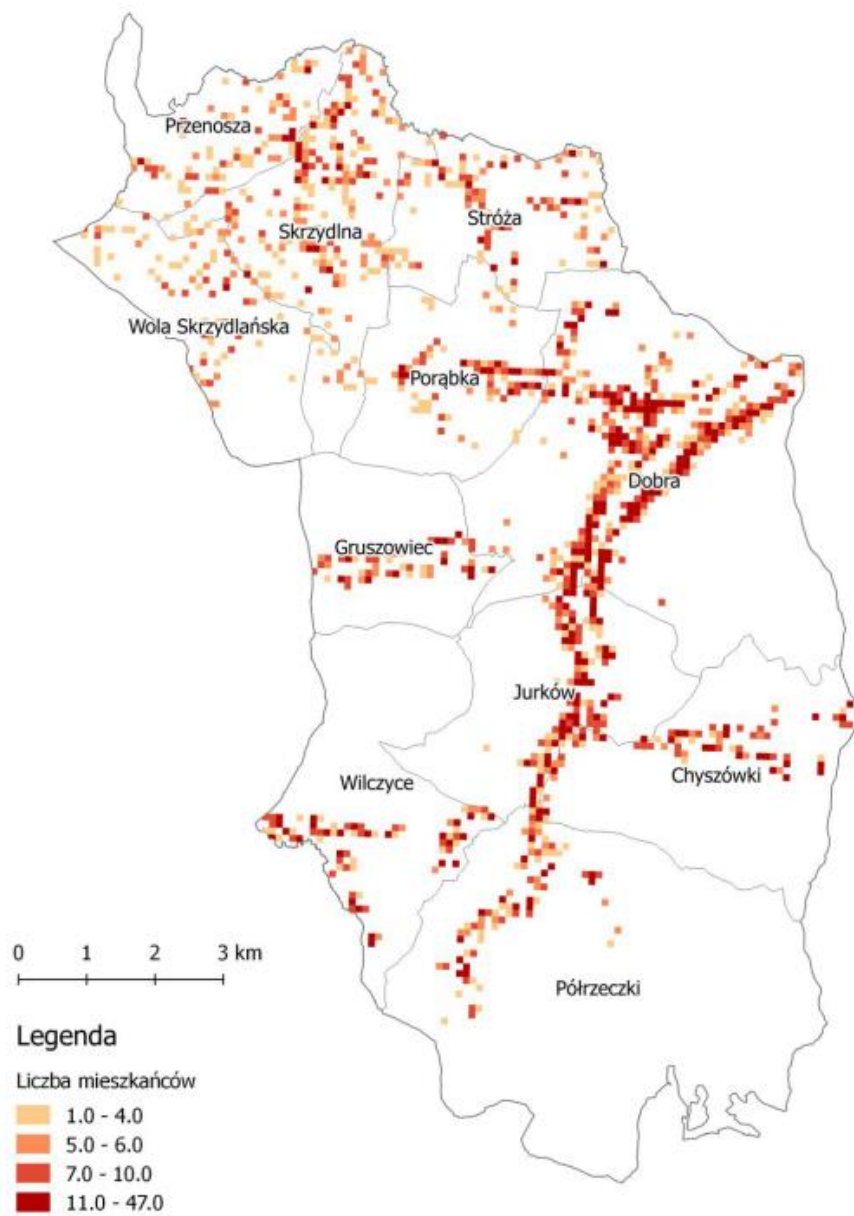
Rozkład przestrzenny zjawisk zamieszczonych na mapach niniejszej diagnozy: negatywne zjawiska koncentrują się w obszarach zainwestowanych. Gmina Dobra w dużej części składa się z lasów i terenów nieprzystępnych do zamieszkania ze względu na ukształtowanie terenu. Znaczna część obszaru to tereny rolne, co powoduje, że obszary zamieszkane są rozproszone w sposób dość chaotyczny, z drugiej jednak strony trudno oczekiwać w najbliższym czasie, aby znaczne połacie obszarów niezamieszkałych istotnie zmieniły swoje funkcje. Najliczniej zamieszkałymi sołectwami są: Dobra, Jurków i Skrzydlina. W tych miejscowościach, włącznie z Pótrzeczkami i Porąbką jest też najwyższa frekwencja wyborcza. Warto nadmienić, że frekwencja wyborcza jest jednym ze sposobów mierzenia poziomu kapitału społecznego, rozumianego jako kapitał miękki dotyczący aktywności obywatelskiej, poczucia odpowiedzialności za swoje sąsiedztwo i zdolności do poświęceń. Drugim, najczęściej stosowanym wskaźnikiem pomiaru aktywności obywatelskiej i jakości kapitału społecznego jest liczba organizacji pozarządowych (NGO). Tutaj znowu na czele są sołectwa: Dobra i Skrzydlina, a także Jurków i Stróża. Na ogół wyższy poziom kapitału społecznego oznacza mniejszą ilość zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym, jednakże w przypadku gminy Dobra należy mówić o tym, że nagromadzenie mieszkańców w wymienionych gminach, wraz z koncentracją aktywnych obywateli sprzyja pojawianiu się dynamicznych przemian społeczno-gospodarczych, których efektem mogą być dysfunkcje sprzyjające określeniu terytorium jako zdegradowanego. Należy również podkreślić, że obszary, na których są aktywni obywatelsko mieszkańcy są dobrym miejscem do przeprowadzania działań rewitalizacyjnych, ze względu na wysoki odsetek działań realizowanych w ramach modelu partycypacyjnym, przy wysokiej społecznej aprobachie, a działania rewitalizacyjne częściej przynoszą tzw. efekt synergii: oprócz poprawy estetyki miejsca, poprawia się również funkcjonalność, której odbiorcami jest większa liczba ludzi.

¹² Analiza tkanki budowlanej gminy Dobra z podziałem na sołectwa wraz z oceną jej stanu została przedstawiona w aneksie nr 2.

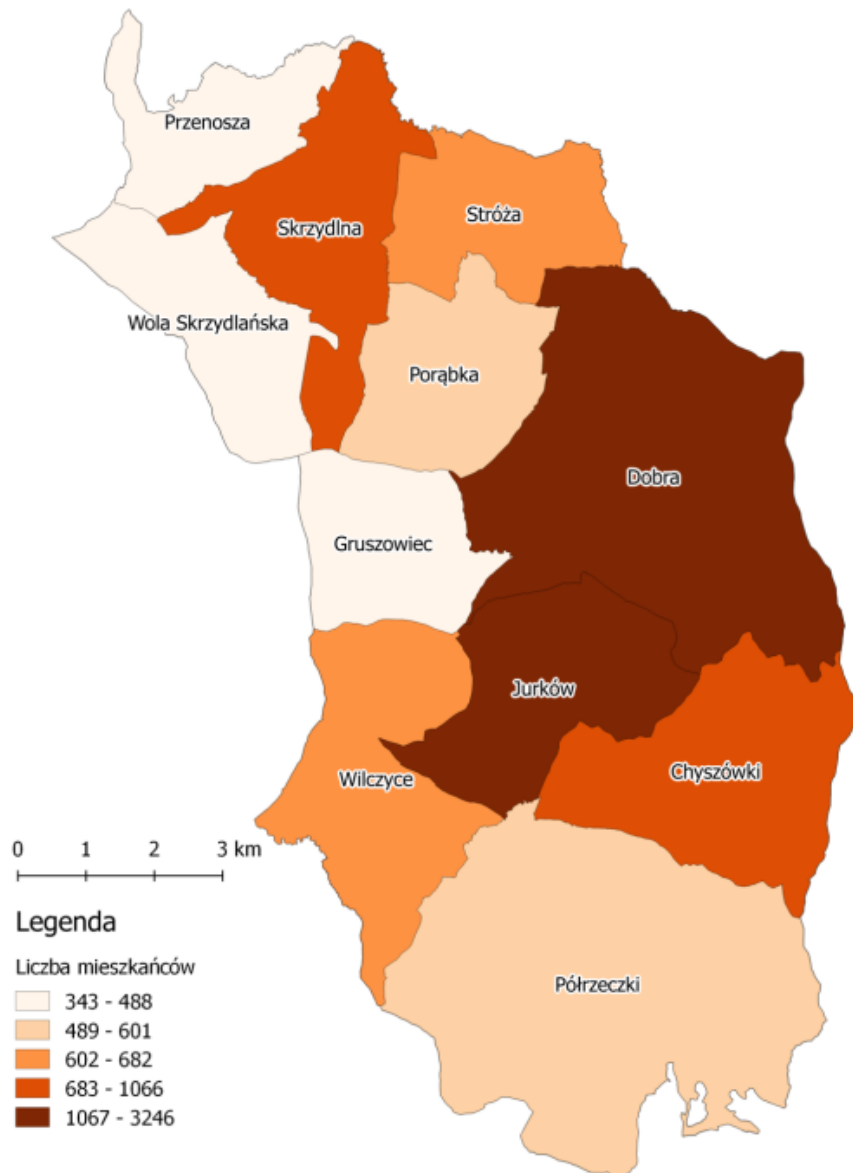
Gmina Dobra - Tereny zamieszkane w przestrzeni gminy

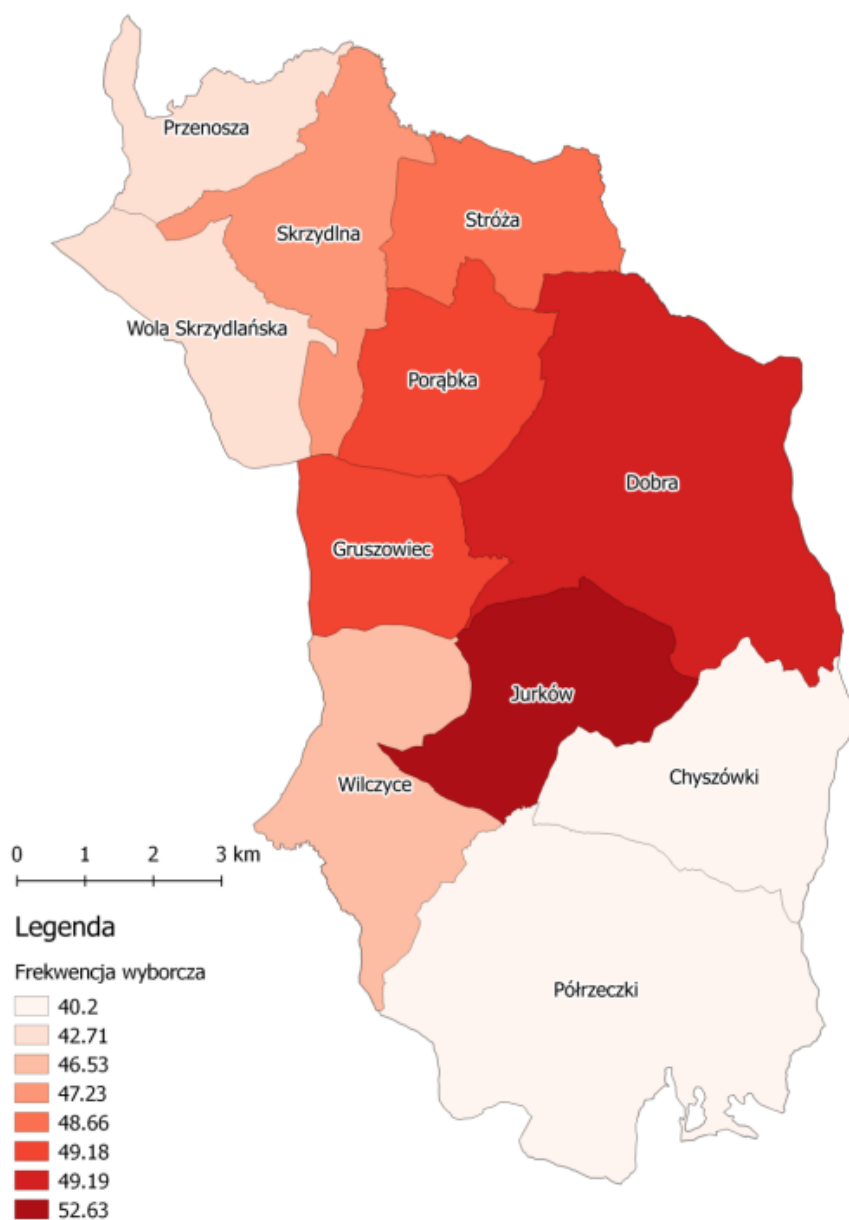
Gmina Dobra - Liczba mieszkańców w przestrzeni gminy

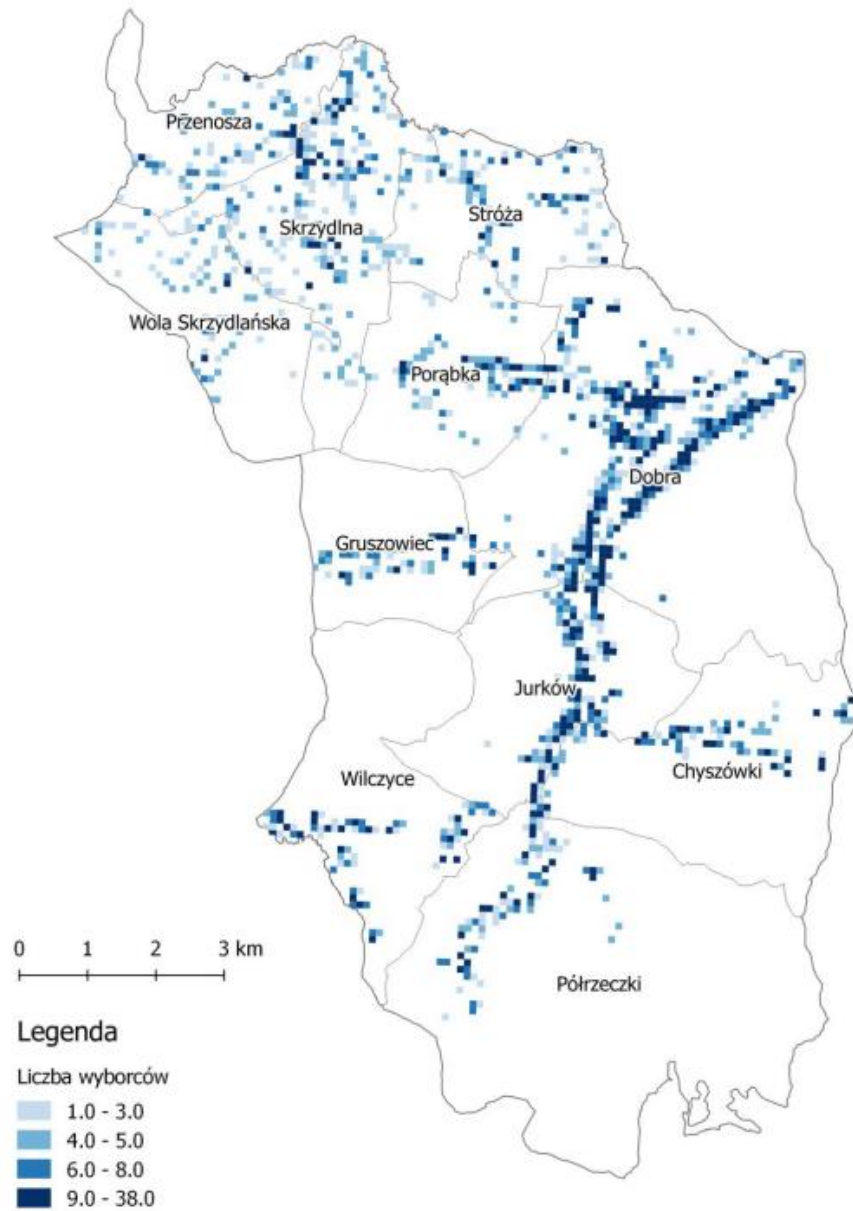
Gmina Dobra - Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach

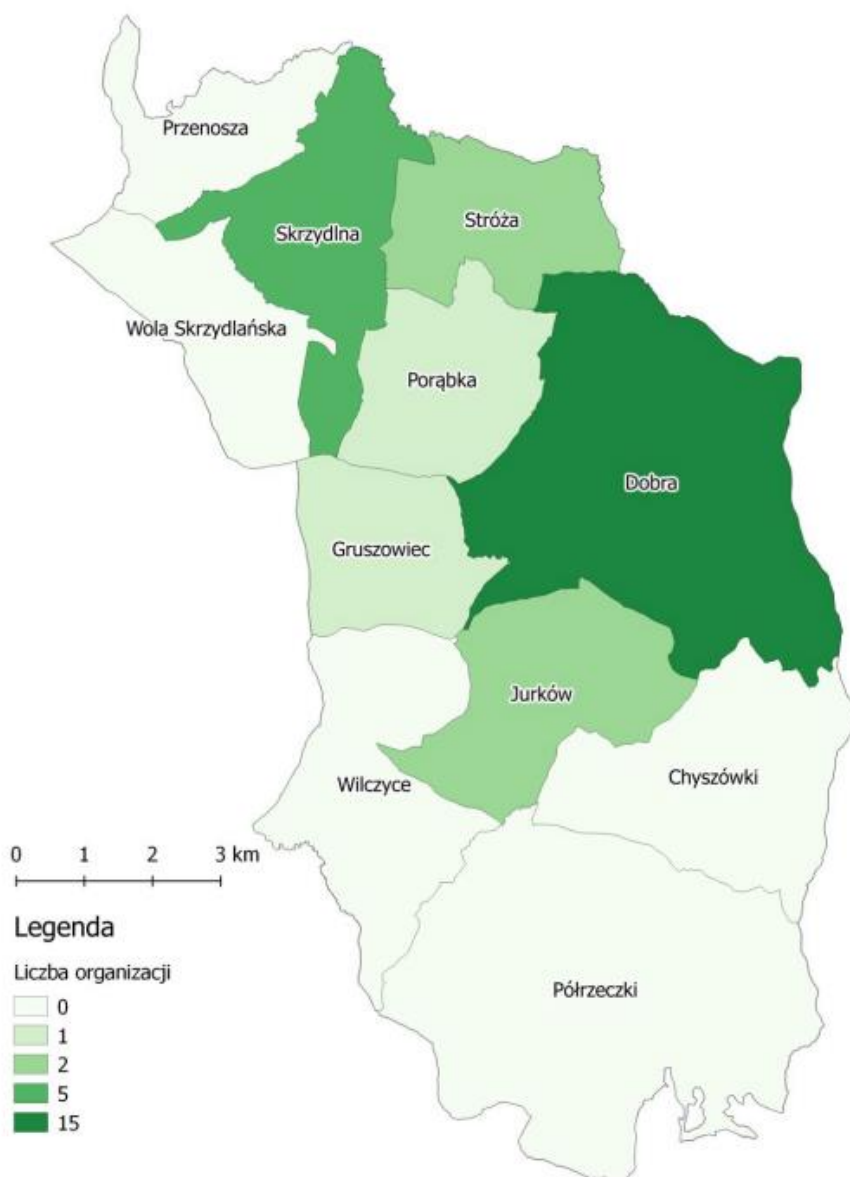
Gmina Dobra - Frekwencja wyborcza w poszczególnych sołectwach
Wybory do Sejmu 2015

Gmina Dobra - Liczba wyborców w przestrzeni gminy

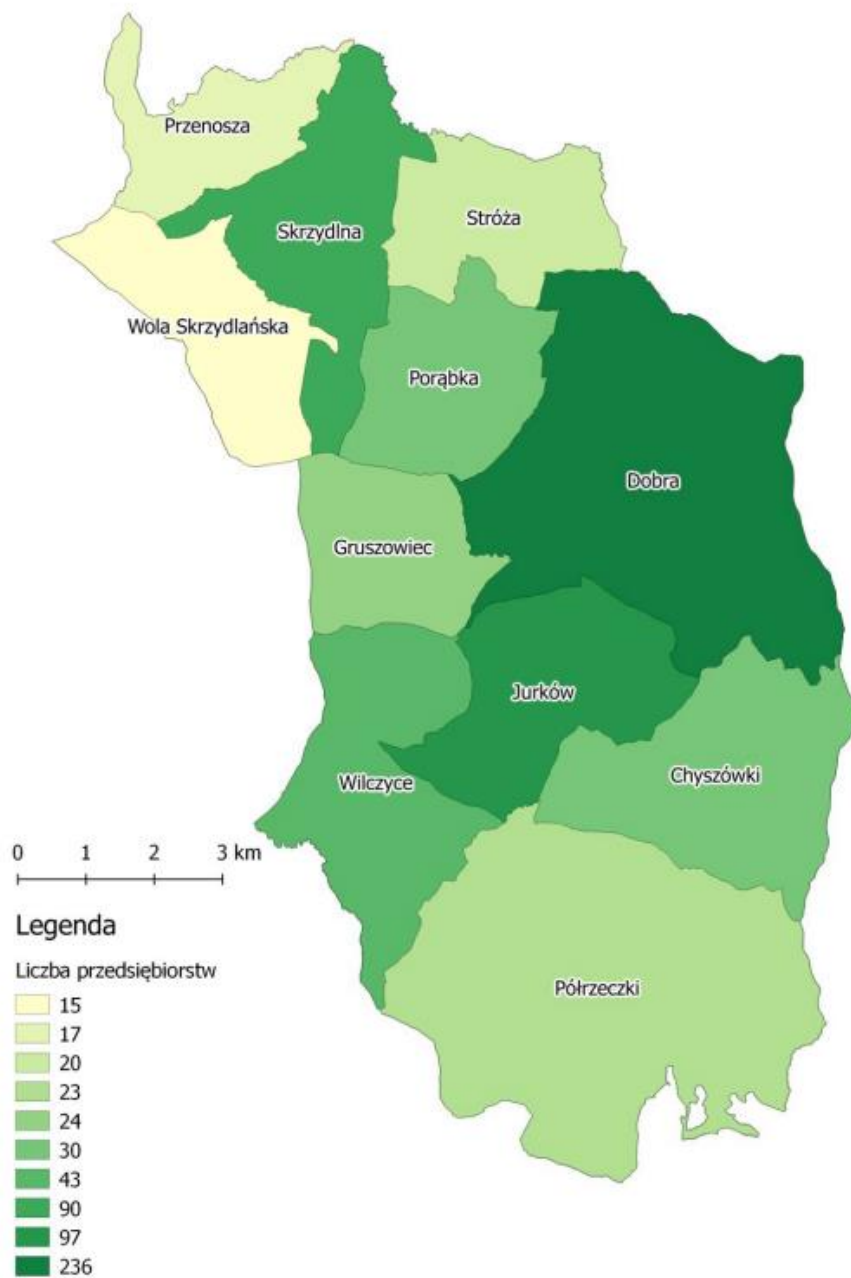

Gmina Dobra - Organizacje pozarządowe w poszczególnych sołectwach

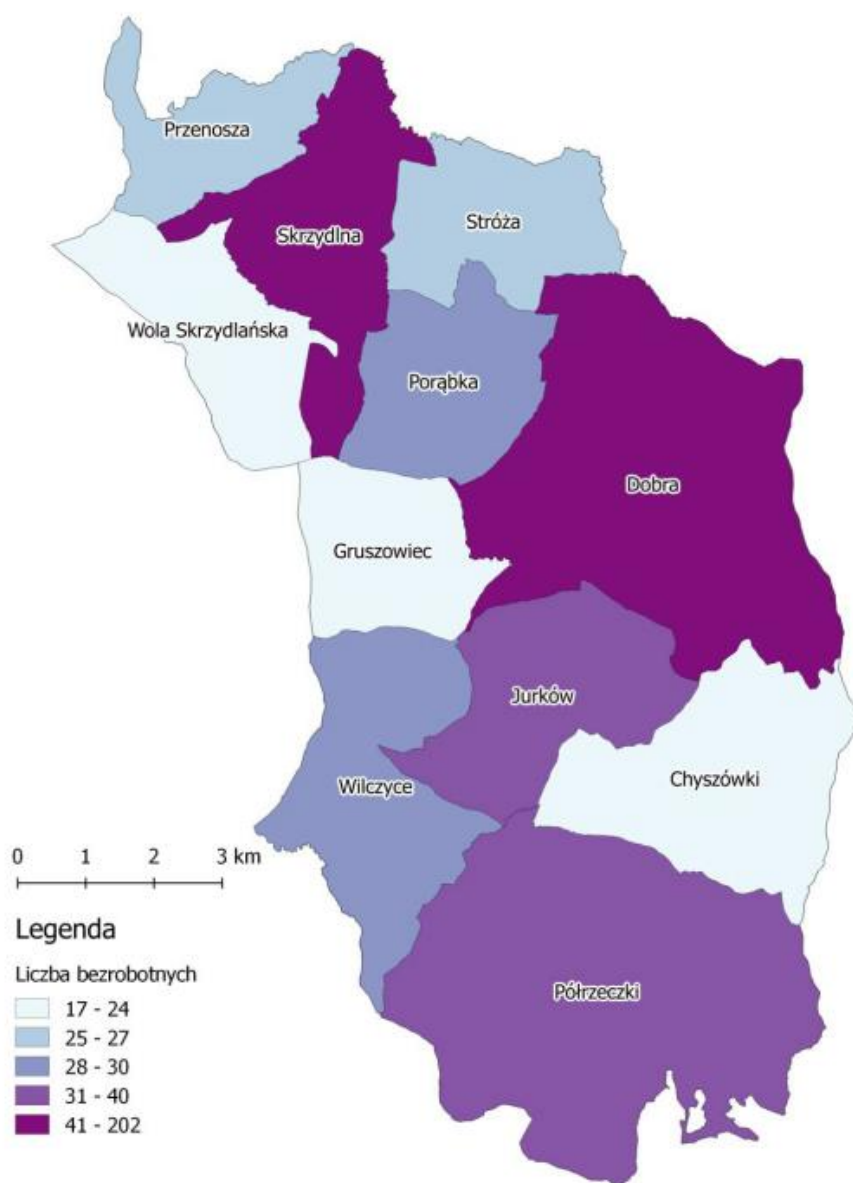

Widać wyraźnie na poprzednich mapach pewne zależności: najbardziej ludne obszary to sołectwa: Dobra, Jurków i Skrzydlna, a także Porąbka, Chyszówki i Stróża. Szczególnie ważne są mapy pokazujące dokładnie rozkład zjawiska wewnątrz sołectwa. Duża liczba gospodarstw domowych jest rozmieszczona wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i w tych miejscach znajdziemy nagromadzenie zjawisk społeczno-gospodarczych: mamy w tych miejscach najwyższą frekwencję wyborczą, najwięcej organizacji pozarządowych (na ogół wysoki odsetek głosujących znajduje się w miejscach koncentracji NGO. Organizacje pozarządowe są „przedłużoną ręką obywatelskości”, zrzeszając najbardziej aktywnych obywatelsko mieszkańców. Wysoka jakość kapitału społecznego jest również elementem wzbogacającym gospodarkę danego miejsca); największą liczbę przedsiębiorstw, najlepiej rozwiniętą infrastrukturę, ale i natężenie zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym.

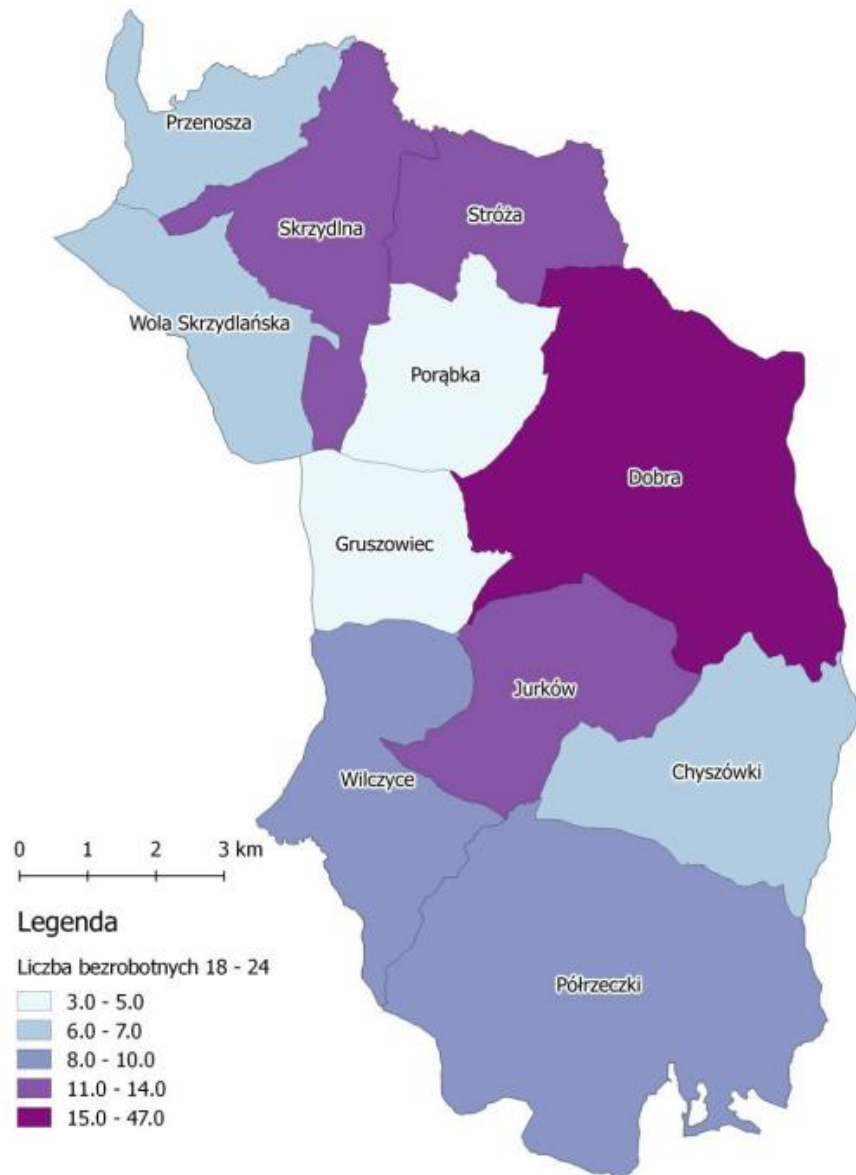
Gmina Dobra - Liczba przedsiębiorstw w poszczególnych sołectwach

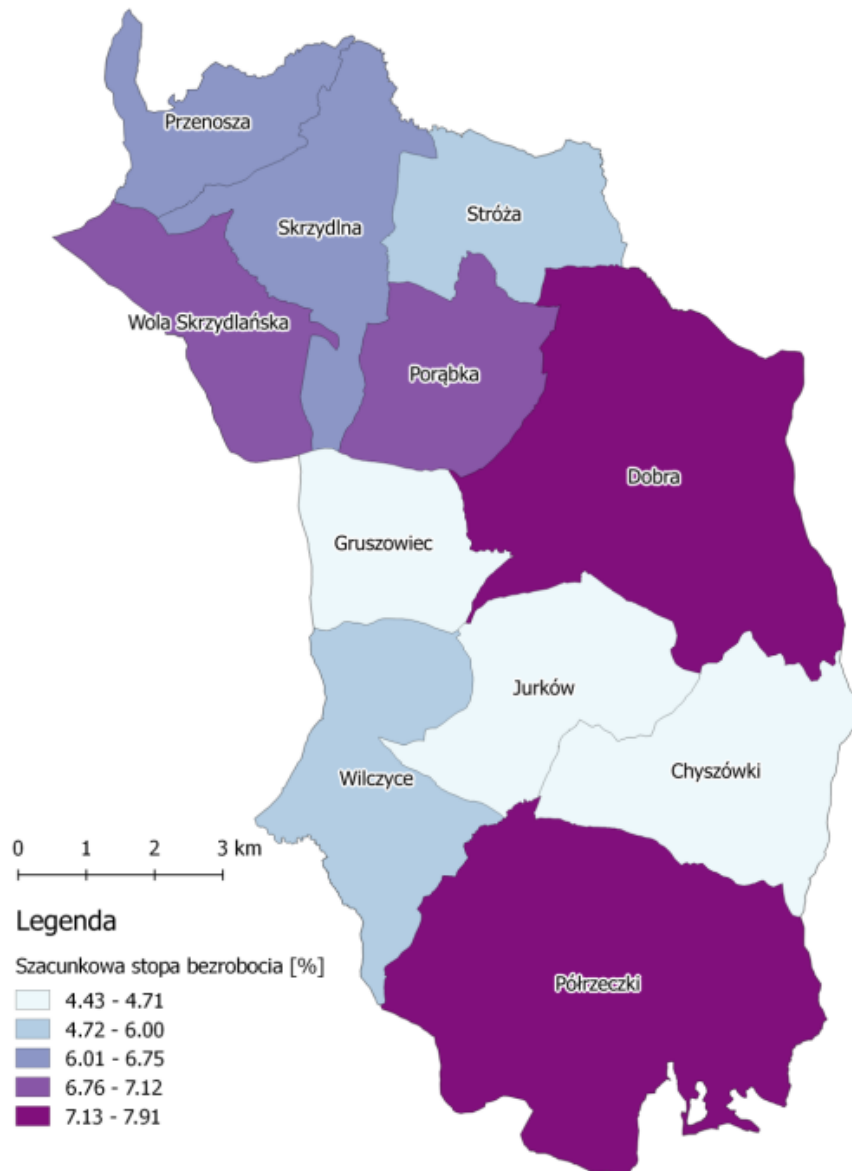
Gmina Dobra - Liczba bezrobotnych ogółem w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Liczba bezrobotnych w wieku 18 - 24 w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Szacunkowa stopa bezrobocia w poszczególnych sołectwach

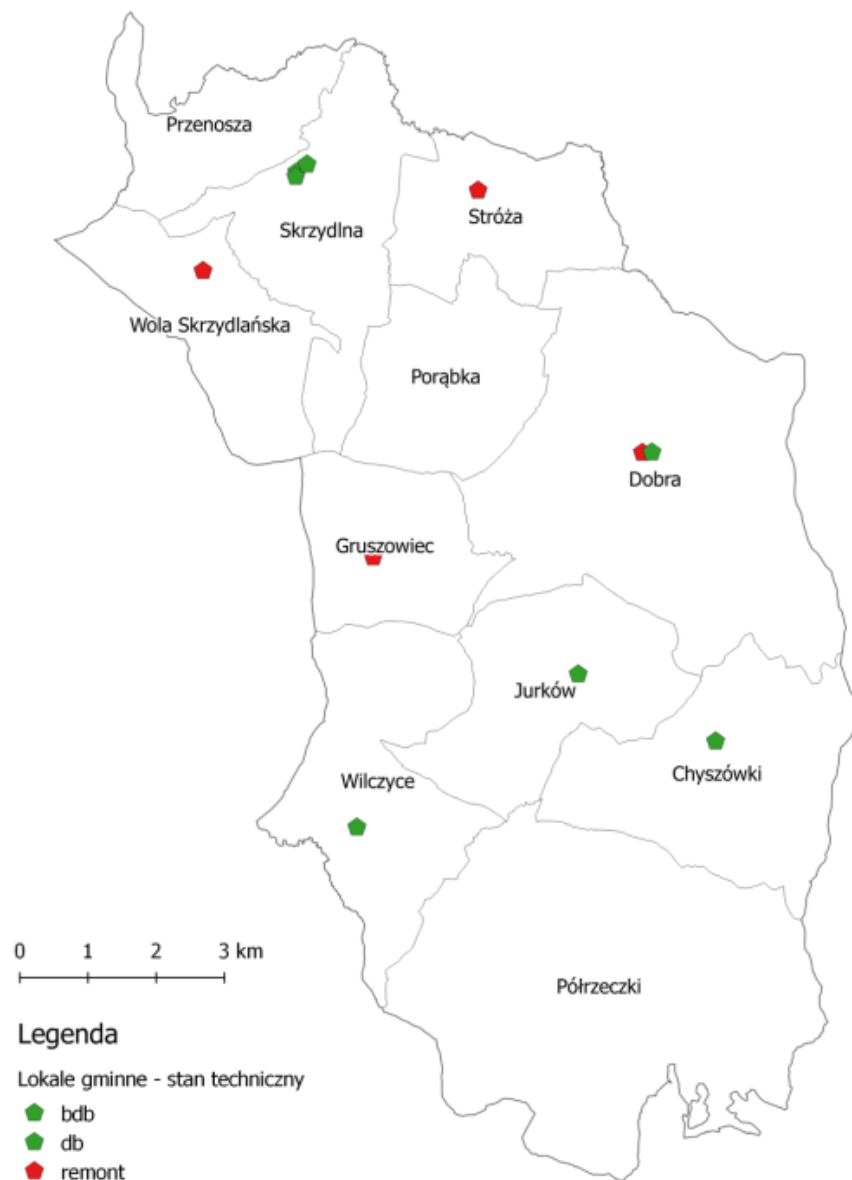

Sołectwa: Skrzydlna, Dobra i Jurków wyróżniają się *in plus* zasobami w postaci mieszkańców, ponadprzeciętnie wysoką liczbą przedsiębiorstw, ale i wysokimi wartościami wskaźników będących destymulantami rozwoju jak: wskaźnik bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych mieszkańców z początku wieku produkcyjnego. Pomimo wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości oraz wysokich wskaźników w zakresie infrastruktury technicznej, sołectwo Dobra wespół z Pórzeczkami posiada najwyższą szacunkową stopę bezrobocia. W poprzednich analizach (dokumentów planistycznych i analizy ilościowej w ujęciu dynamicznym) najczęściej powtarzającymi się miejscami występowania różnorodnych dysfunkcji były Dobra, Skrzydlna oraz Jurków. Wskaźnik bezrobocia, będący jednym z podstawowych kryteriów przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego wskazuje na najniższe bezrobocie wśród sołectw, które mogą być pod wpływem drogi krajowej 28. Dla mieszkańców gmin z najwyższym

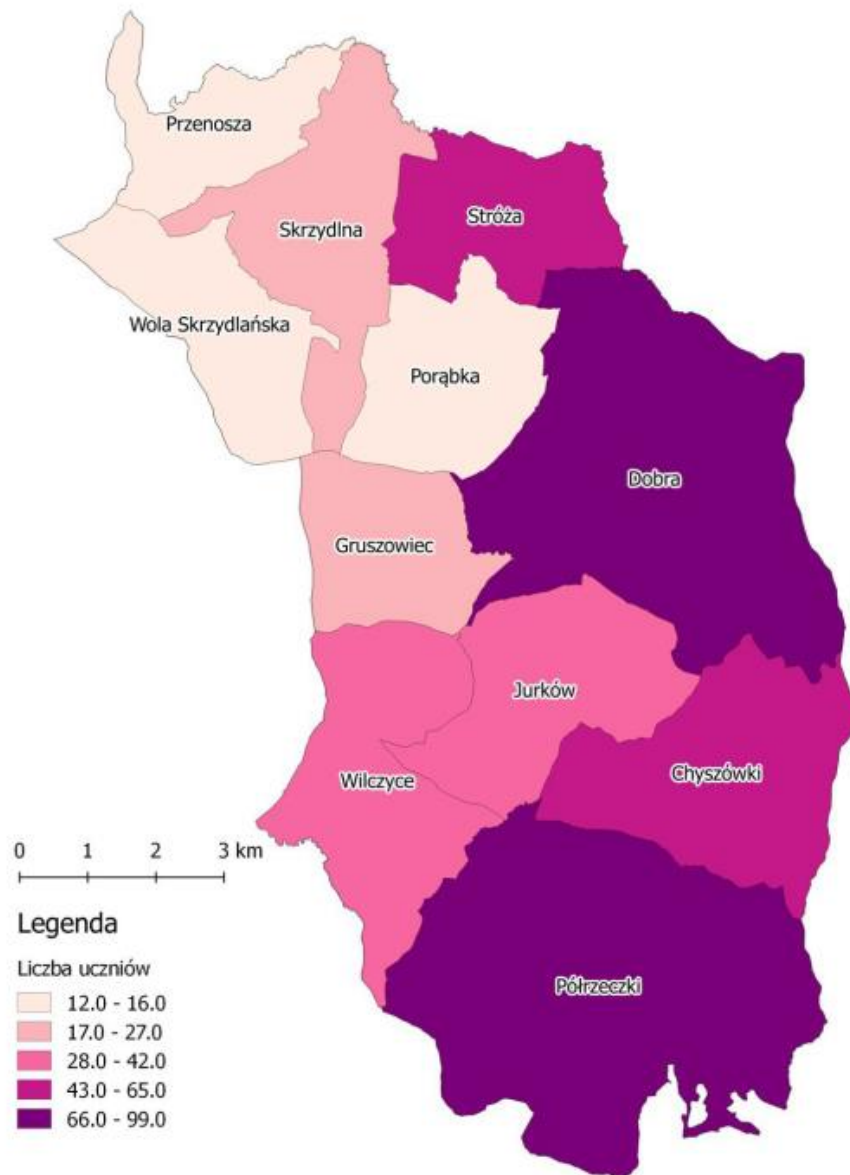
wskaźnikiem bezrobocia jest prawdopodobnie za daleko, aby codziennie bez używania transportu samochodowego dojeżdżać do pracy do innych oddalonych miejsc (Limanowa, Mszana Dolna, Rabka Zdrój, Myślenice, Kraków itp.). Oznacza to potrzebę wyprowadzki i zmiany miejsca zamieszkania, lub pozostawania bez zawodowej aktywności. Wyjątkiem jest gmina Dobra, legitymująca się wysokim bezrobociem i wysokimi wskaźnikami ludności, przedsiębiorczości, infrastruktury – czyli dynamicznymi przemianami społeczno-gospodarczymi. Centrum gminy Dobra wyróżnia się także jako potencjalne miejsce, gdzie istnieje potrzeba wyznaczenia terenów do rewitalizacji, aby maksymalizować korzyści dla całej gminy.

Struktura gospodarcza gminy Dobra (jak już wspomiano: zdecydowana dominacja MŚP oraz branż bazujących za zasobach endogenicznych) jest względnie jednorodna: zdecydowana mniejszość firm przesyłowych, a w ramach branży wytwórczej dominują przywołane powyżej branże. Struktura przedsiębiorstw w praktyce nie uległa zmianom od początków przemian ustrojowych, bardziej możemy mówić o zmianach wynikających z postępu cywilizacyjnego: wzrost udziału sektora usług i firm o znaczeniu ponadlokalnym (sprzedającym swoje dobra i usługi w całej Małopolsce oraz na terenie kraju), jak np. firma FAKRO, posiadająca jedną ze swych hal produkcyjnych w gminie Dobra. Struktura gospodarcza gminy ma istotny wpływ na strukturę rynku pracy, choć w zasięgu codziennych dojazdów mieszkańców gminy Dobra znajdują się takie miejscowości jak: Mszana Dolna, Rabka-Zdrój, Limanowa, Nowy Sącz, a także w niektórych przypadkach – Kraków. Wiąże się to z charakterem pracy, a także poziomem zarobków, które pozostają główną motywacją do ponoszenia kosztów związanych z codziennymi dojazdami do pracy. Jak wynika z pogłębionych analiz poczynionych w części diagnostycznej Strategii Rozwoju gminy Dobra na lata 2014-2024, aktywni zawodowo pozostają przede wszystkim w sektorze rolnictwa, turystyki, wytwórczości i usług. Dominują osoby w wieku 25-29 lat (związane przede wszystkim z ujemnym saldem migracji z tendencją malejącą) oraz 35-39 lat (dodatnie saldo zatrudnienia). Jak wynika z przeprowadzonych analiz, w tym wywiadów bezpośrednich, wiele osób w wieku 18-29 lat wyjeżdża do pracy lub w celu dalszego kształcenia się poza gminę Dobra, osłabiając swoim wyjazdem lokalny rynek pracy. Z kolei wzrost zatrudnienia osób w wieku 25-39 lat i więcej wiąże się z tradycjami wyjazdów za granicę do pracy i powrotami osób, które z racji ciężkich doświadczeń zawodowych utraciły możliwość podejmowania dalszej pracy fizycznej.

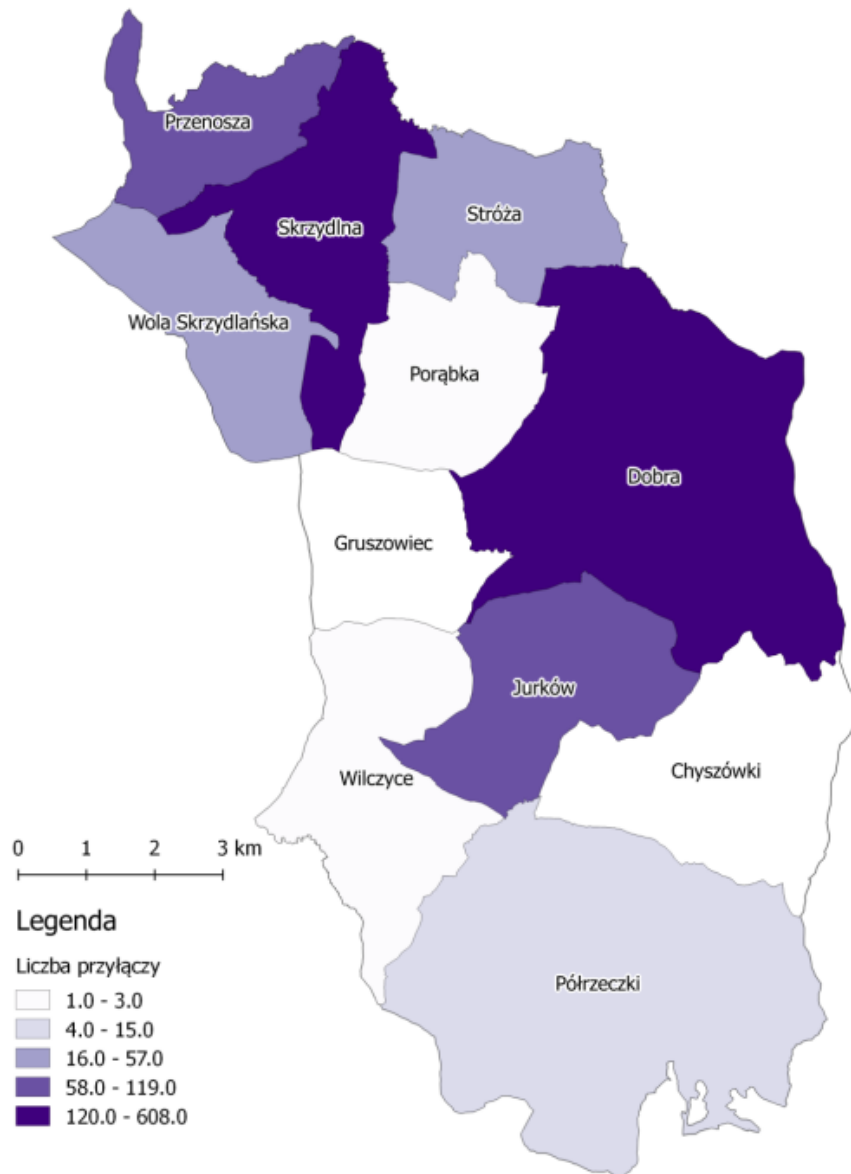
Gmina Dobra - Lokale gminne stan techniczny

Gmina Dobra - Stypendia w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Przyłącza wodociągowe w poszczególnych sołectwach

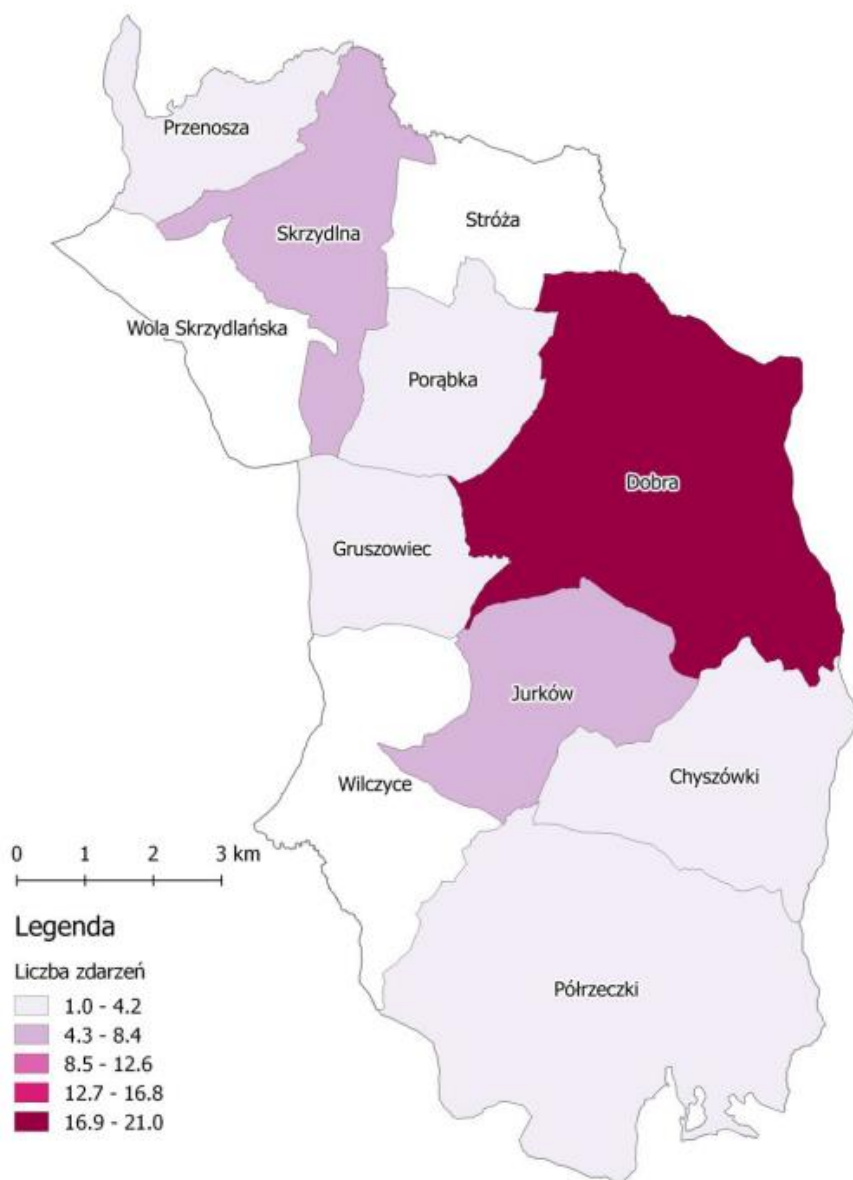
Gmina Dobra - Przyłącza kanalizacyjne w poszczególnych sołectwach

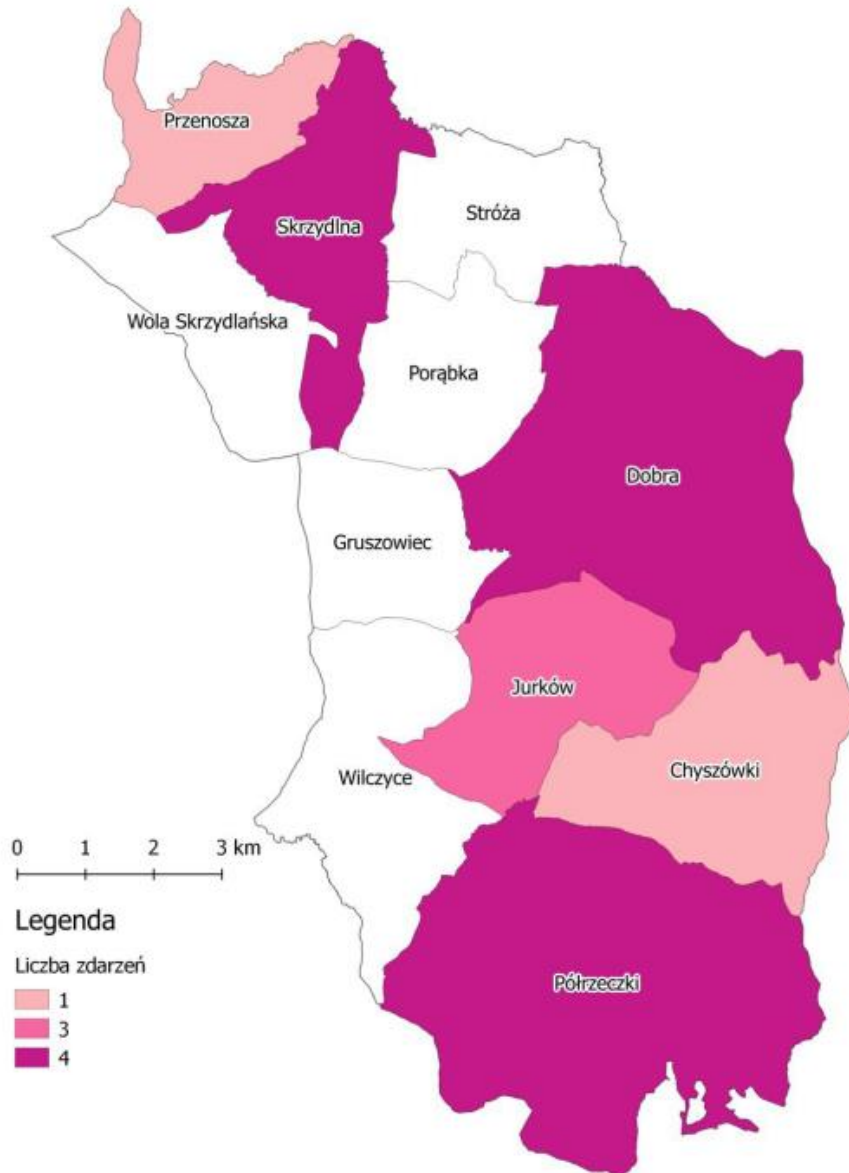
Zaprezentowany na mapach rozkład przestrzenny infrastruktury technicznej w gminie Dobra sugeruje, że infrastruktura komunalna najsilniej obecna jest w sołectwach: Dobra, Jurków, a także Skrzydlna i Przenosza. W sołectwach: Chyszówki, Porąbka, Gruszowiec i Wilczyce brak jest w zasadzie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Powstaje zatem pytanie o potrzeby rozwojowe gminy w tym zakresie: z jednej strony brak takiej infrastruktury w niektórych sołectwach jest czynnikiem hamującym rozwój społeczno-gospodarczy, w tym przykładowo tworzy problemy z przyciąganiem nowych inwestorów. Z drugiej jednak strony, istniejąca infrastruktura w miejscach najbardziej ludnych wydaje się być niedoinwestowana ze względu na skalę potrzeb społecznych i bardziej podatna na potrzeby remontowe. Z punktu widzenia idei rewitalizacji w myśl ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., terenami przeznaczonymi do rewitalizacji ze względu na aspekty techniczne są gminy Dobra, Jurków i Skrzydlna. Powołując się na definicję rewitalizacji, wynikającą z przywołanej ustawy należy stwierdzić, że terenami zdegradowanymi oraz rewitalizowanymi mają być te obszary, których funkcjonalne ożywienie ma być kołem zamachowym

dla gospodarki gminy. W ten sposób myślenia, z punktu widzenia jakości infrastruktury technicznej oraz intensywności jej wykorzystania, wpisują się wymienione powyżej sołectwa. Potencjalne działania rewitalizacyjne z punktu widzenia niniejszej analizy są rekomendowane do przeprowadzenia na terenie sołectw: Dobra, Jurków i Skrzydlna.

Gmina Dobra - Bezpieczeństwo publiczne w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Bezpieczeństwo publiczne w poszczególnych sołectwach
Bez zdarzeń drogowych

Poziom bezpieczeństwa publicznego, podobnie jak w przypadku wybranych powyższych zdarzeń jest silnie skorelowany z intensywnością zabudowy, liczbą mieszkańców, a także intensywnością występowania procesów społeczno-gospodarczych. Jak wykazała powyższa analiza przeprowadzona za pomocą oceny rozkładu przestrzennego zjawisk wewnątrz sołectw (metoda analiz punktowych „modularnych”, zjawisk w przestrzeni) oraz rozkładu przestrzennego uwzględniającego średnią wartość zjawiska dla sołectwa, miejscowościami o największej liczbie zdarzeń drogowych jest Dobra oraz Jurków i Skrzydlna. Ogólnie w Dobrej jest najwięcej zdarzeń dotyczących bezpieczeństwa – kolejne dwie miejscowości (Skrzydlna i Jurków) z największą liczbą zdarzeń „niebezpiecznych” są ich dwa razy mniej. W pozostałych miejscach zdarzenia te występują w ilościach śladowych. Pomijając zdarzenia drogowe, sołectwami o największej liczbie zdarzeń „niebezpiecznych” są: Dobra, Pótrzezki, Skrzydlna i Jurków. Zaprezentowane rozkłady przestrzenne potwierdzają tezę o dominacji obszarów zdegradowanych na terenie Dobrej, Jurkowa

i Skrzydłej. Wysokie wartości destymulant rozwoju, dotyczących bezpieczeństwa publicznego świadczą o gospodarczej polaryzacji potencjału trzech analizowanych sołectw. Bezpieczeństwo publiczne to jedno ze zjawisk skorelowanych ściśle z procesami określającymi rozwój zasobów ludzkich. Kapitał ludzki (tzw. kapitał twardy, rozumiany jako zasób niezbędny do rozwoju przedsiębiorczości na dany terenie, mierzony przykładowo za pomocą wskaźników określających strukturę wykształcenia, kompetencje, umiejętności, doświadczenie zawodowe i wiek, czyli elementy ważne z punktu widzenia potencjalnego pracodawcy) oraz kapitał społeczny (tzw. kapitał miękki, rozumiany jako zasób ważny w kontekście postępu cywilizacyjnego, wymiany kultur, jak również rozwoju przedsiębiorczości; mierzony przykładowo za pomocą aktywności obywatelskiej, liczby NGO, frekwencji wyborczej, inicjatyw obywatelskich, ruchów społecznych itp.). Jest to istotne z punktu widzenia budowania społeczeństwa obywatelskiego, odpowiedzialnego, utożsamiającego się z problemami gminy. Co ciekawe, w przypadku gminy Dobra mamy do czynienia z sytuacją, w której w trzech sołectwach o dominujących pozytywnych procesach społeczno-gospodarczych, istnieją równocześnie ponadprzeciętnie intensywne zjawiska o charakterze negatywnym: bezrobocie, przestępczość, czy ubóstwo to tylko niektóre z nich. Jednocześnie, co istotne, rewitalizacja terenów opisywanych sołectw rodzi największą nadzieję na funkcjonalne ożywienie gminy Dobra, ze względu na najwyższy potencjał gospodarczy wsi Dobra, Jurków i Skrzydłna.

C. Analiza wyników ankiet nt. obszarów zdegradowanych

W ramach prac nad diagnozą potencjału społeczno-gospodarczego, technicznego, przestrzennego i kulturowego gminy Dobra, zwrócono się z prośbą do mieszkańców gminy o wskazanie miejsc charakteryzujących się wysokim stopniem dysfunkcji wraz z doprecyzowaniem o jaki rodzaj negatywnych zjawisk społecznych chodzi. W tym celu posłużono się dwoma narzędziami badawczymi: ankietą zamieszczoną na stronie internetowej Urzędu Gminy, której celem było pozyskanie jak największej liczby szczegółowych informacji od mieszkańców gminy Dobra nt. rozkładu przestrzennego kluczowych problemów z punktu widzenia budowania obrazu potencjału rozwojowego gminy Dobra. Druga ankieta była wykorzystana przede wszystkim do uporządkowania dyskusji podczas dwóch spotkań konsultacyjnych, zorganizowanych w dniu 19.07.2016 r.

Pierwsza z ankiet była dostępna on-line, na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobra od kwietnia do lipca 2016 r. W sumie udało się uzyskać 35 w pełni wypełnionych kwestionariuszy. W dwóch spotkaniach konsultacyjnych wzięło w sumie udział kilkadziesiąt osób i podczas nich większość zaspokoilią swoją ciekawość w formie pytań. Osoby te wyartykułowały również podczas spotkań swoje opinie na temat obszarów zdegradowanych ze względu na wybrane kryteria, jak również dokonały charakterystyki swoich sołectw pod względem ewentualnych terenów do rewitalizacji. Dlatego też otrzymano w sumie 18 w pełni wypełnionych ankiet w wersji drugiej.

Całość stanowi ciekawy materiał do analizy, który został wykorzystany przez autorów do potwierdzenia lub odrzucenia tezy nt. prawidłowości delimitacji obszaru zdegradowanego. Dane zawarte w ankietach pozwoliły autorom na pogłębioną analizę zjawisk zachodzących wewnątrz gminy oraz ich charakteru, siły, kierunku i, co ważne, miejsca występowania. Chodziło zatem o potwierdzenie lub zaprzeczenie prawdziwości wniosków wynikających z analiz statystycznych oraz oceny rozkładu przestrzennego zjawisk zachodzących wewnątrz gminy Dobra. W ankiecie, której wzór zawiera aneks nr 3, pytano przede wszystkim o stopień istotności, stopień występowania oraz miejsce występowania określonych zjawisk w

gminie Dobra. Część pytań miała charakter zamknięty. Podsumowujące wyniki tej części badania społecznego przedstawiono w Tabeli 19.

W przypadku drugiej z ankiet, miała ona charakter uzupełniający i dotyczyła przede wszystkim kwestii: czy zaprezentowana propozycja obszaru zdegradowanego wymaga rewizji i ponownej analizy ze względu na nowe okoliczności, które nie były znane (analizy statystyczne ich nie uchwyciły), a mają one znaczenie w kontekście wyznaczania obszaru zdegradowanego w gminie Dobra, a w dalszym etapie – obszaru rewitalizowanego. Po zapoznaniu się z wynikami wypełnionych ankiet, należy zauważyć, że nie wpłynęły one w zasadniczy sposób na kształt obszaru zdegradowanego. W debatach publicznych dominowało przekonanie o słuszności powziętych założeń oraz interpretacji danych, które pozwoliły na podtrzymanie zaproponowanych granic obszaru zdegradowanego. Wśród najczęstszych uwag można było usłyszeć między innymi, że przyczyną powstawania obszarów zdegradowanych jest nieuregulowany stan prawny dróg w gminie Dobra. Jak dowodzili inni mieszkańcy, programem rewitalizacji należałoby objąć kapliczki w gminie Dobra, a także mur parafialnego cmentarza w Dobrej oraz miejsca historyczne (zabytki). Podczas wypełniania ankiet, trwała dyskusja nt. projektu diagnozy oraz możliwości ewentualnych zmian zaproponowanego projektu obszaru zdegradowanego. Nikt jednak z uczestników nie zaproponował formalnie zmiany zaprojektowanego obszaru.

Analizując wyniki ankiet, najpoważniejszym problemem według mieszkańców gminy Dobra jest zła kondycja lokalnych firm, w szczególności w Dobrej, Jurkowie i Skrzydłnej, chociaż pojawiały się również głosy świadczące o świadomości istnienia „czarnych dziur” na mapie gminy, gdzie nie występują niemal żadne formy przedsiębiorczości. Chodzi o najbłabsze gospodarczo sołectwa w gminie (np. Wola Skrzydłańska, Pólrzeczek, Wilczyce), które jednak zdaniem interlokutorów w szczególności drugiej z wymienionych ankiet niekoniecznie muszą być objęte programem rewitalizacji ze względu na trudność w wykreowaniu funkcji rozwojowych dla całej gminy. Dotkliwym problemem zdaniem respondentów jest wysokie bezrobocie, przede wszystkim w sołectwach legitymujących się największą dynamiką przemian społeczno-gospodarczych: Dobrej, Jurkowie i Skrzydłnej. Trzecim, najpoważniejszym problemem według obywateli gminy Dobra są kwestie związane z aktami wandalizmu i innymi zdarzeniami godzącymi w bezpieczeństwo publiczne. Jako najważniejsze miejsca występowania tego typu dysfunkcji wskazano Dobrą i Jurków. Wnioski poczynione przez mieszkańców są zbieżne z analizami rozkładu przestrzennego zdarzeń niebezpiecznych w gminie Dobra sporządzonymi na podstawie danych ilościowych.

W opinii mieszkańców dominuje pogląd, że najpoważniejsze problemy dotyczą sfery społeczno-gospodarczej, zdecydowanie w mniejszym stopniu zaś aspektów technicznych i przestrzennych. Pytania o problemy wynikające ze złego stanu lub niskiego zagęszczenia infrastruktury komunalnej (wodociągi, gaz, prąd) oceniono jako mało istotne w relacji do problemów gospodarczych i społecznych.

Za najważniejsze obszary rozwoju w tym obszary działań rewitalizacyjnych uznano: przedsiębiorczość, bezpieczeństwo oraz sport i rekreację, a za najmniej ważne – kulturę i działania na rzecz ochrony zabytków. Być może wynika to z przekonania o dobrym stanie technicznym tej infrastruktury.

Za najważniejsze miejsca zdegradowane w gminie Dobra zdecydowanie wskazano Dobrą, a dalej Jurków i w dalszej kolejności Skrzydłną oraz Pólrzeczek. W pojedynczych ankietach wskazywano również na Stróżę, Przenoszę i Porąbkę.

Tabela 19. Średnie arytmetyczne skali problemów gospodarczych, społecznych i przestrzennych w gminie Dobra według jej mieszkańców.

Kategoria problemu	Średnia arytmetyczna skali problemu	Najczęściej podawane miejsca występowania problemu
Ponadprzeciętnie wysokie bezrobocie	2,19	Dobra, Jurków, Skrzydlina, Pótrzeczeki, Chyszówki
Ubóstwo – problemy z biedą, niskie dochody, brak zaradności życiowej	2,04	Jurków, Skrzydlina, Pótrzeczeki, Chyszówki
Koncentracja przestępstw i wykroczeń (wandalizm, chuligaństwo)	2,13	Dobra, Jurków, Pótrzeczeki, Chyszówki
Przemoc w rodzinie	1,54	Dobra, Pótrzeczeki
Brak współpracy pomiędzy mieszkańcami a instytucjami publicznymi	1,68	Dobra
Niski poziom edukacji	1,23	brak wskazań
Mało imprez kulturalnych	1,54	Jurków, Stróża
Brak obiektów kultury	1,72	Jurków
Zła jakość lub słaby dostęp do obiektów edukacji	1,18	brak wskazań
Zła kondycja lokalnych firm	2,46	Dobra, Jurków, Skrzydlina
Dzikie wysypiska śmieci	1,57	brak wskazań
Brak sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscach niezbędnych	1,69	Przenosza, Pótrzeczeki, Skrzydlina, Dobra, Jurków, Chyszówki
Brak sieci gazowej w miejscach niezbędnych	1,11	Przenosza, Pótrzeczeki, Skrzydlina, Dobra, Jurków, Chyszówki
Brak Internetu lub zbyt powolny Internet	0,99	brak wskazań
Zdewastowane budynki, opuszczone nieruchomości	1,09	brak wskazań

Zły stan techniczny terenów rekreacyjnych	1,89	Jurków, Pótrzeczeki, Chyszówki
Zły stan techniczny zabytków	0,88	Jurków
Kluczowe obszary rozwoju:		
Przedsiębiorczość	4,56	
Bezpieczeństwo	4,16	
Edukacja	3,32	
Kultura, zabytki	3,32	
Sport i rekreacja	4,14	

Źródło: opracowanie własne

IV. WYZNACZANIE SYNTETYCZNEGO WSKAŹNIKA DEGRADACJI DLA OBSZARU GMINY DOBRA

Obszar zdegradowany gminy Dobra zdefiniowano zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (Dz. U. 2015 Poz. 1777). Według tego artykułu za obszar zdegradowany można uznać obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności:

- 1) bezrobocia,
- 2) ubóstwa,
- 3) przestępczości
- 4) niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego,
- 5) niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

pod warunkiem występowania na nim dodatkowo, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Analizę koncentracji negatywnych zjawisk społecznych dokonano z dokładnością do obszaru sołectwa. Wynikało to z dostępności danych w tym zakresie. Zgodnie z ustawową definicją przyjęto 5 głównych kategorii wskaźników cząstkowych delimitacji obszaru zdegradowanego oraz 3 dodatkowe kategorie wskaźników: negatywne zjawiska gospodarcze, negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne oraz negatywne zjawiska techniczne. Następnie w każdej z kategorii (głównej i dodatkowej) wyszczególniono jeden lub kilka wskaźników cząstkowych. Wskaźniki te przedstawiono w zbiorczej tabeli (Tabela 17).

W zależności od istoty wskaźnika ustalono, czy należy on do grupy zmiennych charakteryzujących się dodatnią lub ujemną korelacją ze zjawiskiem nasilania stanu kryzysowego:

- stymulanta – dodatnia korelacja, wzrost wartości wskaźnika prowadzi do wzrostu nasilenia stanu kryzysowego;
- destymulanta – ujemna korelacja, wzrost wartości wskaźnika prowadzi do spadku nasilenia stanu kryzysowego.

Dla każdego wskaźnika cząstkowego określono wartość średnią dla obszaru gminy. Ze względu na fakt, iż średnia arytmetyczna jest podatna na obserwacje odstające, zdecydowano się obliczyć wartość mediany, jako miary dającej bardziej adekwatne wyniki. Jeśli dany wskaźnik cząstkowy był gorszy niż wartość średnia dla obszaru gminy (lub lepszy w przypadku destymulant) przyznawano danemu sołectwu 1 punkt. Zsumowanie poszczególnych wskaźników pozwoliło na wstępne oszacowanie natężenia kryzysu w danym sołectwie.

Ostatecznej oceny zjawiska kryzysu dokonano na podstawie Wskaźnika syntetycznego danego sołectwa (W_{ss}), który jest iloczynem sumy wynikającej z szacunków natężenia kryzysu (S_n) oraz wartości wskaźnika istotności obszaru dla rozwoju lokalnego gminy (W_i):

$$W_{ss} = S_n \times W_i$$

Gdzie:

W_{ss} – wskaźnik syntetyczny stopnia degradacji danego sołectwa;

S_n – szacunkowe natężenie zjawisk kryzysowych;

W_i – wskaźnik istotności obszaru dla rozwoju lokalnego gminy. Zastosowanie wskaźnika wynika z art. 10 ustawy o rewitalizacji. Wartość dla poszczególnych sołectw opracowano na podstawie wywiadu eksperckiego, analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz wielkości sołectwa mierzonej liczbą jego mieszkańców.

Wartość syntetycznego wskaźnika określającą stopień degradacji poszczególnych sołectw przedstawiono w tabeli 21. Dane zostały uszeregowane od największych wartości do najmniejszych.

Obszar zdegradowany powinien zatem zostać wytyczony w obrębie sołectw, które osiągnęły najwyższą wartość wskaźnika W_{ss} tj.: Dobrej, Jurkowa oraz Skrzydlnej. Rozkład wartości wskaźnika syntetycznego w przestrzeni gminy przedstawiono na rysunku.

Gmina Dobra

- wartość syntetycznego wskaźnika obszarów zdegradowanych dla sołectw

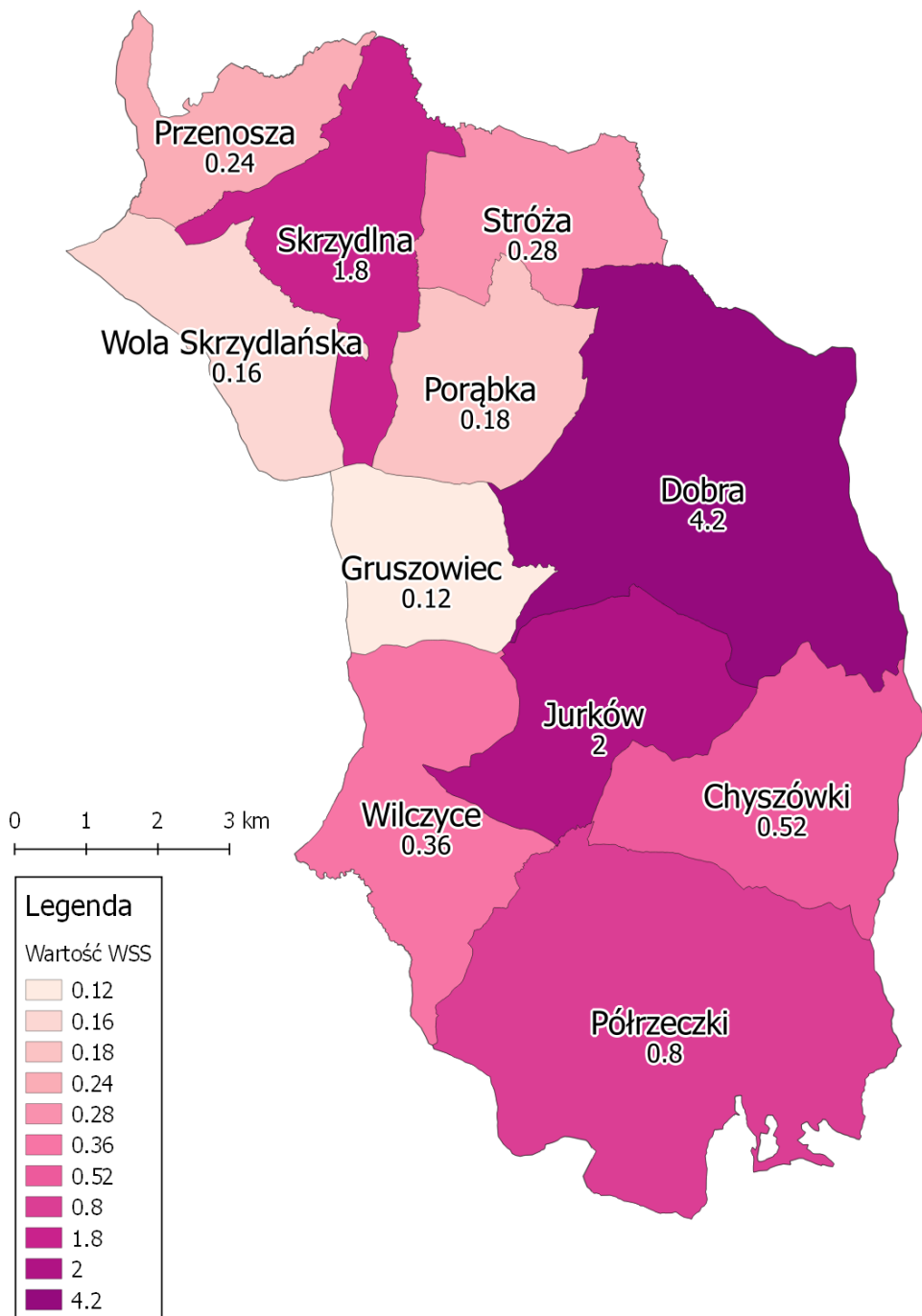

Tabela 21. Wartość wskaźnika syntetycznego degradacji sołectw

I.p.	Sołectwo	Wss
1	Dobra	4,20
2	Jurków	2,00
3	Skrzydlna	1,80
4	Pótrzczyki	0,80
5	Chyszówki	0,52
6	Wilczyce	0,36
7	Stróża	0,28
8	Przenosza	0,24
9	Porąbka	0,18
10	Wola Skrzydlańska	0,16
11	Gruszowiec	0,12

Źródło: opracowanie własne.

V. WYZNACZENIE GRANIC OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Na potrzeby wytyczenia precyzyjnych granic obszaru zdegradowanego opracowano wskaźnik narażenia mieszkańców gminy na zjawiska kryzysowe (W_{nm}). W tym celu powierzchnię gminy podzielono na jednostki analityczne o powierzchni 1 ha (kwadrat o boku 100 m), a następnie zliczono liczbę mieszkańców dla każdej z nich. Wskaźnik narażenia mieszkańców określono, jako iloczyn sumy mieszkańców danej jednostki analitycznej (M) oraz wartości wskaźnika syntetycznego degradacji dla danego sołectwa (W_{ss}):

$$W_{nm} = M \times W_{ss}$$

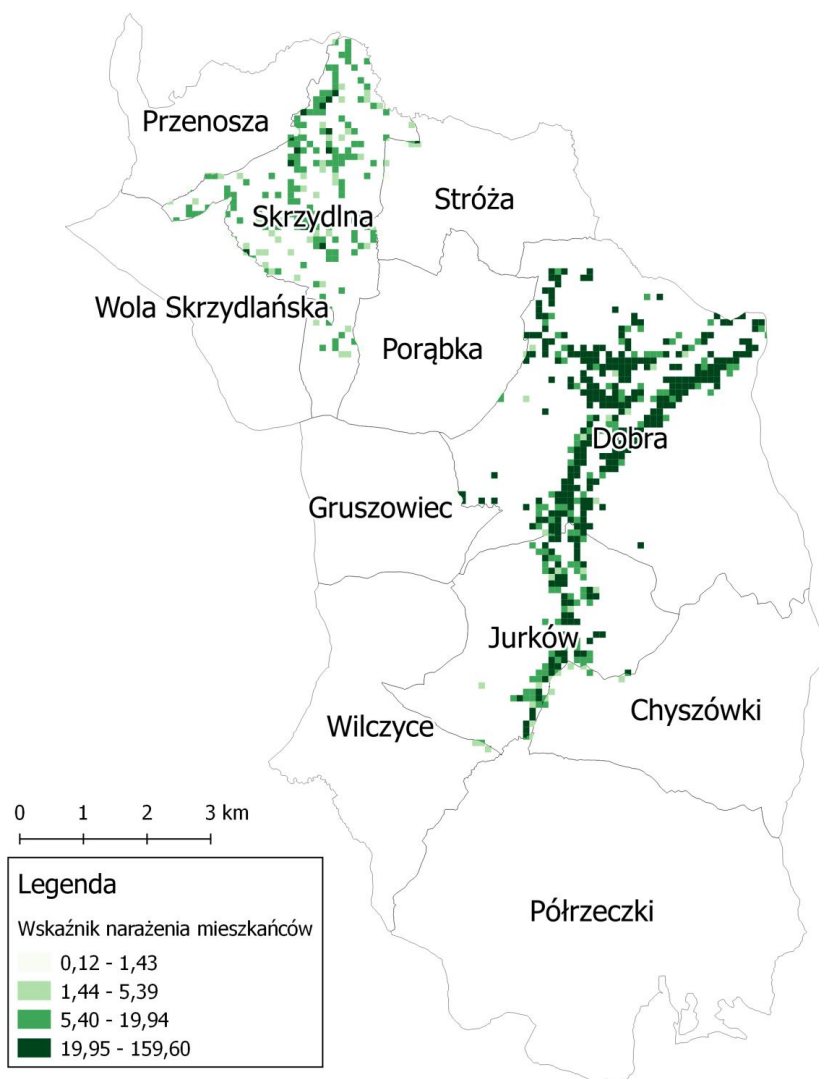
Gdzie:

W_{nm} – wskaźnik narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe. W gminie Dobra przyjmuje wartości od 0,12 do 159,6. Im wyższa wartość wskaźnika tym większe zagrożenie mieszkańców zjawiskami kryzysowymi.

M – liczba mieszkańców w danej jednostce analitycznej;

W_{ss} – wskaźnik syntetyczny stopnia degradacji danego sołectwa.

Gmina Dobra - rozkład wartości wskaźnika narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe w przestrzeni gminy

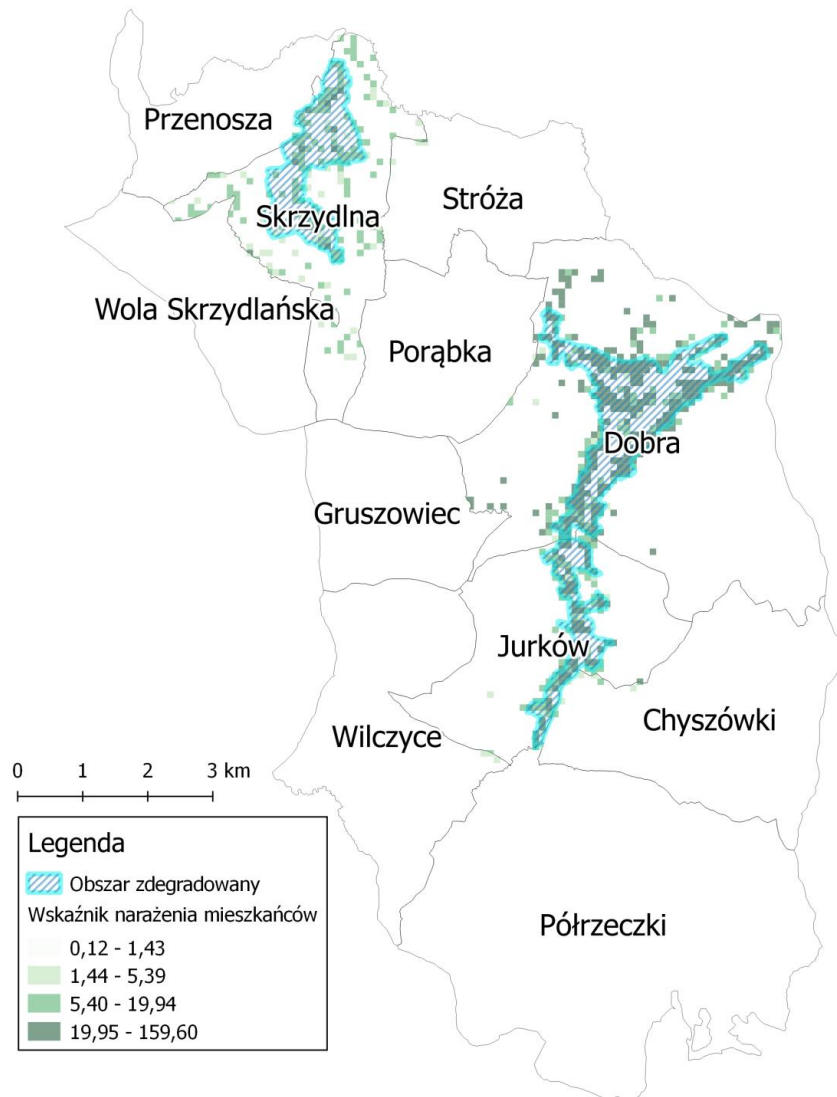
Dokonano obliczeń wskaźnika narażenia mieszkańców dla wszystkich zamieszkałych jednostek analitycznych gminy Dobra – łącznie 12 151 jednostek. Ze względów technicznych w niniejszym opracowaniu nie załączono uzyskanych wartości wskaźnika w postaci tabelarycznej. Rozkład Wnm w przestrzeni miasta przedstawiono za pomocą kartogramu.

Na podstawie obliczonych wartości wskaźników wytyczono granice obszaru zdegradowanego. Wyznaczono trzy podobszary zdegradowane:

- Dobra,
- Jurków,
- Skrzydlna.

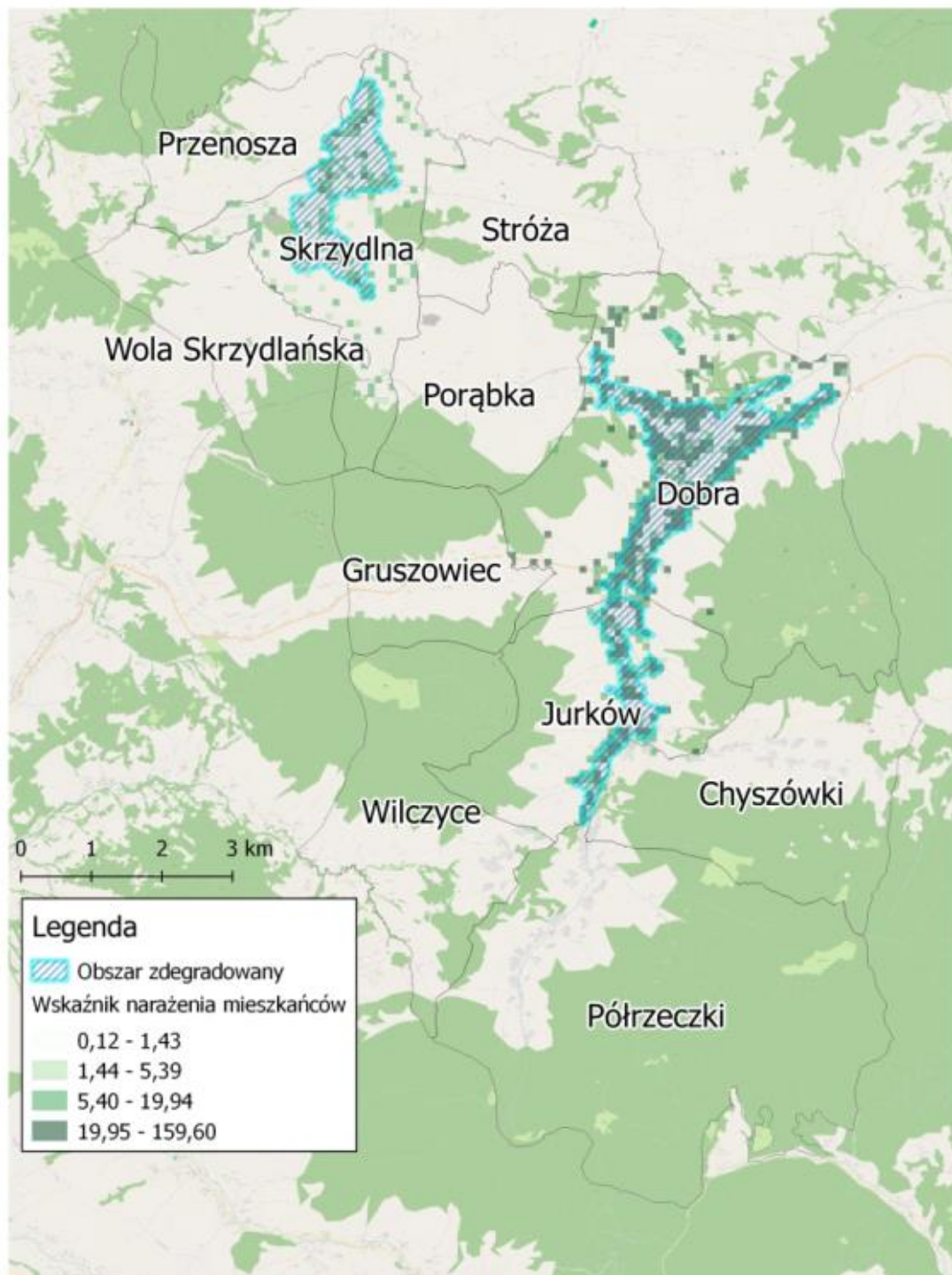
Obszar zdegradowany obejmuje łącznie powierzchnię ok. 644,27 ha (6% powierzchni gminy) i jest zamieszkiwany przez 4 045 osób (41 % mieszkańców gminy).

Gmina Dobra
- granice obszaru zdegradowanego na tle wskaźnika narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe

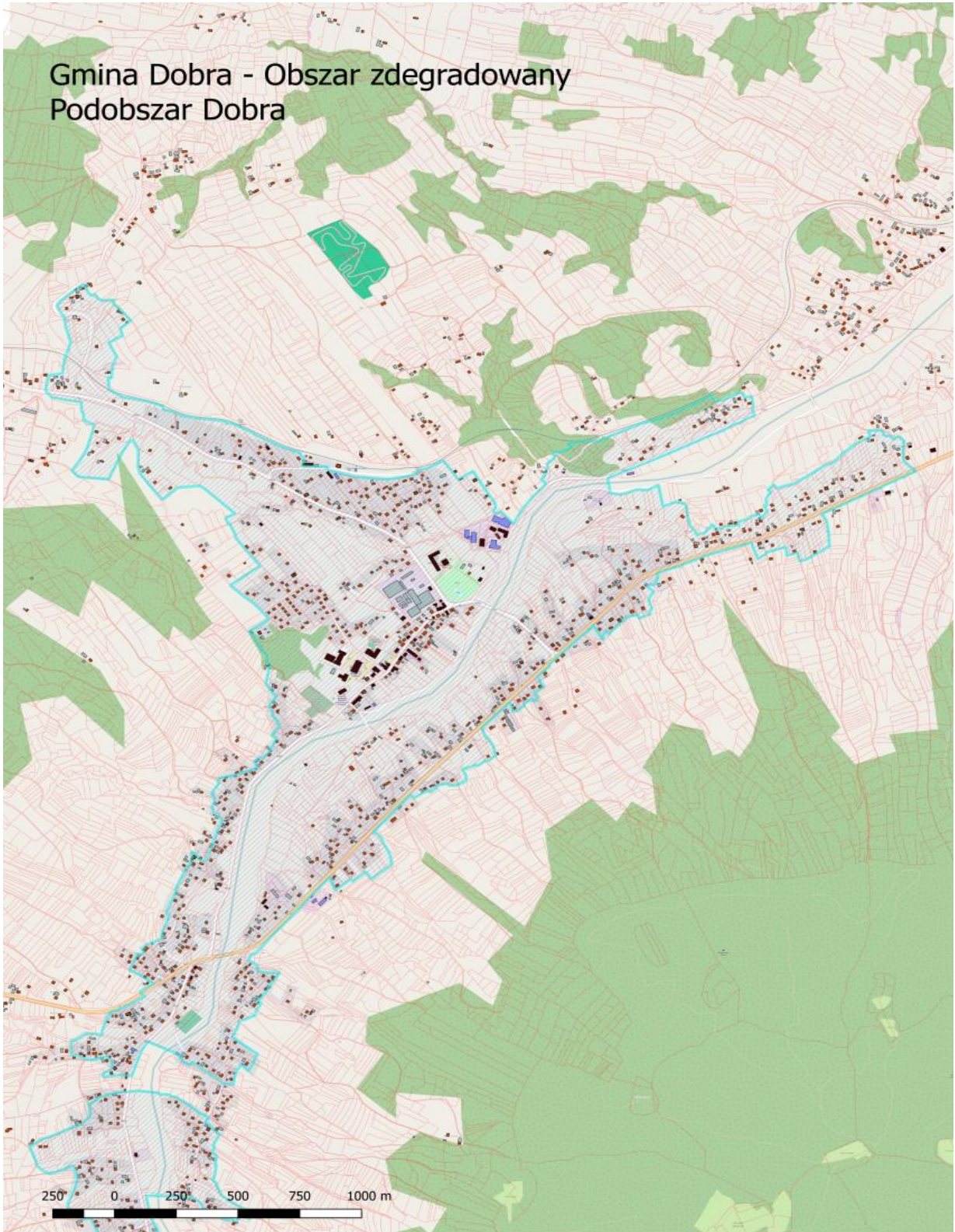

Gmina Dobra

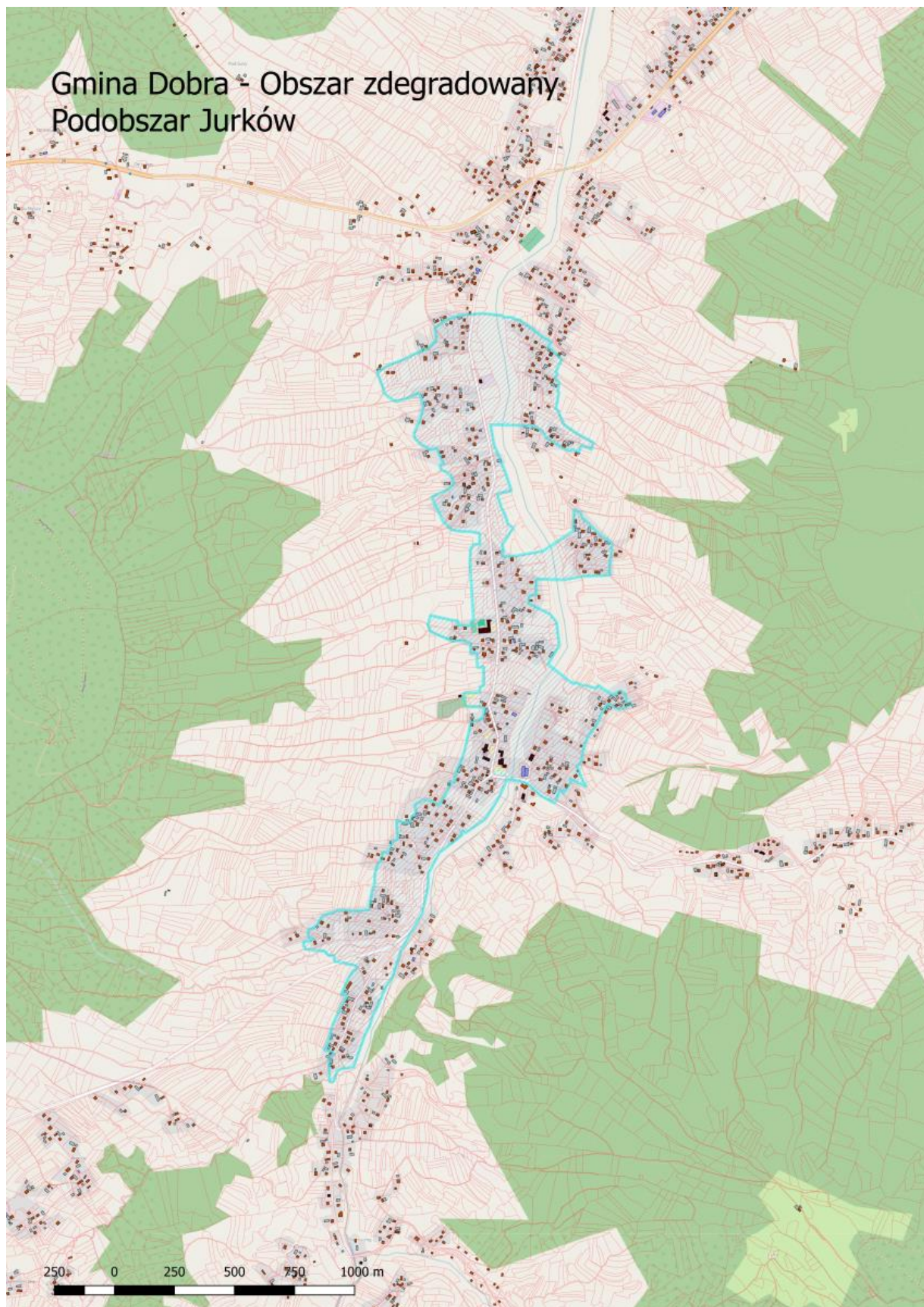
- granice obszaru zdegradowanego na tle wskaźnika narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe

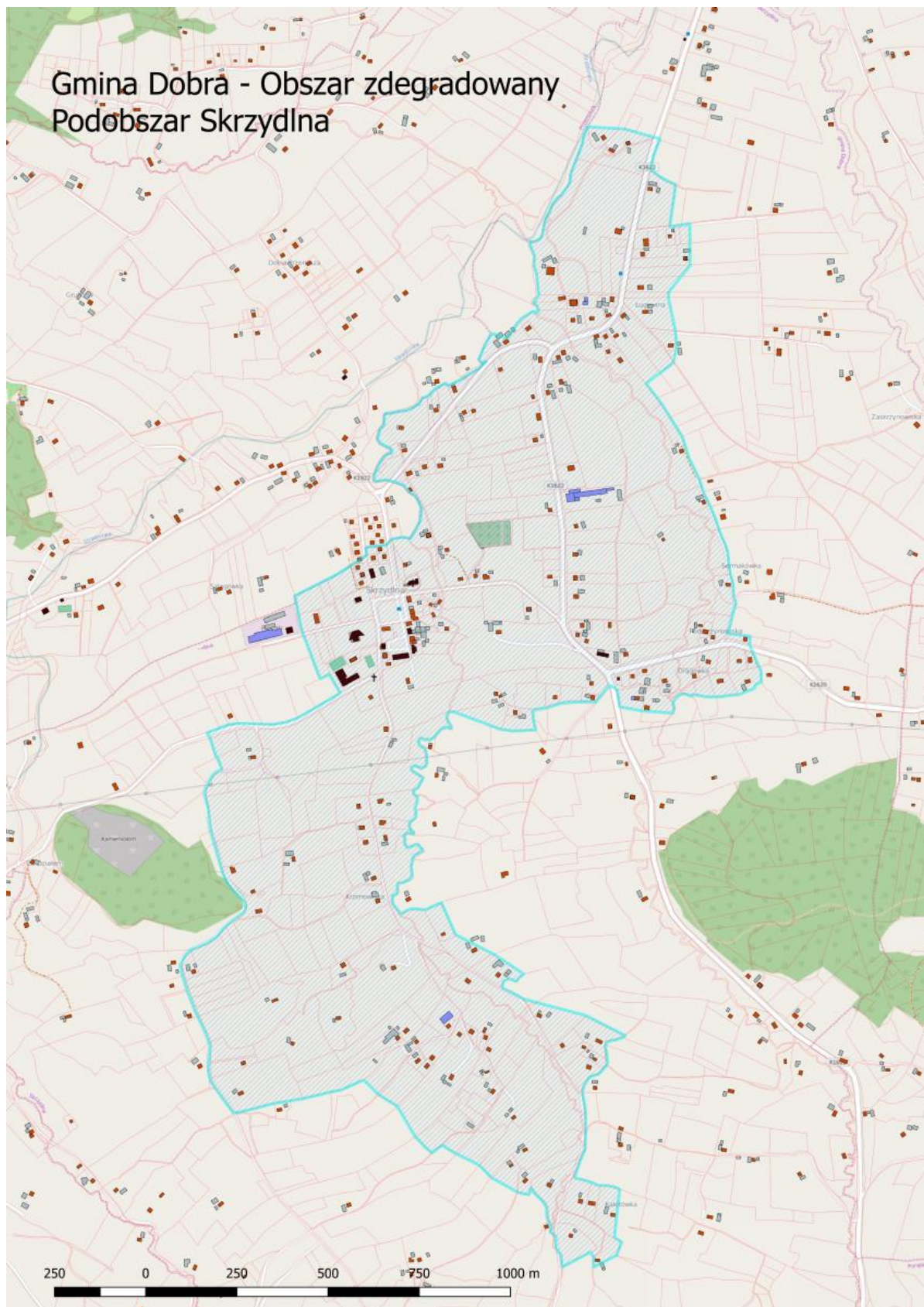
Gmina Dobra - Obszar zdegradowany
Podobszar Dobra

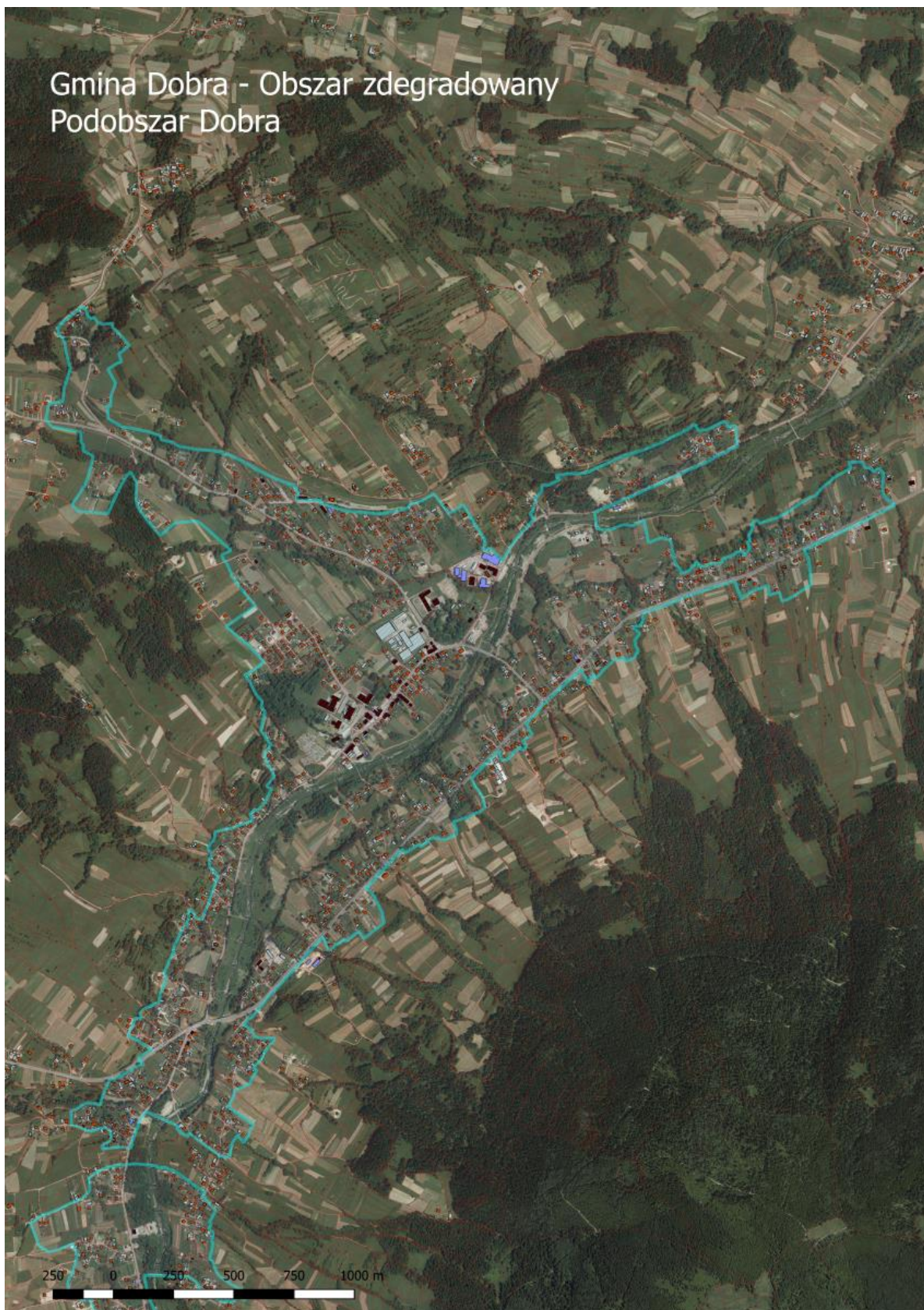
Gmina Dobra - Obszar zdegradowany
Podobszar Jurków

Gmina Dobra - Obszar zdegradowany Podobszar Skrzydlna

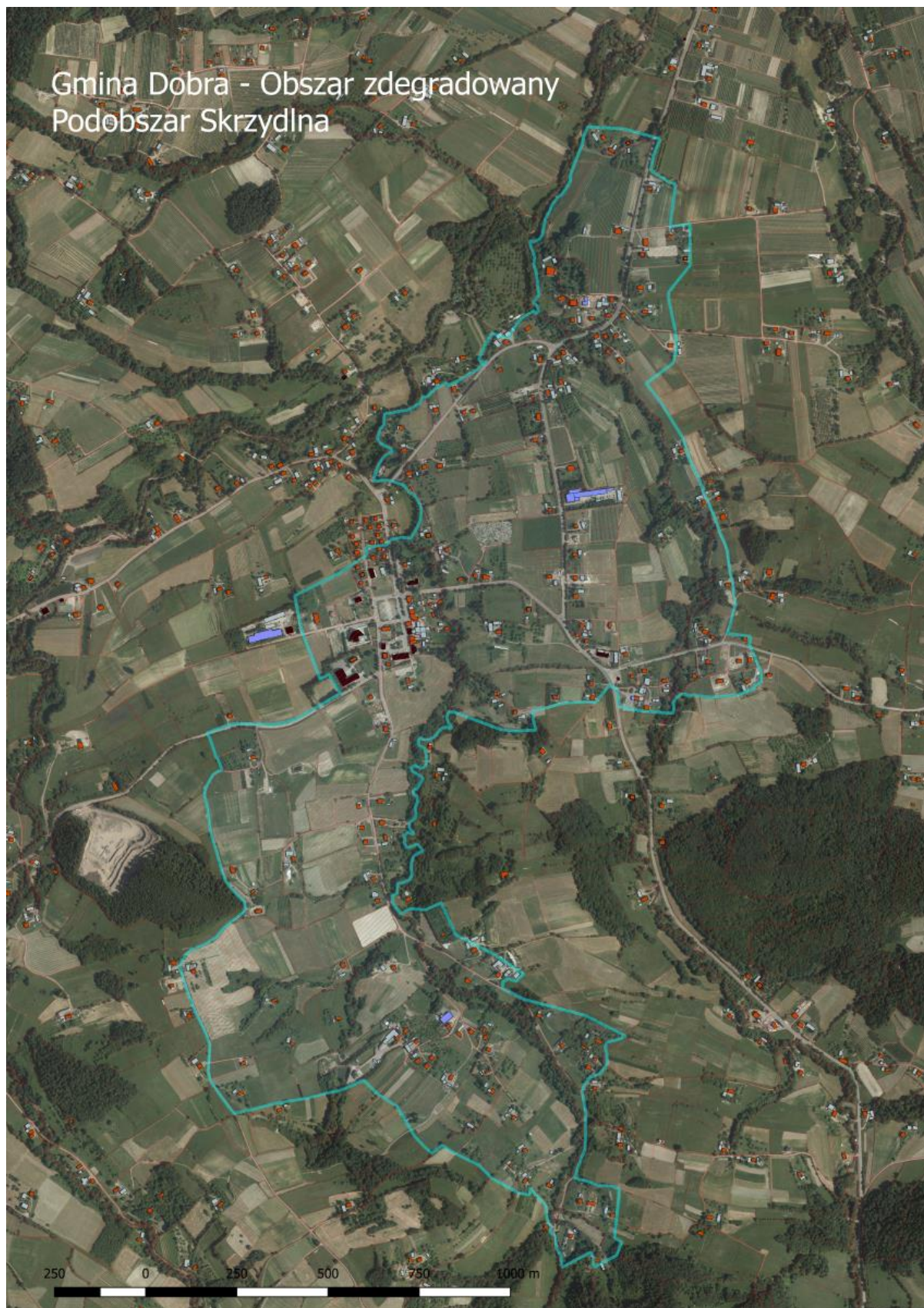

Gmina Dobra - Obszar zdegradowany
Podobszar Dobra

Gmina Dobra - Obszar zdegradowany
Podobszar Jurków

Źródła map: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dobra, Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (CODGiK), serwisu www.geoportal.gov.pl, OpenStreetMap.

PODSUMOWANIE

Należy przyjąć, że zdegradowany obszar przedstawiony w niniejszej diagnozie, wynika z kompilacji kilku elementów diagnozy:

- danych ilościowych obrazujących potencjał gospodarczy, społeczny, przestrzenny i środowiskowy gminy Dobra w ujęciu dynamicznym oraz w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu limanowskiego oraz danych regionalnych i ogólnokrajowych;
- analizy zapisów podstawowych dokumentów planistycznych poziomy lokalnego, regionalnego i centralnego;
- analizy rozkładu przestrzennego kluczowych zjawisk w gminie Dobra w podziale na sołectwa.

Diagnozy dokonano zgodnie z zasadami przewidzianymi w ramach ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., uwzględniając pożądane metody badawcze, jak również opierając wnioski na wynikach, które opracowano z wykorzystaniem ram formalnych narzuconych przez ten akt prawny.

Biorąc pod uwagę przeanalizowane dane, jak również głosy mieszkańców gminy Dobra (pozyskane podczas spotkań konsultacyjnych oraz poprzez ankiety) wyłonił się obraz gminy, której zabudowania są rozproszone, a miejsca koncentrujące dynamiczne zjawiska społeczno-gospodarcze w całej gminie mają charakter punktowy. Wynika to z faktu, iż ukształtowanie terenu w gminie sprzyja rozwojowi zabudowy rozproszonej, względy historyczne decydują o charakterystycznym dla gminy Dobra typie zabudowy rozproszonej, a także determinują to najbardziej drożne ciągi komunikacyjne, wokół których zbudowane są centra handlu i usług oraz wiele gospodarstw domowych.

Analizując przedstawione powyżej dane w oparciu o wspomniane kryteria ustawowe należy zauważyć, że miejscami o największej koncentracji procesów społeczno-gospodarczych i przestrzennych są sołectwa: Dobra, Skrzydlna i Jurków. Intuicyjne konstatacje autorów diagnozy i mieszkańców gminy Dobra, zostały potwierdzone obiektywnymi analizami ilościowymi, z których wynika – przy zastosowaniu syntetycznego wskaźnika dla obliczenia wartości obszaru zdegradowanego – że obszar ten przebiega właśnie przez te trzy sołectwa w miejscach o ponadprzeciętnie wysokiej koncentracji potencjału. Mamy bowiem do czynienia z dwoma zjawiskami zachodzącym na tym terytorium paralelnie: wysokiemu poziomowi koncentracji potencjału społeczno-gospodarczego towarzyszy relatywnie duży odsetek zjawisk o charakterze negatywnym, szczegółowo opisanych w niniejszej diagnozie. Wynika to z faktu, iż nagromadzenie zjawisk społeczno-gospodarczych, wywołuje zjawisko polaryzacji potencjału.

Przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę jeszcze jeden bardzo ważny czynnik: ze zdegradowanym terenem należy wiązać nadzieję, że jego rewitalizacja stanie się impulsem do rozwoju dla całej gminy, a zatem należy szukać takich obszarów, które mogą stać się motorem napędowy dla rozwoju gminy Dobra. Należy więc wskazać, że nie całe sołectwa, przez które przechodzi proponowany obszar zdegradowany posiadają taki potencjał, zatem obejmuje on centralne z punktu widzenia społeczno-gospodarczego rozwoju miejsca wskazanych sołectw. Za utrzymaniem zaproponowanego obszaru zdegradowanego bez jego rozszerzania przemawia jeszcze jeden aspekt: obszar rewitalizacji z założenia jest ograniczony przestrzennie, co wynika z przywoływanej powyżej ustawy o rewitalizacji. Obszar rewitalizowany może stanowić maksymalnie 20% obszaru gminy, zatem nie do końca uzasadnione wydaje się bezrefleksyjne poszerzanie obszaru zdegradowanego, do wyznaczenia którego posłużyły obiektywne przesłanki.

VI. WIZJA, MISJA I CELE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

A. Wizja

Gmina Dobra unikalnym miejscem do odwiedzenia w celach turystycznych, dobrym do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej i aktywności społecznej, stwarzającym różnym grupom mieszkańców szanse na godne życie we wspólnocie miejskiej.

B. Misja

Gmina Dobra inicjatorem działań na rzecz poprawy stanu infrastruktury komunalnej, rozwoju funkcjonalności gminy, a także pobudzania biegunów rozwoju, koordynatorem działań zmierzających do rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu kapitału społecznego, a także aktywnym partnerem dla mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych chcących włączyć się w działania o charakterze rewitalizacyjnym w gminie Dobra.

C. Cele główne i szczegółowe rewitalizacji dla gminy Dobra na lata 2016-2023

1. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez podniesienie jakości i dostępności publicznej infrastruktury.
 - 1.1. Modernizacja i remonty budynków i obiektów publicznych w obszarze rewitalizacji, w tym modernizacja obiektów infrastruktury społecznej (kulturalnej, edukacyjnej, sportowej) zapewniająca wzrost dostępności i jakości usług na obszarze rewitalizacji.
 - 1.2. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów w tym osób niepełnosprawnych.
 - 1.3. Likwidacja barier architektonicznych, pozwalająca na korzystanie z przestrzeni i obiektów przez wszystkich, w tym osoby niepełnosprawne, starsze, rodziny z małymi dziećmi.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców.
 - 2.1. Działania na rzecz aktywizacji i włączenia do życia zawodowego osób długotrwale bezrobotnych oraz niemających szans na zatrudnienie z uwagi na wiek, niepełnosprawność, brak odpowiedniego wykształcenia czy płeć.
 - 2.2. Pomoc w poruszaniu się na rynku pracy i podnoszeniu kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem.
 - 2.3. Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia, stworzenie platformy i mechanizmów współpracy zarządcy rewitalizacji i lokalnej społeczności – komitet rewitalizacji.
 - 2.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszarów rewitalizowanych.
3. Aktywizacja gospodarcza obszaru.
 - 3.1. Tworzenie nowych i poprawa istniejących warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji w obszarze rewitalizacji poprzez system wsparcia dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą na obszarze objętym rewitalizacją i zatrudniających mieszkańców obszaru.

3.2. Rozwój ekonomii społecznej – rozwój spółdzielni socjalnych osób dotkniętych bezrobociem, ubóstwem i nie mających szans na zatrudnienie, zamieszkujących teren rewitalizacji.

3.3. Pomoc i ochrona dla miejsc tworzących klimat rewitalizowanego terenu (np. historyczne miejsca handlowe, zawody podkreślające lokalną specyfikę, zawody rzadkie).

3.4. Pozyskiwanie na działalność gospodarczą lokali i obiektów poprzez zmianę ich dotychczasowych funkcji i zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze.

4. Tworzenie lokalnych sieci wspierających rozwój kapitału społecznego.

4.1. Kreowanie i koordynowanie działań mających na celu budowanie i wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz zacieśnianie więzi sąsiedzkich poprzez organizację wspólnych wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

4.2. Tworzenie przez mieszkańców przy pomocy samorządu gminnego miejsc aktywności społecznej na terenie rewitalizowanym.

4.3. Wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców i organizacji pozarządowych realizowanych na obszarze rewitalizacji.

VII. IDENTYFIKACJA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Na podstawie specyfiki (cech swoistych) każdego z podobszarów, które są wynikiem przeprowadzonej diagnozy obszarów kryzysowych, jak również biorąc pod uwagę nakreśloną wizję i cele rozwojowe, zidentyfikowano następujące potrzeby rewitalizacyjne w każdym z trzech podobszarów:

Podobszar Dobra:

- zmniejszenie bezrobocia,
- zmniejszenie przestępczości,
- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- wzrost atrakcyjności gospodarczej, w tym turystycznej poprzez odtworzenie unikalnych funkcji gospodarczych,
- aktywna integracja, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,
- rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, integracyjnej,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia,
- poprawa wizerunku obszaru, w tym centrum miejscowości,
- zagospodarowanie terenów na cele rekreacyjno – turystyczne.

Podobszar Jurków:

- zmniejszenie bezrobocia, w tym wtórnego i długotrwałego,
- zmniejszenie przestępczości,
- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- aktywna integracja, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,
- wykreowanie nowych funkcji poprzez zagospodarowanie terenów posiadających niezbędny potencjał rozwojowy,
- rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, opiekuńczej, integracyjnej, turystycznej,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia.

Podobszar Skrzydlina:

- zmniejszenie bezrobocia, w tym: długotrwałego, oraz wzrost zatrudnienia,
- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- wzrost atrakcyjności gospodarczej, w tym turystycznej poprzez odtworzenie unikalnych funkcji gospodarczych,
- aktywna integracja, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,

- rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, opiekuńczej, integracyjnej, turystycznej,
- wykreowanie nowych funkcji poprzez zagospodarowanie terenów posiadających niezbędny potencjał rozwojowy,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia,
- poprawa wizerunku obszaru, w tym centrum miejscowości.

VIII. ZARZĄDZANIE I SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Instytucją koordynującą proces rewitalizacji na terenie gminy Dobra, w tym przygotowanie i wdrożenie GPR są władze gminy Dobra. Głównym inicjatorem i koordynatorem procesów rewitalizacji, ze względu na zakres zadań własnych gminy, który obejmuje m.in.: sprawy ładu przestrzennego, gminnego budownictwa mieszkaniowego, pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, ochrony środowiska, czy infrastruktury jest Wójt Gminy Dobra.

Wójt Gminy jest odpowiedzialny za realizację założeń zawartych w GPR Dobra, natomiast funkcję kontrolną w zakresie postępów we wdrażaniu z ramienia samorządu będzie pełnić Rada Gminy Dobra.

Organizację planowanych działań należy powierzyć poszczególnym jednostkom samorządu według ich kompetencji, m.in. odpowiednim komórkom w Urzędzie Gminy Dobra lub samorządowym jednostkom organizacyjnym. Zadania o charakterze bardziej złożonym, wymagające współpracy z podmiotami zewnętrznymi, a także o charakterze ponadlokalnym, będą realizowane w formie partnerstwa podmiotów publicznych różnych szczebli.

Nadzór merytoryczny nad działaniami operacyjnymi, tj. realizacją projektów stanowiących uszczegółowienie wizji i celów wskazanych w GPR Dobra oraz innych projektów wpisujących się w ogólne założenia wspomnianego dokumentu, zajmie się Zespół ds. wdrożenia GPR Dobra pod nadzorem Wójta gminy Dobra, w skład którego wejdą przede wszystkim pracownicy Urzędu Gminy Dobra (przy wsparciu przedstawicieli NGO, przedsiębiorców oraz liderów społeczności lokalnych wyłonionych w postępowaniu wewnętrznym). Członkami wspomnianego zespołu będą urzędnicy samorządu gminnego, zajmujący się przede wszystkim takimi obszarami działalności gminy jak:

- zdrowie, sport, współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- promocja gminy, turystyka, współpraca międzynarodowa,
- planowanie przestrzenne, utrzymanie budynków gminnych,
- działania na rzecz przyciągania nowych inwestorów,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz tworzenie wniosków aplikacyjnych.

Działania będą prowadzone w porozumieniu z referatem finansowym Gminy Dobra i Skarbnikiem Gminy, a także referatem zajmującym się sprawami infrastruktury gminy oraz planowania przestrzennego. Ponadto, warto rozważyć zasadność zaproszenia do gminnego zespołu ds. realizacji GPR gminy Dobra przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Główne zadania Zespołu ds. wdrożenia GPR Dobra to:

- koordynowanie procesów rewitalizacji na terenie gminy,
- długoletnie prognozowanie budżetu gminy, w tym: opracowanie i aktualizacja Wieloletniej Prognozy Finansowej, z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, wprowadzenie procesu hierarchizacji przedsięwzięć,

- przygotowanie oraz realizacja projektów, w tym zadań inwestycyjnych oraz tzw. projektów „miękkich” (przygotowanie założeń, dokumentacji, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania),
- współpraca z interesariuszami i partnerami Programu, w tym: z organizacjami pozarządowymi,
- monitoring realizacji projektów i ich zakładanych efektów (produktów, rezultatów),
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

W procesie rewitalizacji biorą udział podmioty prywatne, zarówno nastawione na zysk, jak i non-profit. Mogą one podejmować przedsięwzięcia, których elementem jest poprawa stanu lokali, budynków oraz ich otoczenia (m.in. roboty termomodernizacyjne), wyposażenie w infrastrukturę techniczną, remonty, jak również działania w zakresie: aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców, przeciwdziałanie patologiom społecznym, promocja kultury, m.in. realizowane przez organizacje pozarządowe. Realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji będzie skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej. Współpraca z wieloma partnerami nakłada na operatora rewitalizacji szereg obowiązków. Podstawowym jest informowanie partnerów o wszystkich istotnych dla nich aspektach procesu rewitalizacji. Następnym krokiem jest konsultacja planowanych działań i wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptowanie rozwiązań i realizowanie projektów rewitalizacji. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne – co gwarantuje realizację projektów w sposób zaangażowany. Władza samorządowa, zgodnie z definicją rewitalizacji, jest podmiotem odpowiedzialnym za cały proces. Z uwagi na swoje zadania i możliwości oraz zdobyte już doświadczenia, jest inicjatorem całego procesu, starając się zaangażować w niego lokalnych partnerów.

Działania rewitalizacyjne będą realizowane w porozumieniu z mieszkańcami gminy Dobra, ze szczególnym uwzględnieniem podobszaru, w którym wsparcie będzie się odbywać. Zgodnie z modelem partycypacyjnej realizacji działań na rzecz podnoszenia atrakcyjności lokalizacyjnej gminy, zakłada się konsultacje społeczne w przypadku realizacji projektów stanowiących działania rewitalizacyjne, jeżeli istnieje potrzeba konsultacji aspektów technicznych lub funkcjonalnych dla nowopowstałej inicjatywy. Konsultacje społeczne będą odbywać się poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy informacji o szczegółach planowanej inwestycji wraz ze wskazaniem sposobu zgłaszania ewentualnych uwag do koncepcji. W szczególnych przypadkach będą organizowane bezpośrednie spotkania z przedstawicielami Urzędu Gminy celem przedyskutowania kluczowych aspektów realizacji inwestycji.

IX. MONITORING I EWALUACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA

Wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra wiąże się z koniecznością zaplanowania, realizacji oraz ewaluacji szeregu inicjatyw i inwestycji. W celu zapewnienia jak najsprawniejszego wykonania założonych działań niezbędne jest prowadzenie ciągłego monitoringu połączonego z ewaluacją, który pozwoli na zweryfikowanie czy wszystkie założenia Gminnego Programu Rewitalizacji są realizowane zgodnie z planem, czy konieczne jest podjęcie kroków korygujących.

Głównym organem odpowiedzialnym za monitoring i ewaluację Programu będzie Wójt Gminy Dobra. W związku z koniecznością wykorzystania wiedzy z różnych obszarów zarządzania samorządem gminnym będzie on wspierany przez zespół urzędników i ekspertów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych inwestycji będących członkami zespołu ds. wdrożenia GPR. W razie konieczności będzie on mógł liczyć na wsparcie ze strony wszystkich pracowników Urzędu Gminy Dobra, a także przedstawicielei lokalnej społeczności.

Monitoring i ewaluacja będą polegać na pozyskiwaniu informacji na temat podejmowanych działań w ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra, weryfikacji ich zgodności z założeniami Programu, przygotowywanie raportów opisujących ewentualne modyfikacje mogące się przyczynić do usprawnienia dalszych prac nad inwestycjami oraz weryfikację czy są one uwzględniane i faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia założonych wskaźników.

Pod względem przedmiotowym przewiduje się przeprowadzenie dwóch form monitoringu:

- Rzeczowy – weryfikacja realizowanych inwestycji zarówno pod względem organizacyjno-logistycznym, jak i zgodności z przyjętymi założeniami (w tym m.in. specyfikacja techniczną oraz harmonogramem) w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji i przygotowanej na jego podstawie szczegółowej dokumentacji inwestycji.
- Finansowy – monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne inwestycje w oparciu o przyjęty budżet, w tym także pod względem pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania oraz kwalifikowalnością ponoszonych wydatków w kontekście obowiązujących wytycznych w tym zakresie.

Pod względem czasowym przewiduje się przeprowadzenie następujących form ewaluacji:

- *Ex-ante* – w ramach tego etapu założenia Gminnego Programu Rewitalizacji zostały przedstawione mieszkańcom Gminy Dobra organizowanych w ramach konsultacji społecznych spotkań, a także udostępniono je na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobra. Zostały one również przedstawione na posiedzeniu Rady Gminy. Na podstawie uzyskanych w ten sposób opinii zostaną uwzględnione ewentualne poprawki, które pozwolą na skuteczniejszą realizację przyjętych założeń.
- *On-going* – w trakcie okresu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie prowadzona na bieżąco ewaluacja wszystkich kluczowych działań, aby jak najszybciej wykryć ewentualne nieprawidłowości i wprowadzić usprawnienia.

- *Mid-term* – po upływie połowy okresu obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja pozwalająca na zweryfikowanie czy stopień realizacji założonych inwestycji wskazuje na zagrożenie przekroczenia przyjętego harmonogramu lub czy istnieje ryzyko wystąpienia poważnych przeszkód, które mogą utrudnić dalsze prace nad wykonaniem Programu.
- *Ex-post* – po zakończeniu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji planowane jest przygotowanie dodatkowego raportu podsumowującego wszystkie podjęte działania i oceniającego czy udało się zrealizować wszystkie założone cele i osiągnąć zakładane poziomy wskaźników. Raport ten jest szczególnie istotny, gdyż wynikające z niego rekomendacje pozwolą na sprawniejszą realizację Gminnego Programu Rewitalizacji obowiązującego w kolejnej perspektywie czasowej.

W ramach monitoringu i ewaluacji zakłada się również, że Wójt Gminy Dobra wraz z zespołem osób odpowiedzialnych za poszczególne aspekty realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie co roku przedkładał Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji GPR. W ramach tego dokumentu zostaną przedstawione istotne informacje o stopniu jego zarówno rzeczowej jak i finansowej realizacji ze szczególnym uwzględnieniem przyjętych wskaźników. Rada Gminy po zapoznaniu się z tymi sprawozdaniem będzie mogła podjąć uchwałę o wprowadzeniu ewentualnych zmian w obowiązującym Gminnym Programie Rewitalizacji.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA

Rewitalizacja wyznaczonych obszarów zdegradowanych wiąże się z koniecznością poniesienia znacznych wydatków inwestycyjnych. Ze względu na ograniczone zasoby finansowe Gminy Dobra, a także szereg możliwości uzyskania wsparcia na realizację projektów w tym zakresie, niezbędne jest pozyskanie dodatkowych środków z zewnętrznych źródeł. W zależności od potrzeb zaplanowane w budżecie środki własne Gminy Dobra będą uzupełniane o wsparcie finansowe ze źródeł zewnętrznych. Sprawna realizacja założonych inwestycji zostanie zapewniona poprzez wykorzystanie zarówno publicznych źródeł finansowania (krajowych i zagranicznych – m.in. w ramach funduszy europejskich), jak i prywatnych (np. poprzez tworzenie zachęt dla inwestorów).

A. Zagraniczne środki publiczne

Głównym zewnętrznym źródłem finansowania gminnych programów rewitalizacyjnych są środki pochodzące z funduszy unijnych – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS). W ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2014-2020 do najważniejszych programów operacyjnych pozwalających na sfinansowanie inwestycji założonych w ramach niniejszego Programu należy zaliczyć:

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020**

W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego została wyznaczona 11. oś priorytetowa „Rewitalizacja przestrzeni regionalnej”, której celem jest ograniczenie problemów społecznych w miastach i na obszarach wiejskich. W ramach tej osi priorytetowej Gmina Dobra może wykorzystać środki przypisane do następujących działań:

Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich

Obejmuje działania inwestycyjne służące rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych takie jak.:

- A. przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne;
- B. budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastruktury kultury;
- C. działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów;
- D. zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne;
- E. modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną;
- F. modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Całkowita kwota przeznaczona w ramach Małopolskiego RPO na to działanie wynosi 35 mln zł.

Działanie 11.3 Fundusz Rewitalizacji i odnowy Małopolski

W ramach tego działania powołany zostanie fundusz, który przy pomocy instrumentów finansowych wspierać będzie projekty z zakresu rewitalizacji miast oraz odnowy obszarów wiejskich służące rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych. Wsparcie z uruchomionego w ten sposób funduszu będzie miało charakter zwrotny.

Całkowita kwota przeznaczona w ramach Małopolskiego RPO na to działanie wynosi 30 mln zł.

Działanie 11.4 Rewitalizacja terenów poprzemysłowych

W ramach działania wspierane będą przedsięwzięcia na rzecz społeczno-gospodarczego ożywienia terenów poprzemysłowych poprzez kreowanie warunków sprzyjających procesowi przywracania utraconych oraz wprowadzania nowych funkcji (gospodarczych, społecznych i środowiskowych). Pod pojęciem terenów poprzemysłowych rozumie się obszary, które przestały być miejscem produkcji przemysłowej lub przestały pełnić funkcje pomocnicze dla tej produkcji w obrębie zakładów przemysłowych, np. magazynowo-składowe lub transportowe, łącznie z obszarami niedokończonych inwestycji przemysłowych lub obszary zdegradowane przez działalność przemysłową.

Całkowita kwota przeznaczona w ramach Małopolskiego RPO na to działanie wynosi 15 mln zł.

Oprócz działań w ramach osi priorytetowej 11 dedykowanej *stricto* programom rewitalizacji można znaleźć w ramach innych osi priorytetowych Małopolskiego RPO szereg poddziałań pozwalających na sfinansowanie wybranych inwestycji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Dobra. Można do nich zaliczyć m.in.:

Działanie 2.1 E-administracja i otwarte zasoby – w zakresie rozwoju elektronicznej administracji i e-usług. (Budżet działania: 140 mln zł)

Działanie 3.1 Strefy aktywności gospodarczej – w zakresie tworzenia lub rozbudowy SAG odpowiadających potrzebom potencjalnych inwestorów. (Budżet działania: 60 mln zł)

Działanie 4.1 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. (Budżet działania: 65 mln zł)

Działanie 4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym – m.in. w zakresie modernizacji energetycznej budynków publicznych. (Budżet działania: 96 mln zł)

Działanie 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza – m.in. poprzez wymianę kotłów i urządzeń grzewczych. (Budżet działania: 100 mln zł)

Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego – w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami (w tym m.in. prace konserwatorskie) oraz rozwoju instytucji kultury. (Budżet działania: 79 069 362 zł)

Działanie 6.3 Rozwój wewnętrznych potencjałów regionu – w zakresie rozbudowy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. (Budżet działania: 80 mln zł)

Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa – działania na rzecz wsparcia osób pozostających bez pracy (bezrobotnych i biernych zawodowo), których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza. (Budżet działania: 50 389 148 zł)

Działanie 8.3 Wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej – zarówno w formie dotacji, jak i instrumentów zwrotnych. (Budżet działania: 50 mln zł)

Działanie 8.5 Wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym – poprzez tworzenie nowych miejsc opieki dla dzieci oraz dostosowywanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych. (Budżet działania: 25 mln zł)

Działanie 8.6 Wsparcie na rzecz wydłużania aktywności zawodowej – poprzez m.in. realizację programów przekwalifikowania pracowników i wsparcia dla pracodawców. (Budżet działania: 26 mln zł)

Działanie 9.1 Aktywna integracja – aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez działania ośrodków pomocy społecznej mających na celu poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie. (Budżet działania: 100 mln zł)

Działanie 9.2 Usługi społeczne i zdrowotne – realizację inicjatyw zwiększających dostępność oraz jakość usług kierowanych do osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów, a także działań prewencyjno-profilaktycznych (skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży oraz rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych). (Budżet działania: 115 mln zł)

Działanie 10.1 Rozwój kształcenia ogólnego – w tym m.in. zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej oraz poprawa jakości oferty w szkołach prowadzących kształcenie ogólne. (Budżet działania: 115 mln zł)

- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020**

W ramach PO IS inwestycje mogą zostać zrealizowane w ramach m.in. następujących działań:

Działanie 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Działanie 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach

Działania 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu

Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska

Działania 7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii

Działania 8.1 Ochrona zabytków i rozwój zasobów kultury.

- **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020**

W ramach PO WER potencjalne źródła finansowania znajdują się m.in. w działaniach zaliczanych do II osi priorytetowej – Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji:

Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna

Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych

Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym

Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej

Działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie

Działanie 5.2 Działania projakościowe i rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia ułatwiające dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych.

- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**

PROW stanowi kolejne potencjalne źródło uzyskania wsparcia finansowego dla realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Środki w ramach PROW są rozdzielane między sześć priorytetów:

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

- I. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- II. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- III. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- IV. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- V. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- VI. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

B. Krajowe środki publiczne

Oprócz znacznych środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej będzie możliwe również uzyskanie wsparcia krajowego. Przewiduje się ukierunkowanie części środków z budżetu państwa na dofinansowanie inwestycji, które będą stanowić element opracowanych gminnych programów rewitalizacji. Pieniądze te będą pochodzić np. z rezerwy celowej przeznaczonej na dofinansowanie zadań własnych JST.

Dodatkowe źródło wsparcia w przypadku inwestycji związanych ze środowiskiem mogą pochodzić również z programów realizowanych w ramach Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z kolei dokonując rewitalizacji zabytków można skorzystać z dotacji celowych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

C. Środki prywatne

W przypadku wykorzystania środków prywatnych w celu sfinansowania inwestycji mamy do czynienia przede wszystkim z instrumentami zwrotnymi (kredyty i pożyczki) zaciąganyymi w komercyjnych bankach. Warto jednak zwrócić uwagę na potencjalną możliwość wykorzystania mniej tradycyjnych rozwiązań, takich jak loterie pieniężne czy zyskujący w ostatnich latach na popularności *crowdsourcing*.

Ciekawym rozwiązaniem pozwalającym na zwiększenie potencjału inwestycyjnego gminy jest wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Rozwiązanie to polega na ścisłej współpracy między przedstawicielem sektora publicznego (w tym przypadku jednostki samorządu terytorialnego) z prywatnymi podmiotami, które wspólnie podejmują się realizacji usług publicznych. Partnerstwo to nie zwalnia JST z obowiązku świadczenia danej usługi i w dalszym ciągu ponosi ona odpowiedzialność za jakość jej świadczenia oraz dostępność.

XI.LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI

A. Projekty kluczowe

PODOBSZAR DOBRA

Tabela 22. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Dobra-1

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Dobra
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy Dobra (UG) wraz z przywróceniem historycznego wyglądu. Stworzenie w UG centrum życia społecznego, z miejscami dla organizacji Pozarządowych oraz dla mieszkańców oraz dla przedsiębiorców. Stworzenie domu dla NGO, Centrum spotkań biznesu oraz dla mieszkańców (młodzieży) jest jednym z elementów budowania kapitału społecznego gminy oraz tworzenia narzędzi dla rozwoju gospodarczego.
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy Dobra
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Średnia liczba zorganizowanych spotkań naukowych, biznesowych, kulturalnych, lub integracyjnych w UG w ciągu roku	20
5.2	Średnia liczba spotkań przedstawicieli NGO, mieszkańców i przedsiębiorców w roku	4
5.3	Liczba inicjatyw o charakterze gospodarczym podjętych w wyniku spotkań biznesowych	3
5.4	Liczba wydarzeń o charakterze kulturalnym, naukowym, która jest wynikiem spotkań w UG	8
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Liczba inicjatyw podejmowanych przez NGO w gminie	12

6.2	Liczba inicjatyw publiczno-społecznych w gminie w ciągu roku	4
6.3	Liczba inicjatyw publiczno-prywatnych w gminie w ciągu roku	3
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	7 000 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2015
9.2	Termin zakończenia:	2020

Tabela 23. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Dobra-2

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Dobra
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	<p>Wykreowanie nowych funkcji w parku znajdującym się w centrum Dobrej. W nowej wersji park ma być żywym miejscem spotkań młodzieży, dzieci, osób starszych. Dzięki przebudowie będą możliwości odbywania się imprezy masowe o różnym charakterze. Jednym z elementów budowania nowych funkcji dla parku w Dobrej jest kreowanie kulturalnych imprez dedykowanych turystom. W ramach działań inwestycyjnych planuje się przebudowę sceny wykorzystywanej do występów artystycznych, a także przystosowanie parku do organizacji masowych imprez plenerowych o charakterze kulturalno-integracyjnym.</p> <p>Przystosowanie istniejących obiektów zabudowy podworskiej (stajnia, stodoła, budynek gospodarczy) do funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych użyteczności publicznej (biblioteka, szatnie, itp.)</p>
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Adaptacja parku w gminie Dobra do funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		

5.1	Średnia liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych lub integracyjnych w parku w ciągu roku	12
5.2	Liczba inicjatyw kulturalno-integracyjnych organizowanych w partnerstwie publiczno-społecznym	6
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Średnia liczba osób rocznie spędzających swój wolny czas w parku	10 000
6.2	Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Dobra	20%
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	2 500 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2017
9.2	Termin zakończenia:	2020

Tabela 24. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Dobra-3

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Dobra
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej wraz z wykreowaniem nowych funkcji (przedszkole w Dobrej, szkoła muzyczna, GOK). Przebudowa ma pozwolić między innymi na stworzenie biblioteki publicznej, przebudowę szkoły, rozbudowę sali gimnastycznej tak, aby miała funkcje sali widowiskowej między innymi na potrzeby szkoły muzycznej i GOK.
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej w gminie Dobra
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Liczba nowych pomieszczeń w ramach infrastruktury społecznej	4
5.2	Liczba wyremontowanych pomieszczeń w	6

	ramach infrastruktury społecznej	
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Średnia liczba osób korzystających z biblioteki publicznej rocznie	800
6.2	Liczba funkcji społecznych wykreowanych dzięki Nowym inwestycjom	3
6.3		
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	2 300 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2017
9.2	Termin zakończenia:	2019

Tabela 25. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Dobra-4

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Dobra
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	W ramach tego przedsięwzięcia, najważniejszym elementem tworzenia nowych funkcji rozwojowych jest lokalizacja parkingu publicznego oraz podnoszących estetykę terenów zielonych. Kolejnym zadaniem szczegółowym jest rewitalizacja zabytkowego cmentarza, gdzie znajduje się pomnik ofiar działań wojennych autorstwa Xawerego Dunikowskiego
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Liczba nowych funkcji społecznych wykreowanych dzięki przedsięwzięciu	2
5.2	Wielkość wyremontowanej powierzchni	400 m ²
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Dobra	20%
6.2	Średnia liczba inicjatyw integrujących społeczność gminy na obszarze wokół	2

	zabytkowego kościoła w ciągu roku	
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	450 000zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2020

Tabela 26. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Dobra-5

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Dobra
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Działania mają zmierzać do poprawy komunikacji w Dobrej (budowa ścieżek rowerowych) w szczególności dla młodzieży i turystów. Budowa ścieżki rowerowej łączącej tereny rekreacyjne wokół rzeki Łososiny, centrum Dobrej oraz boisko sportowe w Dobrej. Wykreowanie nowych funkcji rekreacyjnych wokół boiska sportowego w Dobrej.
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Poprawa infrastruktury komunikacji alternatywnej w Dobrej
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Skrócenie czasu dojazdu pomiędzy punktem początkowym i końcowym trasy rowerowej	15 minut
6.2	Wzrost liczby osób korzystającej z rowerów do przemieszczania się	15%
6.3	Wzrost liczby osób aktywnych ruchowo	25%
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	1 600 000zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2020

Tabela 27. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Dobra-6

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Dobra
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Budowa kąpieliska na rzece Łososina oraz rewitalizacja terenów wokół rzeki podnosząc walory rekreacyjne.
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Zagospodarowanie terenów wokół rzeki Łososina
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Wielkość nowopowstałego kąpieliska	400 m ²
5.2	Liczba obiektów rekreacyjnych i gastronomicznych możliwych do powstania na zrealizowanym terenie	10
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Liczba wykreowanych nowych funkcji społeczno-gospodarczych	2
6.2	Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Dobra	10%
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	1 600 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2020

PODOBSZAR JURKÓW**Tabela 28. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Jurków-1**

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Jurków
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Przebudowa i rozbudowa obiektów użyteczności publicznej, które nie w pełni są wykorzystane (np. plac przy ośrodku zdrowia w Jurkowie, tereny wokół OSP w Jurkowie, szkoła w Jurkowie) z uwzględnieniem funkcji społecznych.

4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Jurkowie
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Liczba pomieszczeń z nowymi funkcjami w rewitalizowanych budynkach	1
5.2	Liczba wyremontowanych pomieszczeń w ramach infrastruktury społecznej	6
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Liczba osób zadowolonych ze świadczonych usług społecznych w zrewitalizowanych placówkach	800
6.2	Wzrost liczby osób po rewitalizacji infrastruktury	15%
6.3	Liczba funkcji społecznych wykreowanych dzięki nowym inwestycjom	2
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	250 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2020

Tabela 29. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Jurków-2

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Jurków
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Rewitalizacja obiektów historycznych, rekreacyjnych oraz stworzenie warunków do rozbudowy bazy gastronomicznej mającej na celu przyciągnięcie turystów do Jurkowa. Poprawa oznaczeń mająca na celu rewitalizację wizerunku oraz poprawę informacji o Jurkowie jako miejscu turystycznym
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Jurkowie
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Liczba zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych	4

5.2	Liczba obiektów rekreacyjnych i gastronomicznych możliwych do powstania na zrealizowanym terenie	10
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Liczba wykreowanych nowych funkcji społeczno-gospodarczych	2
6.2	Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Dobra	10%
6.3	Liczba funkcji społecznych wykreowanych dzięki nowym inwestycjom	2
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	120 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2019
9.2	Termin zakończenia:	2020

PODOBSZAR SKRZYDLNA

Tabela 30. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Skrzydlina-1

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Skrzydlna
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Przebudowa i rozbudowa obiektów użyteczności publicznej, które nie w pełni są wykorzystane w Skrzydlnej(ośrodek zdrowia, OSP w Skrzydlnej) z uwzględnieniem funkcji społecznych.
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Skrzydlnej
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Liczba pomieszczeń z nowymi funkcjami w rewitalizowanych budynkach	1
5.2	Liczba wyremontowanych pomieszczeń w ramach infrastruktury społecznej	6
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Liczba osób zadowolonych ze świadczonych	800

	usług społecznych w zrewitalizowanych placówkach	
6.2	Wzrost liczby osób po rewitalizacji infrastruktury	15%
6.3	Liczba funkcji społecznych wykreowanych dzięki nowym inwestycjom	2
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	250 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2020

Tabela 31. Karta przedsięwzięcia inwestycyjnego Skrzydlina-2

1.	Miejsce realizacji sołectwo	Skrzydlna
2.	Wnioskodawca /Partnerzy	Gmina Dobra
3.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu:	Działania mają zmierzać Przebudowa centrów Skrzydlnej tzw. "rynków". Chodzi o odtworzenie historycznego zasobu, jakim był targ w Skrzydlnej. Ma to skutkować zwiększonym ruchem turystycznym oraz ożywieniem gospodarczym Skrzydlnej. Zagospodarowanie terenu przy szkole.
4.	Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego	Przebudowa historycznych centrów gospodarczych w Skrzydlnej
5. Wskaźniki produktu i rezultatu Wskaźniki produktu:		
5.1	Wielkość zrewitalizowanej powierzchni	
5.2	Zakupiona infrastruktura do prowadzenia działalności handlowej	
6. Wskaźniki rezultatu:		
6.1	Liczba nowych inicjatyw gospodarczych w sołectwie podjętych przez mieszkańców	16
6.2	Liczba wykreowanych nowych funkcji gospodarczych	2
6.3	Wzrost liczby turystów w gminie	
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	300 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		

9.1	Termin rozpoczęcia:	2017
9.2	Termin zakończenia:	2020

B. Projekty uzupełniające

Tabela 32. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-1

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Poprawa infrastruktury turystycznej
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Planuje się w ramach tego przedsięwzięcia podjęcie działań zmierzających do wykreowania oraz wzmocnienia funkcji turystycznych. Dotychczas w gminie Dobra dominowała turystyka górską, jednodniową, ze względu na bardzo dogodne walory krajobrazowe oraz przy jednoczesnej słabości infrastruktury hotelarsko-gastronomicznej. Dodatkowo poza kilkoma w roku imprezami turystycznymi, brakuje turystów, którzy zechcieliby przybyć do Dobrej z innego względu niż impreza kulturalna, czy wycieczki górskie.
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Wykreowanie nowych funkcji turystycznych (turystyka poznawcza, wypoczynkowa, pielgrzymkowa). Wzmocnienie istniejących funkcji turystycznych.
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	500 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2017
9.2	Termin zakończenia:	2023

Tabela 33. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-2

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Działania na rzecz podkreślenia historycznego i kulturalnego dziedzictwa
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	W gminie Dobra istnieje wiele miejsc historycznych, których ekspozycja leży w obowiązku władz gminy Dobra, ze względu na podkreślenie tożsamości kulturalnej, historycznej miejsca, aspektów pedagogicznych – głównie z myślą o dzieci i młodzieży, a także możliwości przyciągnięcia turystów. Planuje się stworzenie listy miejsc o ponadprzeciętnych walorach historycznych w gminie Dobra, dla każdego z tych miejsc zostanie przygotowany pomysł na jego ekspozycję i promocję, który między innymi dzięki środkom pozyskanym na działania rewitalizacyjne zostanie wdrożony.
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Wzrost świadomości mieszkańców Polski na temat walorów historycznych i turystycznych gminy Dobra, wzrost liczby turystów odwiedzających gminę Dobra, rozwój wiedzy nt. dziedzictwa historycznego i kulturalnej wśród dzieci i młodzieży dobrzańskiej.
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, rady sołeckie, organizacje pozarządowe, mieszkańcy, powiat limanowski.
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	150 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2023

Tabela 34. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-3

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Wykorzystanie endogennego potencjału
----	-----------------------	--------------------------------------

		do odtworzenia unikalnych zawodów
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Gmina Dobra posiada unikalne, historyczne zawody, które w zasadzie wymierają, przynajmniej w swej tradycyjnej odstonie. Silne, historyczne tradycje dotyczą np. kowalstwa artystycznego, tkactwa, pszczelarstwa, a przede wszystkim wszelkich działań związanych z obróbką drewna. Działania mające na celu ochronę zawodów dawnych, realizowanych w historycznej formie ma walory edukacyjne, jak i może przyczynić się do rozwoju turystyki. Pielęgnowanie wartości w postaci przekazywania kolejnym pokoleniom wiedzy nt. zawodów dawnych jest elementem podkreślania lokalnej tożsamości, folkloru ludowego, który dodatkowo może przyczynić się do rozwoju gospodarczego: przedsiębiorczości w postaci klastra drzewnego w gminie Dobra, a także wzrostu liczby turystów, którzy będą odwiedzać miejsca, w których pielęgnuje się zawody dawne.
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Rozwój przedsiębiorczości, poprawa wizerunku gminy, wzrost liczby turystów.
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy, organizacje pozarządowe
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	1 300 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2019
9.2	Termin zakończenia:	2023

Tabela 35. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-4

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Poprawa bezpieczeństwa publicznego w
----	-----------------------	--------------------------------------

		gminie
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Diagnoza barier rozwojowych w gminie Dobra, przeprowadzona na potrzeby GPR Dobra wykazała, że w niektórych sołectwach mamy do czynienia z większą liczbą zdarzeń drogowych, a także zjawisk obniżających ogólne poczucie bezpieczeństwa publicznego (bójki, zakłócanie porządku publicznego, kradzieże). Zjawisk tych nie ma wiele, ale widać wyraźnie, że miejsca tych zdarzeń generalnie pokrywają się ze zdelimitowanym terytorium zdegradowanym w ramach GPR Dobra. Działania w ramach tego przedsięwzięcia mają na celu m.in. stworzenie infrastruktury chroniącej pieszych (chodniki, oświetlone przejścia dla pieszych, znaki ostrzegawcze i informacyjne w miejscach szczególnie niebezpiecznych, oświetlenie), a także stworzenie i promocja edukacyjnych programów z zakresu profilaktyki bezpieczeństwa publicznego.
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Zmniejszenie liczby wypadków drogowych, szczególnie z udziałem pieszych, zmniejszenie liczby wykroczeń i przestępstw w gminie Dobra, wzrost zaufania społecznego i poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy.
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, szkoły, organizacje pozarządowe, OSP, Policja, mieszkańcy
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	450000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2022

Tabela 36. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-5

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Przedsiębiorczość jest jednym z podstawowych elementów budowania przewagi konkurencyjnej gminy, a tworzenie warunków do przyciągania nowych inwestorów jest celem wymienianym w wielu dokumentach planistycznych gminy Dobra. W ramach prowadzonych działań wynikających z wszystkich dokumentów planistycznych, planowane są inwestycje infrastrukturalne, a także działania o charakterze miękkim m.in. dotyczące promocji Dobrej jako miejsca dobrego do inwestowania, wprowadzenie udogodnień proceduralnych, finansowych, itp. W ramach GPR Dobra planuje się wdrożyć działania o charakterze inwestycyjnym mającym na celu wzmocnienie istniejących branż (np. przemysł drzewny, turystyka) i wykreowania nowych (np. branża ochrony zdrowia).
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Wzrost zadowolenia wśród przedsiębiorców aktualnie inwestujących na terenie gminy Dobra, rozwój ich przedsiębiorstw oraz przyciągnięcie nowych inwestorów.
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	350 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2019
9.2	Termin zakończenia:	2023

Tabela 37. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-6

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Eksponowanie walorów krajobrazowych gminy
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Turystyka górską wciąż jest najpoważniejszą branżą turystyki w gminie Dobra. Rozwój infrastruktury wykorzystujący walory krajobrazowe, nadal jest istotnym elementem budowania przewagi konkurencyjnej bazującej na endogennym potencjale. W ramach niniejszego przedsięwzięcia planuje się zadania o charakterze infrastrukturalnym (np. nowe oznakowanie atrakcji turystycznych, ścieżek turystycznych, infrastruktura na szlakach pieszych i rowerowych), promocyjnym oraz informacyjnym (stworzenie komórki w urzędzie gminy odpowiadającej za informację turystyczną)
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Wzrost liczby pieszych i rowerowych turystów górskich
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	900 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2020
9.2	Termin zakończenia:	2023

Tabela 38. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-7

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Działania skierowane są do społecznych

		grup ryzyka: bezrobotnych, biednych, wielodzietnych, mniejszości społecznych, niepełnosprawnych, itp. Chodzi o stworzenie warunków do ich rozwoju poprzez określenie ścieżki ich trwałego rozwoju i wdrażanie programu dedykowanego określonej grupie społecznej. Planowane działania będą tożsame z tymi, które zostały zapisane w Rocznym programie współpracy z NGO. W ramach GPR Dobra planuje się głównie działania o charakterze infrastrukturalnym (budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja, adaptacji pomieszczeń służących wielopłaszczyznowemu rozwojowi grup wykluczonych społecznie) oraz działań integracyjnych poprzez organizację wydarzeń integracyjno-kulturalnych oraz edukacyjnych.
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Spadek liczby osób zmarginalizowanych społecznie w gminie. Wyrównanie szans w dostępie do wiedzy, edukacji, usług społecznych, oferty kulturalnej, itp.
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe, Caritas
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	280 000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2017
9.2	Termin zakończenia:	2023

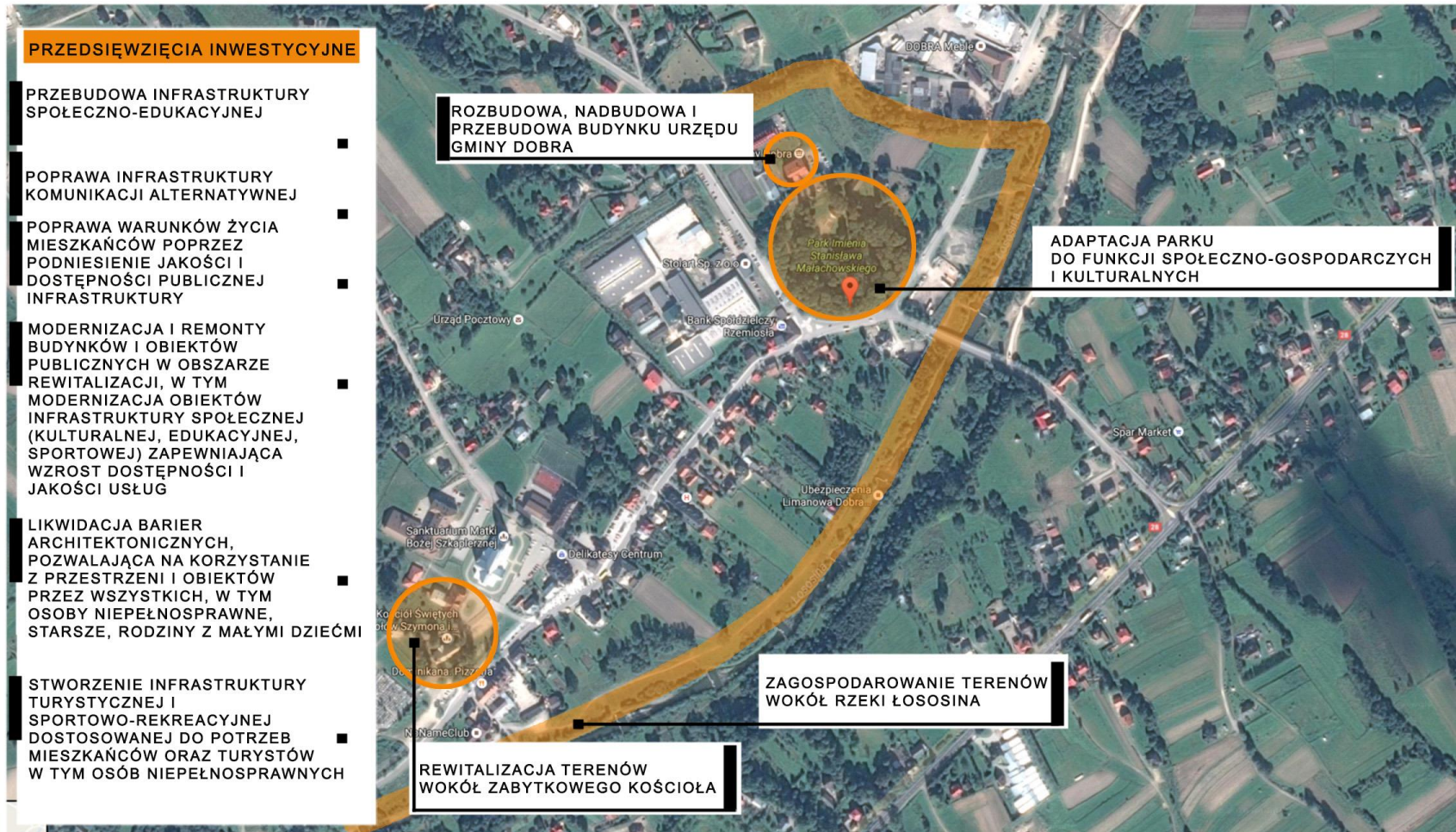
Tabela 39. Karta przedsięwzięcia uzupełniającego-8

1.	Tytuł przedsięwzięcia	Rozwój kapitału społecznego
2.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Działania w ramach tego przedsięwzięcia mają zmierzać przede wszystkim do wzrostu zaufania do władzy publicznej, wzmocnienia poczucia lokalnego

		patriotyzmu, wzrostu aktywności obywatelskiej oraz poczucia odpowiedzialności za przestrzeń publiczną. Działania będą polegać między innymi na promocji interaktywnej formy prowadzenia polityki publicznej, rozwoju aspektów kulturalnych i przemysłów kreatywnych, rozwoju postaw społecznych wśród dzieci i młodzieży poprzez zastosowanie formuły gier i zabaw, a także akcji społecznych uzmysławiających, że o wspólną przestrzeń publiczną należy dbać.
3.	Opis skutków realizacji opisywanych działań	Wzrost jakości kapitału społecznego w gminie
4.	Miejsce realizacji przedsięwzięć	Gmina Dobra
5.	Podmioty zaangażowane w realizację przedsięwzięcia	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe
7.	Szacunkowy kosztorys projektu	190000 zł
8.	Źródła finansowania	RPO WM
9. Przewidywany harmonogram realizacji projektu:		
9.1	Termin rozpoczęcia:	2018
9.2	Termin zakończenia:	2023

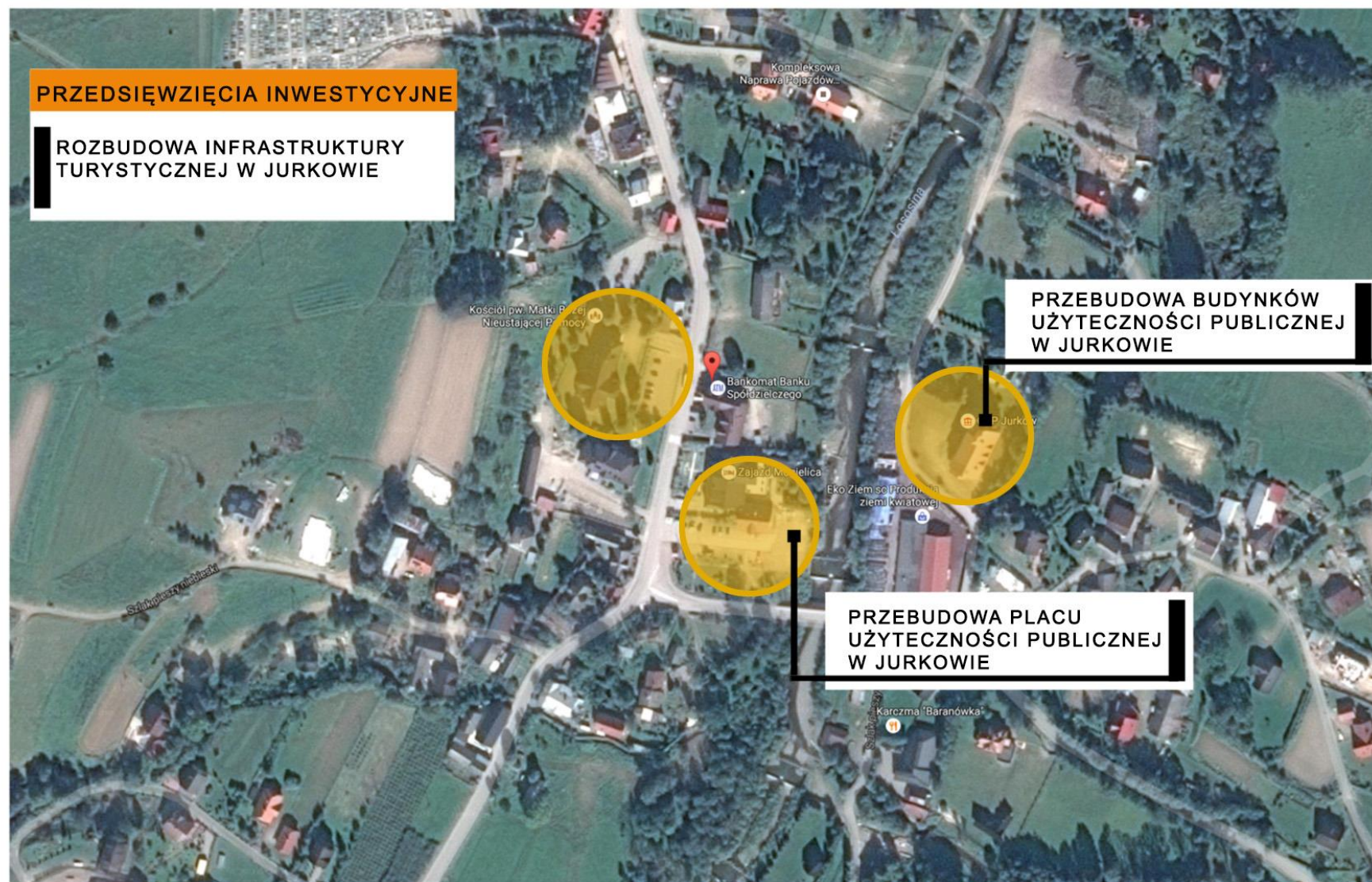
XII. PRZESTRZENNE KIERUNKI ZMIAN W OBSZARACH REWITALIZACJI

KIERUNKI ZMIAN PRZESTRZENNYCH W PODOBSZAR DOBRA PROJEKTY KLUCZOWE

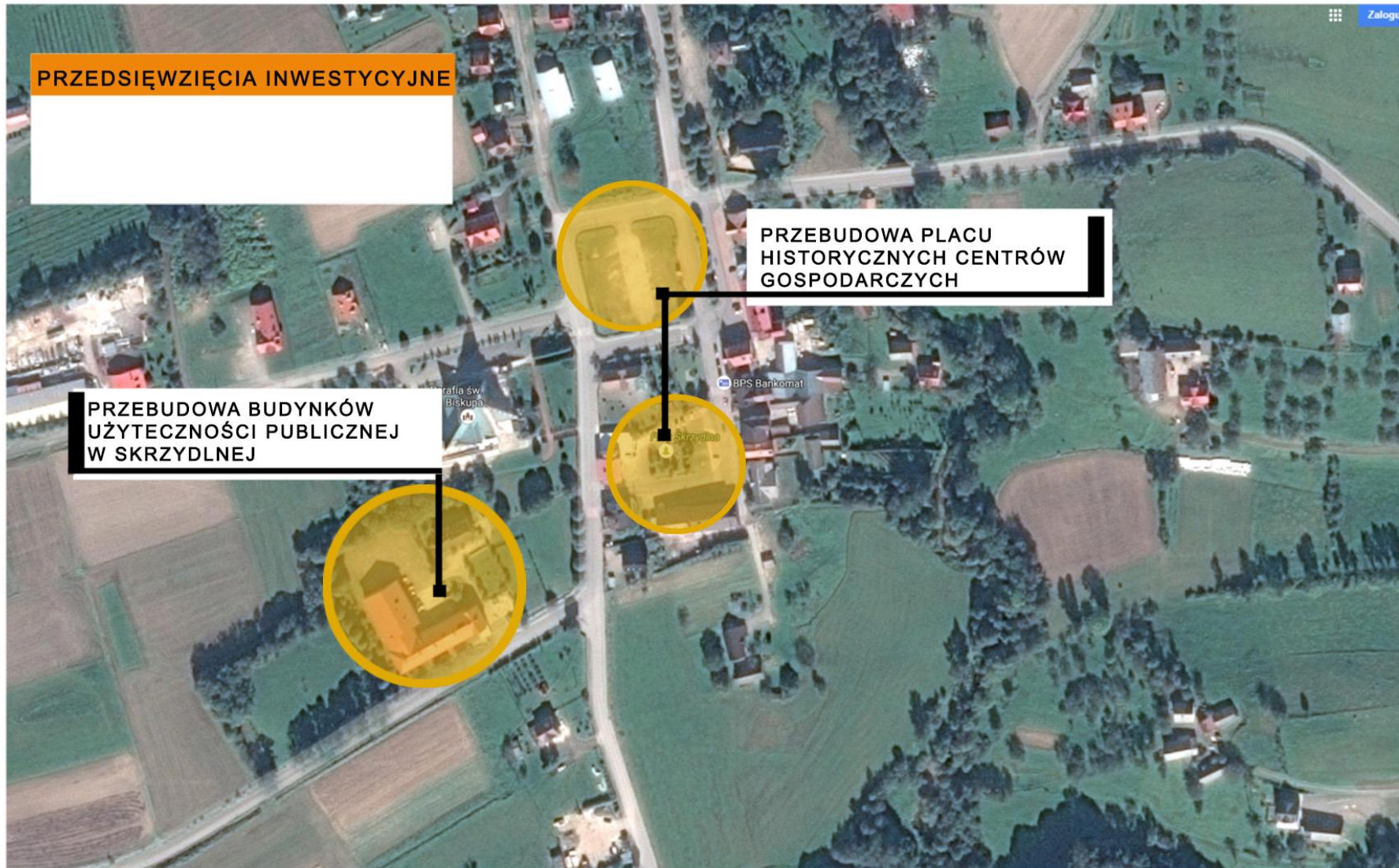

KIERUNKI ZMIAN PRZESTRZENNYCH W PODOBSZAR JURKÓW

PROJEKTY KLUCZOWE

KIERUNKI ZMIAN PRZESTRZENNYCH W PODOBSZAR SKRZYDLNA PROJEKTY KLUCZOWE

XIII. MECHANIZM INTEGROWANIA CELÓW REWITALIZACJI ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Sposób realizacji każdego z celów określa rozdział zawierający informacje o sposobie wdrażania zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji. Każde z planowanych do realizacji działań zostało opisane pod kątem terytorium, na którym miałyby zostać wdrożone, szacowanych nakładów finansowych, potrzeb – czyli problemu, który dzięki realizacji przedsięwzięcia zostanie przynajmniej w części rozwiązany w gminie, a także szczegółowego zakresu rzeczowego. Poniżej dokonano zaś analizy powiązań celów oraz przedsięwzięć, aby wskazać bez wątpienia, że określone strategiczne (długookresowe) kierunki działań są spójne z działaniami operacyjnymi. Sposób myślenia jest następujący: wizja i misja podlegają dezagregacji, która pozwoliła na stworzenie Celów Głównych oraz Celów Szczegółowych. Te zaś, w porozumieniu z mieszkańcami gminy Dobra, liderami społeczności lokalnych oraz władzami pozwoliły na stworzenie listy przedsięwzięć kluczowych oraz uzupełniających. Rozdział ten ma na celu między innymi potwierdzenie, że planowane do realizacji przedsięwzięcia, przyczynią się do osiągnięcia zakładanych celów.

Tabela 40. Analiza zawzięć rewitalizacyjnych oraz Celem Głównym 1 wraz z przyporządkowanymi mu Celami Szczegółowymi

	1. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez podniesienie jakości i dostępności publicznej infrastruktury	1.1 Modernizacja i remonty budynków i obiektów publicznych w obszarze rewitalizacji, w tym modernizacja obiektów infrastruktury społecznej (kulturalnej, edukacyjnej, sportowej) zapewniająca wzrost dostępności i jakości usług na obszarze rewitalizacji.	1.2. Stworzenie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów w tym osób niepełnosprawnych.	1.3. Likwidacja barier architektonicznych, pozwalająca na korzystanie z przestrzeni i obiektów przez wszystkich, w tym osoby niepełnosprawne, starsze, rodziny z małymi dziećmi
--	--	---	---	---

D1. Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy Dobra	X	X		X
D2. Adaptacja parku w gminie Dobra do funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych	X	X	X	X
D.3. Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej w gminie Dobra	X	X		X
D.4. Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	X	X	X	X
D.5. Poprawa infrastruktury komunikacji alternatywnej w Dobrej	X		X	X
D.6. Zagospodarowanie terenów wokół rzeki Łososina	X		X	
J.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Jurkowie	X	X		X
J.2. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Jurkowie	X		X	X
S.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Skrzydlnej	X	X		X
S.2. Przebudowa historycznych centrów gospodarczych w Skrzydlnej	X	X	X	X
U.1. Poprawa infrastruktury turystycznej	X		X	X

U.2. Działania na rzecz podkreślenia historycznego i kulturalnego dziedzictwa	X		X	
U.3. Wykorzystanie endogennego potencjału do odtworzenia unikalnych zawodów	X		X	
U.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie				
U.5. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości				
U.6. Ekspozowanie walorów krajobrazowych gminy	X		X	
U.7. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu				
U.8. Rozwój kapitału społecznego				

Tabela 41. Analiza zawzięć rewitalizacyjnych oraz Celem Głównym 2 wraz z przyporządkowanymi mu Celami Szczegółowymi

	2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców	2.1. Działania na rzecz aktywizacji i włączenia do życia zawodowego osób długotrwale bezrobotnych oraz niemających szans na zatrudnienie z uwagi na wiek, niepełnosprawność, brak odpowiedniego wykształcenia czy płeć.	2.2. Pomoc w poruszaniu się na rynku pracy i podnoszeniu kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem.	2.3. Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia, stworzenie platformy i mechanizmów w współpracy zarządcy rewitalizacji i lokalnej społeczności	2.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszarów rewitalizowanych .
--	---	---	--	---	---

				– komitet rewitalizacji.	
D1. Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy Dobra	X			X	
D2. Adaptacja parku w gminie Dobra do funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych					
D.3. Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej w gminie Dobra	X	X	X	X	X
D.4. Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej					
D.5. Poprawa infrastruktury komunikacji alternatywnej w Dobrej					
D.6. Zagospodarowanie terenów wokół rzeki Łososina					
J.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Jurkowie	X	X	X	X	
J.2. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w					

Jurkowie					
S.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Skrzydłnej	X	X	X	X	
S.2. Przebudowa historycznych centrów gospodarczych w Skrzydłnej	X	X	X		X
U.1. Poprawa infrastruktury turystycznej	X	X	X		
U.2. Działania na rzecz podkreślania historycznego i kulturalnego dziedzictwa					
U.3. Wykorzystanie endogenego potencjału do odtworzenia unikalnych zawodów	X	X	X		
U.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie	X				X
U.5. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	X	X	X		
U.6. Eksponowanie walorów krajobrazowych					

gminy					
U.7. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	X	X	X		X
U.8. Rozwój kapitału społecznego	X	X	X	X	X

Tabela 42. Analiza zawzięć rewitalizacyjnych oraz Celem Głównym 3 wraz z przyporządkowanymi mu Celami Szczegółowymi

	3. Aktywizacja gospodarcza obszaru	3.1. Tworzenie nowych i poprawa istniejących warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji w obszarze rewitalizacji poprzez system wsparcia dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą na obszarze objętym rewitalizacją i zatrudniających mieszkańców obszaru.	3.2. Rozwój ekonomii społecznej – rozwój spółdzielni socjalnych osób dotkniętych bezrobociem, ubóstwem i niemających szans na zatrudnienie, zamieszkujących teren rewitalizacji.	3.3. Pomoc i ochrona dla miejsc tworzących klimat rewitalizowanego terenu (np. historyczne miejsca handlowe, zawody podkreślające lokalną specyfikę, zawody rzadkie),	3.4. Pozyskiwanie na działalność gospodarczą lokali i obiektów poprzez zmianę ich dotychczasowych funkcji i zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze.
D1. Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku Urzędu	X	X	X		X

Gminy Dobra					
D2. Adaptacja parku w gminie Dobra do funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych	X		X		
D.3. Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej w gminie Dobra	X		X		
D.4. Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	X			X	
D.5. Poprawa infrastruktury komunikacji alternatywnej w Dobrej					
D.6. Zagospodarowanie terenów wokół rzeki Łososina	X			X	
J.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Jurkowie	X				X
J.2. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Jurkowie	X			X	
S.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Skrzydlnej	X				X

S.2. Przebudowa historycznych centrów gospodarczych w Skrzydlnej	X	X	X		X
U.1. Poprawa infrastruktury turystycznej	X			X	
U.2. Działania na rzecz podkreślania historycznego i kulturalnego dziedzictwa	X			X	
U.3. Wykorzystanie endogennego potencjału do odtworzenia unikalnych zawodów	X			X	
U.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie					
U.5. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	X	X	X	X	X
U.6. Eksponowanie walorów krajobrazowych gminy					
U.7. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	X		X		

U.8. Rozwój kapitału społecznego	X		X		
----------------------------------	----------	--	----------	--	--

Tabela 43. Analiza zawzięć rewitalizacyjnych oraz Celem Głównym 4 wraz z przyporządkowanymi mu Celami Szczegółowymi

	4. Tworzenie lokalnych sieci wspierających rozwój kapitału społecznego	4.1. Kreowanie i koordynowanie działań mających na celu budowanie i wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz zacieśnianie więzi sąsiedzkich poprzez organizację wspólnych wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym,	4.2. Tworzenie przez mieszkańców przy pomocy samorządu gminnego miejsc aktywności społecznej na terenie rewitalizowanym,	4.3. Wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców
D1. Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy Dobra	X	X	X	X
D2. Adaptacja parku w gminie Dobra do funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych	X	X		
D.3. Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej w gminie Dobra	X	X		
D.4. Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	X	X		X
D.5. Poprawa infrastruktury komunikacji alternatywnej w Dobrej				

D.6. Zagospodarowanie terenów wokół rzeki Łososina	X	X		
J.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Jurkowie	X		X	
J.2. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Jurkowie	X	X		
S.1. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Skrzydlnej	X		X	
S.2. Przebudowa historycznych centrów gospodarczych w Skrzydlnej	X	X	X	X
U.1. Poprawa infrastruktury turystycznej	X	X		
U.2. Działania na rzecz podkreślenia historycznego i kulturalnego dziedzictwa	X	X		
U.3. Wykorzystanie endogennego potencjału do odtworzenia unikalnych zawodów	X	X		
U.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie	X			X
U.5. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości				
U.6. Eksponowanie walorów krajobrazowych gminy	X	X		
U.7. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	X			X
U.8. Rozwój kapitału społecznego	X	X	X	X

XIV. WYZNACZANIE SPECJALNEJ STREFY REWITALIZACJI

Zgodnie z artykułami 15 oraz 25 Ustawy o rewitalizacji z października 2015 r., dokonano analizy zasadności stworzenia w gminie Dobra Specjalnej Strefy Rewitalizacyjnej (SSR). Uchwalenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej w praktyce oznacza użycie przewidzianego prawem specjalnego narzędzia, które pozwala na przeprowadzenie wyjątkowych działań rewitalizacyjnych, jak np. skorzystanie z prawa pierwokupu nieruchomości, podjęcie decyzji o przeprowadzce lokatorów zamieszkujących obszar SSR, itp. Po przeanalizowaniu sytuacji w gminie Dobra, w świetle projektów i działań uzupełniających ujętych w GPR przyjmuje się, że **w chwili obecnej** nie ma potrzeby wyznaczenia SSR, jednakże gmina Dobra zastrzega sobie możliwość jej ustalenia w późniejszym okresie, jeżeli będą na to wskazywały dane z monitoringu realizacji GPR lub analiza potrzeb.

XV. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH DO PRZEPROWADZENIA ZMIAN W UCHWAŁACH GMINY DOBRA

Rada Gminy Dobra podjęła w dniu 20 marca 2015 roku uchwałę V/35/2015 „w sprawie zmiany gminnego programu zagospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Dobra na lata 2011-2020”. Jest to uchwała dokonująca zmiany w dokumencie pierwotnym – uchwale numer VI/142/11 z dnia 30 listopada 2011 r. stanowiącym Gminny Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2011-2020”. W dokumencie wskazano między innymi zestawienie mieszkań stanowiących zasób gminy Dobra. Gmina dysponuje 29 lokalami stanowiącymi mieszkaniowy zasób gminy o łącznej powierzchni użytkowej 1388,11 m² znajdującymi się w sumie w 11 budynkach. Budynki te zlokalizowane są w sołectwach: Dobra, Skrzydlna, Jurków, Chyszówki, Gruszowiec, Wilczyce, Stróży i Woli Skrzydlańskiej.

Dokument z 2011 r. zawiera dodatkowo wykaz nieruchomości gminnych posiadających potrzeby remontowe wraz ze wskazaniem rekomendowanego zakresu prac oraz planowanymi kosztami inwestycji. Dalej wskazano zasady prowadzenia polityki czynszowej w gminie Dobra oraz zasady ewentualnego obniżenia czynszów.

Biorąc pod uwagę rodzaj planowanych działań w Gminnym Programie Rewitalizacyjnym, jak również ich zakres terytorialny stwierdza się, że w chwili obecnej nie ma potrzeby wprowadzania zmian w omawianych dokumentach.

XVI. Realizacja gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Dla obszaru Gminy Dobra obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra, które zostało przyjęte uchwałą Rady Gminy Dobra nr XII/111/99 z dnia 28.12.1999.

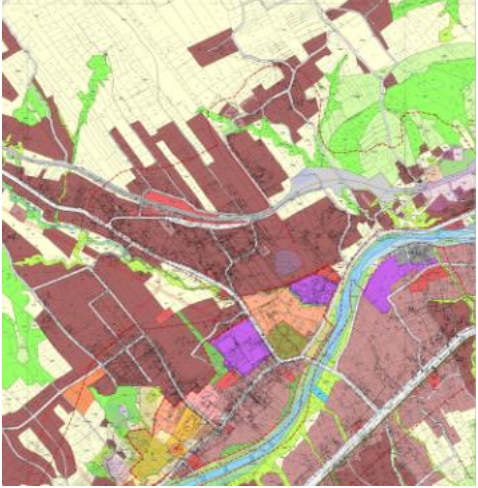
Cały obszar gminy Dobra jest objęty Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra, który został przyjęty uchwałą Rady Gminy Dobra.

W 2014 roku przystąpiono do zmiany obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, która obecnie jest w procedowaniu według przyjętego harmonogramu.

Realizacja gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, obejmuje przedsięwzięcia rewitalizacyjne, w szczególności o charakterze środowiskowym, przestrzennie-funkcjonalnym i technicznym, których realizacja musi być zgodna z obowiązującymi dokumentami planistycznymi.

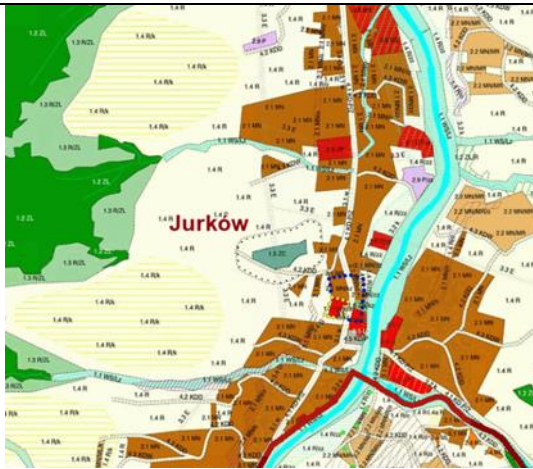

W podobszarze Dobra proponowane są następujące przedsięwzięcia inwestycyjne:

1. Przebudowa budynku Urzędu Gminy Dobra wraz z przywróceniem historycznego wyglądu. Stworzenie w UG centrum życia społecznego, z miejscami dla organizacji pozarządowych oraz dla mieszkańców i przedsiębiorców.
2. Poprawa jakości zagospodarowania parku – wykreowanie nowych społecznych funkcji parku znajdującym się w centrum Dobrej jako miejsca spotkań młodzieży, dzieci, osób starszych.
3. Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej w gminie Dobra – utworzenie biblioteki publicznej, przebudowa szkoły, rozbudowa sali gimnastycznej tak, aby miała funkcje sali widowiskowej między innymi na potrzeby szkoły muzycznej i GOK.
4. Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej – lokalizacja parkingu publicznego oraz zagospodarowanie przyległych terenów zielonych, rewitalizacja zabytkowego cmentarza, gdzie znajduje się pomnik ofiar działań wojennych autorstwa Xawerego Dunikowskiego.
5. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej i turystycznej w Dobrej – budowa ścieżek rowerowych, rewitalizacja terenów wokół rzeki Łososiny, nowe funkcje rekreacyjne wokół boiska sportowego w Dobrej.

Podobszar Dobra	
	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra</p> <p>Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się w centralnej części Podobszaru Dobra. Studium nie jest aktem prawa miejscowego a jedynie określa uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej, jednakże przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.</p>
	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra</p> <p>Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.</p> <p>Obszary objęte zasięgiem oddziaływania przestrzennego przedsięwzięć rewitalizacyjnych zajmują obszar terenów usług publicznych (działanie 1,3,4,5) oraz terenów zieleni publicznej (działanie 2)</p>
	<p>Projektowana zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra – II wyłożenie do publicznego wglądu – kwiecień 2016</p> <p>Proponowane zmiany w mpzp nie zmieniają przeznaczenia funkcjonalnego na terenach objętych przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.</p> <p>Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.</p>

W podobszarze Jurków proponowane są następujące przedsięwzięcia inwestycyjne:

1. Przebudowa i rozbudowa obiektów użyteczności publicznej – np. plac przy ośrodku zdrowia w Jurkowie, tereny wokół OSP w Jurkowie, szkoła w Jurkowie.

<p>Podobszar Jurków</p>	
	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra</p> <p>Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się w centralnej części Podobszaru Jurków. Studium nie jest aktem prawa miejscowego a jedynie określa uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej, jednakże przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.</p>
	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra</p> <p>Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.</p> <p>Obszary objęte zasięgiem oddziaływania przestrzennego przedsięwzięć rewitalizacyjnych zajmują obszar terenów usług publicznych (działanie 1)</p>
	<p>Projektowana zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra – II wyłożenie do publicznego wglądu – kwiecień 2016</p> <p>Proponowane zmiany w mpzp nie zmieniają przeznaczenia funkcjonalnego na terenach objętych przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.</p> <p>Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.</p>

W podobszarze Skrzydlina proponowane są następujące przedsięwzięcia inwestycyjne:

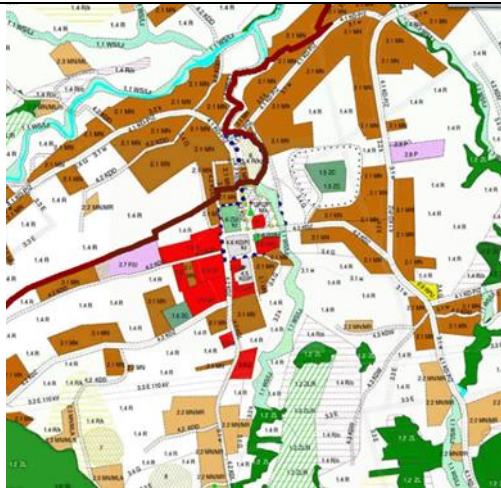
1. Przebudowa i rozbudowa obiektów użyteczności publicznej – np. OSP w Skrzydlnej.
2. Przebudowa historycznych centrów gospodarczych w Skrzydlnej – przebudowa centrów Skrzydlnej tzw. "rynków" – odtworzenie historycznego zasobu jakim był targ w Skrzydlnej.

Podobszar Skrzydlina

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra

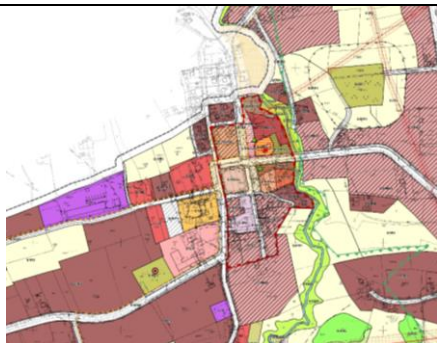
Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się w centralnej części Podobszaru Skrzydlina. Studium nie jest aktem prawa miejscowego a jedynie określa uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej, jednakże przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działów oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra

Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działów oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.

Obszary objęte zasięgiem oddziaływania przestrzennego przedsięwzięć rewitalizacyjnych zajmują obszar terenów usług publicznych (działanie 1) oraz terenów placów publicznych (działanie 2)

Projektowana zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra – II wyłożenie do publicznego wglądu – kwiecień 2016

Proponowane zmiany w mpzp nie zmieniają przeznaczenia funkcjonalnego na terenach objętych przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działów oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra dla obszarów objętych Gminnym Programem Rewitalizacji określa ich przeznaczenie funkcjonalne nie będące w sprzeczności z proponowanymi zmianami przestrzennymi. Studium, jako dokument określający politykę

przestrzenną powinno zostać zaktualizowane w oparciu o nowe uwarunkowania i potencjał rozwoju gminy zmieniający kierunki określone blisko 20 lat temu.

Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra, jak i procedowana projektowana do niego zmiana zarówno pod względem przeznaczenia terenu jak i wskaźników zagospodarowania terenu oraz parametrów zabudowy pozwalają na realizację planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dalsze zmiany w powyższych dokumentach nie są wymagane.

Spis aneksów

W skład dokumentacji niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2016-2023 wchodzi następujące załączniki:

Aneks nr 1 – Stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną w Gminie Dobra

Aneks nr 2 – Stan techniczny tkanki budowlanej w Gminie Dobra